A.113

1 kor. 20 fill.

Egyetemes Regénytár

261372

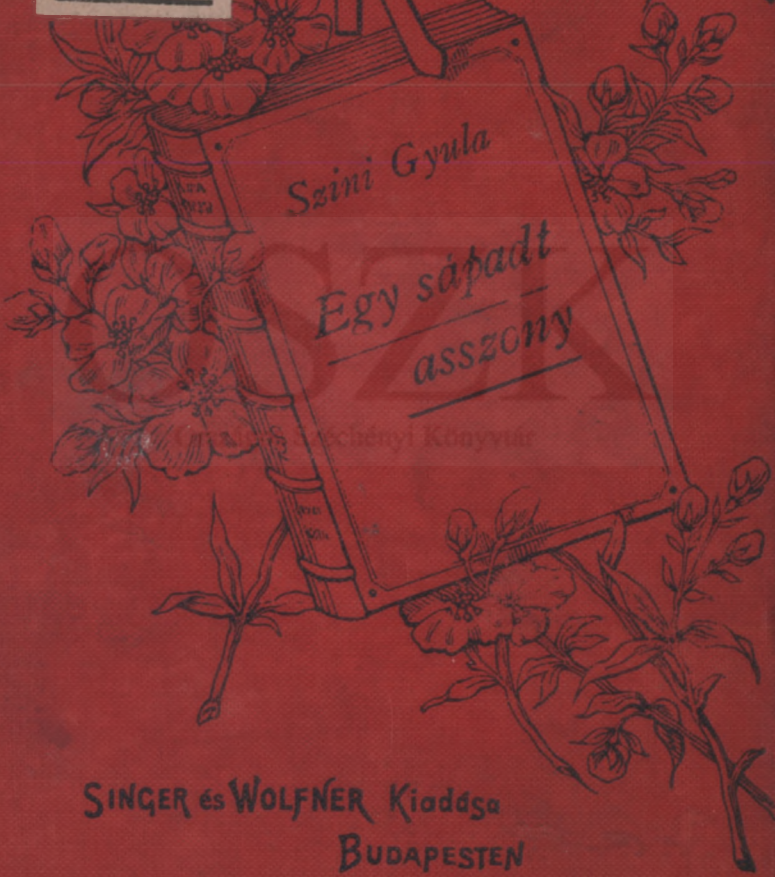

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Singer és Wolfner Kiadása
Budapesten

EGYETEMES REGÉNYTÁR

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA BUDAPEST

A LEVEGŐ HAJÓTÖRÖTTEI

IRTA: CAPITAINE DANRIT

Az első regény, amely magyar nyelven a modern Ikarusokról megjelenik. Hőse maga az ember, aki a föld porát el akarja hagyni, hogy évezredes vágya végre teljesüljön és a föld felett végtelen magasságokban repülhessen azzal a géppel, amelyet maga konstruált. Ma, amikor napról-napra az aviatika ujabb és ujabb diadaláról hoz hirt a táviró, különös aktuális a regény érdekes profilu főszereplőjének, Durtal hadnagynak, a francia hadsereg erős akaratu geniális tisztjének vállalkozása, aki izgatóan érdekes kalandjai után végre az északi sark rejtelmes pompájában gyönyörködhet. Valóságos Sziszifoszi vállalkozásnak tetszik ez az erőpróba — az ember és a gép erejének hősi próbatétele — amelyben végül mégis csak diadalmaskodik az emberi erő, amely a szárnyak nélkül született embert, ezt a tollatlan madarat, a levegő urává emeli. A levegő Napoleonja lesz Durtal hadnagy, aki éppen úgy, hadnagyi sorból küzdi fel magát a világhir trónusára, mint az a korzikai kis tüzértiszt. És abban az emberfölötti harcban, amelyet a levegő hőse a ter-

mészet titokzatos erőivel szemben viv, a szerelem is kivirágzik. Meghatóan szép és finom, bensőséges szerelmi történet kapcsolódik az elemekkel folytatott heroikus viaskodásba és ez a tiszta, nemes szerelem, mint az északi fény rejtelmes tűzcsodája, ragyogja be a sarkvidék szüzi havas világába behatoló emberpár történetét.

A gyönyörü, izgalmas regény, az Egyetemes Regénytár piros vászonfödeles gyüjteményében jelent meg. Ára három kötetben, vászonkötésben 3 korona 60 fillér.

EGYETEMES REGÉNYTÁR

Főérdeme az Egyetemes Regénytárnak, e ma már 500 kötetet meghaladó gyüjteménynek, hogy gondosan összeválogatva regényeit, a hazai és világirodalom legérdekesebb és legélvezetesebb műveit közli. Igazán a jóizlést szolgálja ez a gazdag gyüjtemény, melyt. kintettel van egyuttal arra is, hogy olcsón juttassa a hazai és külföldi regényirodalom javát a közönség kezébe. Egy-egy kötet ára piros vászonkötésben 1 K 20 fill.

MOST JELENT MEG!

SINGER ÉS
WOLFNER
KIADÁSA
BUDAPEST

A FEHÉR EMBER UTJA

COLUMBUSTÓL-PEARYIG
IRTA Dr. GÁSPÁR FERENC
SZÁZNÁL TÖBB KÉPPEL.

A föld titkaiért folytatott hősies küzdelmek regénye ez a könyv. GÁSPÁR FERENC Dr. aki *Negyvenezer mértföld vitorlával és gőzzel*, *A Föld körül* és a *Két év a tengeren* cimü műveivel valóban páratlan népszerüségre tett szert, uj könyvében azt az izgatóan érdekes harcot irja meg, amelyet a fehér ember folytatott, amikor a föld rejtelmeit fürkészte, uj tengereket, uj szigeteket és uj világrészeket kutatott eladdig még járatlan utakon, amelyeket később — amint ezt Gáspár Ferenc mondja — a fehér ember piros vére áztatott, vagy fehérre aszott csontjai szegélyeztek. Az emberi erő és kitartás hősköltemény a könyvnek minden egyes fejezete. — Fölfedezők és kutatók életét, gyötrelmes küzdelmét, önfeláldozó, lelkes viaskodását és végre diadalát a természettel szemben, amely féltékenyen őrizte a földanya titkait: ezt irta meg Gáspár Ferenc vonzó és lebilincselő stilussal. Könyve érdekes és izgalmas regény, amelynek két hőse van: a föld és az ember. — Ára diszkötésben 20 korona.

EGYETEMES REGÉNYTÁR

EGY SÁPADT ASSZONY

H.113

REGÉNY

IRTA

SZINI GYULA

OSZK
Országos Szechenyi Könyvtár

MAGYART A
MAGYARNAK

BUDAPEST
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA
Andrássy-út 10.

Minden jog fenntartva.

261372

R 2

ORSZ. SZÉCHENYI-KÖNYVTÁR
N Növedéknapló
1954 év 1001 SZ.

R 1965

ISUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA.

A legyező

Éjfél elmult. Akik unatkoztak, szállingózni kezdtek. Én is készülődtem el.

A háziasszonynak néhány bókot mondtam, amik úgy hasonlítanak egymásra, mint egyik glaszé-keztyű a másikra. Az ajtó körül egy csomó frakkos úr lebzselt. Aki szégyelősebb természetü volt, cigarettatárcát vett elő, mintha a dohányzóba készülne és ezzel palástolta csöndes elvonulását.

Már az ajtó közelében voltam, amikor egyszerre egy csöpp kis csontlegyező pottyant a lábam elé. Gyorsan fölemeltem és körülnéztem, hogy megtudjam, kié. Apró, filigrán jószág volt, egy kis megsebzett madárhoz hasonlított, mintha a tollai szerte volnának zilálva. Önkénytelenül is rendbe szedtem szárnyacskáját és átadtam a legelső kéznek, mely feléje nyult.

— Köszönöm.

— Szívesen, — feleltem szórakozottan.

— Hova siet?

Erre már föl kellett néznem. Egy kis tojásdad arc, két élénk egérszem, rózsaszínü cica-orr és nagyon kicsi, de igen gúnyos ajak mosolyogtak felém.

— Pardon . . .

A nő halkan fölnevetett:

— Sose kérjen bocsánatot . . . Maga most azon tünődik, hogy honnan ismer . . . és átkozza az emlékező tehetségét. Megnyugtatom . . . Ön engem egyszerűen nem ismer.

Meghajtottam magam.

— Uram, — folytatta az ismeretlen hölgy, — mi abban fogadtunk a barátnémmal, hogy akad-e ebben a társaságban férfi, aki a legyezőt nemcsak udvariasan, közönségesen fölemeli, hanem gyöngéden rendbe is szedi. Én egyszerűen kétségbe vontam, hogy ilyen finom érzékü emberek is vannak a világon. A fogadást elvesztettem.

A humorista

— Egy félórával ezelőtt, amikor a legyezőt szándékosan a lába elé ejtettem, sejtette volna-e, hogy ilyen bizalmasan fogunk együtt ülni és beszélgetni?

— Nem, Zerlina, nem . . . milyen különös neve

van magának . . . nem győzöm ismételni . . . Zerlina . . . Zerlina . . . Az embernek a „commedia dell' arte“ tarka világa jut eszébe vagy ilyesmi. Valami romaneszk emlék. Mit tudom.

— Holnap majd megnézi a lexikonban. De magát viszont Laborcznak hívják. Laborcz! Ki hallott manapság ilyen nevet! Ezt meg majd nekem kell megnéznem a lexikonban.

— Lássa, Zerlina, — feleltem, — nekem már egyáltalán nem furcsa ez a név, hiszen gyermekkorom óta így hívnak.

— Hát azt hiszi, hogy talán engem Böskének neveztek azelőtt?

Ujra meg ujra végignéztem a kistermetü, pajkos arcu leányon és úgy éreztem, hogy kissé kihivó kedélyességével, fitos kis orrával, fecskecsivogásával, gondtalan és játszi modorával nem is hívhatják másképp mint Zerlinának.

Abban a kis szobában voltunk, ahová néhány pár az illendőség megsértése nélkül elvonulhatott és ahol valami titkos egyetértéssel kölcsönösen nem törődtek egymással. Jóleső messzeségből beszűrődött a tánczene és nekem olybá tünt föl, mintha odaát csupa menüettet és contre-danse-t járnának.

— Az ilyen perceket, — szóltam halkan, — ki kell aknázni. Én magáról igazán csak annyit tudok, hogy Zerlinának hívják.

— Ez igaz.

— Én magáról mindent elképzelhetek, még azt is, ami szeretne lenni, hogy . . . színésznő.

— Hátha az vagyok? — kérdezte Zerlina.

— Ne cáfolja meg. Én elhiszem a hangulat kedvéért. És ennek a kedvéért maga viszont azt hiheti, hogy művész vagyok. Egy hangszer, amely most zengi vissza első igazi akkordját.

— Szeretnék önben csalódni.

— Miért? — kérdeztem.

— Sokkal szívesebben venném például, ha milliomos disznókereskedő volna.

— Brrr . . . a rideg próza!

Zerlina tiltakozott:

— Én humorista vagyok!

— Hány éves?

— Tizenhét.

— Akkor nem régóta lehet humorista.

Zerlina élesen a szemembe nézett:

— Ne beszéljen velem ezen a fölényes hangon. Nem tudhatja, hogy kivel áll szemben.

— Bocsásson meg, Zerlina, — mentegetődztem, — de azt hittem, hogy magával lehet tréfálni, éppen mert humorista. — És hogy még jobban ingereljem: — Nem maga az igazi humorista, — mondtam, — hanem a barátnéja, aki egy szót sem szólt és hirtelen

itt hagyott bennünket. Azóta nem látom, nem hallom. Ki ez a hölgy? Ez az igazi humorista.

— Megtiltom! — fakadt ki Zerlina elvörösödve és kis idő mulva nyugodtabban szólt: — Ez egyszer, lássa, igazán kihozott a sodromból . . .

A fehér szoba

— Egy hónappal ezelőtt, Zerlina, mikor a legyezőt a lábam elé ejtette, sejtette volna-e, hogy még ilyen bizalmasan fogunk együtt lenni?

Abban a szobában voltunk, amelynek küszöbét férfi előttem aligha lépte át. Az ablakon ártatlan fehér csipkefüggönyök voltak és a könyöklőn három elefántcsontcserépben három liliomszál nyilott. A falak tejfehér színü kárpittal voltak borítva és mintha nagyon finom aranyeső szitált volna végig rajtuk.

Göndörszőrü, lágy, fehér angóra-prém borult a chaise longuera. Egy ezüstlábu, fehér márványlapu toalett-asztalkán aluminiumból való karos gyertyatartók ágaskodtak vajszínü gyertyával, fölötte pedig elefántcsontkeretü ovális tükör volt.

Az ablak mellett fehérlakkos szekrényke. Polcain szépen egymás mellett tejszínkötésü könyvek. Az egyik sarokban fehérre lakkozott pianino.

És végül egy kis fehér nyoszolyát láttam, amely-

nek libegő fehér fátyolát pufók angyalkák tartották. Egy kis kék szalaggal kötött párnácska volt fejtől, a takaró fehér selyem volt. Mikor az ágy felé mentem, mintha egy kis fehér egérke surrant ki volna alóla, pedig csak az angóra-lábszőnyeg egy fodra libbent meg a mozgásom szelétől.

És mégis ebben a nagy fehérségben és nagy ártatlanságban lágy, egymásba sikló vonalak, puha, domboru felületek lüktettek, mintha a holt fehér színek alatt eleven, piros vér keringett volna, amelynek lágyan hömpölygő ritmusa szemnek tetsző, tapintásnak gömbölyödő isteni formákat modulált.

Egy furcsa gondolat motoszkált bennem: miért épp a leghamvasabb, legérintetlenebb ártatlanság provokálja bennünk a leglázasabb gondolatokat?

Zerlina szántszándékkal vergődni hagyott. Megszólalni ilyen helyen és valami közömbösséget mondani: ügyefogyottság. Szellemeskedni: gyávaság. Hallgatni: arany. De olyan arany, amit szeretnénk és nem tudunk fölváltani.

Zerlina a szeme szögletéből nézett rám, kissé gúnyosan.

Hirtelen gyönge kopogás hallatszott az ajtón.

Anna asszony

— A barátnőm, — súgta Zerlina. Az arca egyszerre megszünt pajkos lenni. Vonásai gyöngédségre, jóságra lágyultak, a szeme megtelt rajongással, hódolattal. Szinte lehajtott, alázatos fejjel járult a nő elé, aki váratlanul lépett be. Csöndes, halk szomorúsággal.

A szomorúság fejedelmi koronát visel. Az ember önkénytelenül utat nyit és túlságos kiváncsisággal nem alkalmatlankodik annak, aki a szenvedés nebántsvirágkoszorúját hordja homlokán.

— Anna! Annám! — suttogta Zerlina és szenvedelmes barátsággal csókolta meg a nő arcát. Csak a fiatalság tud ilyen őszintén csókolni; a gyanu még nem marta meg az ajkát, a harag villámai még nem futtatták be a szemét, a csalódás még nem írt lappangó ráncot a szemöldökei közé.

Anna asszony egy pillanatra meg is hökkent ettől a túláradó barátságtól. Életében már annyit veszíthetett, hogy minden túlságos ragaszkodás az elmúlás gondolatát ébresztette föl benne. Okosan, felsőbbséggel, szinte hidegen viszonozta a csókot. Szeretete csak lassan olvadt föl; előbb dermedtségéből kellett magához térnie.

Anna asszony nem viselt fekete ruhát, általában a bánatnak semmiféle külső jele nem volt rajta, sőt

mintha kacérkodást, pompát erőltetett volna magára, mint a többi egészen fiatal asszony. De van a kéznek olyan szomoru, csüggedt hajlása, amelyen nem kell gyászszalagnak lenni, hogy szenvedést áruljon el. Van a szemnek önfeledt révedezése, amely mintha vígasztalan horizontok felé vinné a tekintetet. Van az ajaknak alig észrevehető rángása, amelyet mintha titkos könnyek remegtetnének meg.

Anna asszony érezhette, hogy erősen figyelem és hirtelen rám nézett.

Ha az ember a napba néz és behunyja a szemét, fekete korongot lát. Vannak fekete szemek, amelyekbe csak egyszer mer az ember benézni és utána még sokáig vakítóan fényes korongot lát. Anna asszony tekintete valósággal megzavart, pedig csak hideg, vizsgáló pillantást vetett rám. Zerlina is észrevette ezt a fürkésző nézést.

— Annyit beszéltem már magáról Annának, — mondta, — hogy fölösleges bemutatnom. Ő jól tudja, hogy maga az a fiatalember, aki egy hónap óta foglalkozik velem. Egy hónap . . . ezt már kitartásnak is lehet nevezni.

— Hűségnek, — szólt Anna asszony minden gúny nélkül.

— Önfeláldozásnak, — túlzott csúfolódva Zerlina, — ha tekintetbe vesszük, hogy Anna csak három hónapig volt férjnél.

Az asszony ijedten fölemelte a kisujját és olyan mozdulatot tett vele, mintha legyet kergetne el az arcáról, de azontúl még a pillája sem rebbent. Zerlina azonban észrevette még ezt a rebbenésnél is kisebb mozdulatot is:

— Bocsáss meg, — szól egy gyermek heves megbánásával, aztán hozzám fordult: — Tudja, hogy nekem sincs anyám és neveletlen, rossz leánya vagyok ennek az érzékeny kis asszonynak.

Ugyanebben a pillanatban fölpattant az ajtó. Alacsony, vézna ember toppant be rajta kakadúszerü fehér üstökkel, éles papagály-orral és rikácsolni kezdett:

— Hányszor mondtam, hogy ne járjon az én leányomhoz . . . Hagyjon neki békét!

Anna asszony megint csak egy ujjmozdulatot tett, mintha legyet kergetne az arcáról. Nyugodtan fölállt, sőt még annyi lélekjelenléte is maradt hogy Zerlinát egy szempillantással lecsillapította.

A kakadúképü ember rám is vetett egy tekintetet, de tovább méltóságosan nem vett tudomást rólam. Én pedig valami önkénytelen gyöngédséggel szóltam Anna asszonyhoz:

— Szabad lekísérnem?

Együtt távoztunk.

Amint leértünk az utcára, Anna asszony így szólt:

— Tudja-e, hogy ki volt ez a haragos öreg úr?... Egyike a legjózanabb eszü embereknek, akikkel életem-

ben találkoztam. Egy nap a fia beállított hozzá és bejelentette neki, hogy egy szegény, de művelt leányt akar feleségül venni. Az öreg úr indulatosan az asztalára csapott: „Megbolondultál! — kiáltotta. — Ha csak szegény leány volna, azt mondanám, hogy fiatal vagy, bolond vagy, itt van az anyai jussod és takarodj a szemem elől. De azt mondod, hogy hozzá még művelt is... Hát mi vagy te? Mecénás, Krőzus, Lajos bajor király vagy mi?... Jusson eszedbe, hogy mennyi bajom volt veled, míg iskolába jártál, mennyi pénzt költöttem hiába nevelőidre, tanitóidra, hogy beléd csöpögtessék a műveltséget, amelyet soha ki nem állhattál. És most... azt hiszed, hogy a műveltséget egyszerűen úgy lehet megszerezni, hogy feleségül veszed?..."

A fiu nem hajtott az apja szavára és feleségül vette a szegény, de művelt leányt. Három hónapig éltek együtt, aztán elváltak és a fiu bűnbánóan tért vissza az apjához. Az öreg úr egykedvüen fogadta és csak annyit mondott neki: „Muszáj neked mindjárt a vízbe ugrani, ha azt akarod tudni, hogy milyen mély a folyó?"

... Az a titkos keserűség, amellyel Anna asszony mindezt elmondta, árulójává lett. Nem volt nehéz kitalálnom, hogy a történet hősnője nem más, mint ő maga. Es Anna asszony csak a gondolataimat folytatta, amikor így szólt:

— Az öreg úr bennem látja családja megrontóját,

sőt egész életművének a fölforgatóját. Az ő kérlelhetetlenül józan, szinte matematikai gondolkodása, amelylyel a maga és családja dolgait intézte, ki van forgatva sarkaiból, mióta a fia feleségül vett és három hónapi házasság után elhagyott. Ez két hónappal ezelőtt történt.

Lehajtotta a fejét és titkos iróniával folytatta:

— Azóta én vagyok szemében a démon, a számítási hiba, a nyugtalan, forrongó, lázadó elem, amely nem akar vagy nem tud az élet egyszeregyébe illeszkedni. Ahogy a fiát féltette tőlem, épp úgy félti most a leányát. És én nem is tagadom, hogy nem közönséges hatással vagyok erre a nyilt, őszinte szívü kis leányra.

A ragyogó babszem története.

Kisleány koromban, — mesélte Zerlina, — egyszer a konyhában babot szemeltünk. Veronka, a szakácsné meséket mondott. Cigány, a kis fekete macska hozzám dörgölődött és dorombolt. Szerettem a meséket, de nem mindegyiket, csak azt, ami házassággal végződött.

A szines babok közt találtam egyet, amelyiknek olyan ragyogó volt a szine, mint a galamb fémes fényü bögyéé. Sokszor szemeltem babot, de ilyen csak egyszer akadt a kezembe. Eltettem egy kis skatulyába és olyan féltékenyen őriztem, mintha kincs volna.

És egyszer azt álmodtam, hogy a skatulyában a babszem megmozdult, meghasadt és kilépett belőle Babszem királyfi, akit a vasorru bába elvarázsolt.

Babszem királyfi meghúzta a copfomat és így szólt:

— Te szófogadatlan, rossz, kis leány vagy és tegnap is, ahelyett, hogy tovább horgoltad volna a kis csipketerítőt a babaasztalra, elbújtál a kertbe és a levegőbe bámultál. De azért én szeretlek téged, mert neked köszönhetem, hogy nem főztek meg a többi babszemmel együtt. Hálából megengedem neked, hogy három kívánságodat terjeszd elő.

És én ebben a különös álmomban, amelyet a mai napig sem felejtettem el, azt kívántam Babszem királyfitól, hogy „a férjem magasabb legyen, mint a többi ember; szebb, mint mindenki más és láthatatlan legyen".

Ez az együgyü álom, amely naivnak, oktondinak látszik, sokkal mélyebben belenyult az életembe, semmint szerettem volna. Gyakran eszembe jut, hogy a régi kis leány a maga különös kívánságával még mindig nem veszett el bennem. A ragyogó babszem, amelyet éveken át dugdostam még a szüleim elől is, valahogyan elkallódott. Azt sem tudom, mikor veszítettem el. De azt hiszem, abban a pillanatban szüntem meg engedelmes és jó leány lenni, amint a babszemről egészen megfeledkeztem. Az álom emléke azonban még

ma is kísért és talán nagyobb jelentőséget tulajdonítok neki, mint amennyi megilleti.

Miért kívántam azt, hogy a férjem láthatatlan legyen? Félénk kis leány voltam és nem szerettem a fiúkat, akik parittyával lövöldöztek a madarakra, nyeggették a macskát, a kutya farkára csörgőt kötöttek, az álmos kocsist folyton bosszantgatták, bogaraknak, lepkéknek kitépték a lábát és általában az én szememben valóságos ördögök voltak, akik kiváncsiságból nemcsak az öreg talyigás koldust fordították föl, hanem elevenen megnyúzták a békát is.

Akkor kezdtem csak igazán félni és megdöbbenni tőlük, amikor Veronka fölvilágosított, hogy ezekből a fiúkból lesznek a mi férjeink. Amíg ezt nem tudtam, közömbösek voltak reám nézve, de azontúl csak haraggal és aggodalommal tudtam rájuk gondolni. És talán ezért kívántam azt, hogy az eljövendő férjem szeressen, imádjon, ahogy csak a mesékben tudnak szeretni, de láthatatlan legyen, hogy ne láthassam, amikor a békát nyúzza.

Bennünket nőket mondanak kiváncsiaknak. Holott a kutató, gyöngédtelen kíváncsiság, ami minden tudásnak, haladásnak és foglalásnak a kútforrása, egészen férfiui vonás. A nőt tudatlanságban nevelik föl és tudatlanságból — a nevelés tekintélyeinek vak, kiváncsiság nélkül való tiszteletéből — áll minden nőies bája. A fiúk korán kezdik a kegyetlenséget és csak tőlük ta-

nuljuk meg igazán a gyöngédtelenséget, a kiváncsiságot, az életet.

Ezért félek én tőlük.

— — — — — — — — — —

Amint ezt a mesét elmondtam Anna asszonynak, így szólt:

— Tudja-e, hogy ez a mese már csaknem több mint vallomás? Maga meghódította Zerlina szívét anélkül, hogy én tudtam volna róla.

És elgondolkodva hozzátette:

— Zerlina soha egyetlen gondolatát sem titkolta el előttem. De ezt a mesét nekem még sohasem mondta el.

Kávéházban

Anna asszonnyal csaknem mindennap találkoztam egy kávéházban. A lakására sohasem hivott meg, pedig néha egészen a kapujáig kísértem el.

Nem vagyok kávéházba járó ember és a párolgó koffein-illat környezete rossz hatással volt az idegeimre. Tudom, hogy Budapest a kávéházak városa, mert ezek a keleties kényelemmel berendezett és nagyvárosi zsibongásu csarnokok nálunk azt a szerepet játsszák, amit a régi Rómában a borbélyműhelyek, ahol az emberek nemcsak borotválkoztak, hanem ügyesbajos dolgaikat is végezték, trécseltek, intrikákat szőt-

tek, amelyeket aztán az igazi nyilvánosság előtt, a fórumon, a bazilikában ki is terítettek.

Bennem mélyen gyökerező, családias hajlandóságok lappanganak és egy pillanatra sem tudom elfelejteni, hogy a kávé sokkal veszedelmesebb méreg, mint az alkohol, mert lassan, csöndesen, észrevétlenül pusztít. A bor mértékkel nem méreg, hanem orvosság, enyhítő szer. A kávé nem csillapít, hanem fölizgatja, fölborzolja az idegeket, amikre a lázas életü városi embereknek nemcsak munkaközben, hanem a pihenés óráiban is szükségük van.

Nem szeretem az ötletek mögé búvó vendégtudományt, — az úgynevezett kávéházi elmésséget, — de ezúttal igazat akarok adni annak a fiziológus barátomnak, aki egyszer egy csésze török kávé mellett fejtegette előttem, hogy milyen fontos szerepe van az ember lelkiéletében annak, amit — iszik.

— Nézd a régi költőket, — mondta a fiziológus, — a színtiszta bor minden nemességét, kedvderítő, lelkesítő, föllengő fiziológiai hatását megtalálod költeményeikben. Igaz, hogy Petőfi nem ivott, de a lángelmének nincs is szüksége arra, hogy igyék, anélkül is lobbot vet lelkében mindaz, ami kortársaiban forr, pezseg. Hiába gondolnak mosolyogva a maiak a „Csiga“ kedélyes, patriárkális összejöveteleire, kvaterkázásaira: az afféle kis, magyar, cigányos korcsmák kohójában szították azt a lángot, amely negyvennyolcban tört ki és

megtisztította minden német salaktól Magyarországot; később pedig, az elnyomás szomoru éveiben, csak a bor tartotta meg a lelket ebben a hamar csüggedő népben.

— A Pilvax-kávéházról megfeledkeztél, — vetettem közbe.

— A világért sem . . . Magad elé tudnál-e képzelni egy mai budapesti kávéházat, ahol a tizenkét pontot megszerkesztik és kikiáltják? A régi Pilvax és a régi Zrinyi még nem voltak kávéházak a mai értelemben. Csak átmenetek voltak a vendéglőből a kávéház felé. A világ ezer, zagyva ujsága nem *dalmahodott* az asztalokon. Petőfi a „világszabadság“ eszméit Rousseauból, Montesquieuből, Bérangerből, szóval könyvekből szívta magába, nem pedig a „Simplicissimus“-ból vagy az „Assiette au Beurre“-ből . . . Aranv János sem hirlapokból ismerte meg a világirodalmat. Hidd meg, hogy a mi nyugtalan, kapkodó, ingadozó gondolkodásunk, gyors lelkesedésünk, hamar csüggedésünk, logikátlanságunk és egyéb bajunk a sajtó rohamos fejlődéséből ered. A sajtó óriási apparátussal koncentrálja mindazt, amit a világon érdemes tudni és kivonatolja a nyugtalan, lázas kávéházi olvasóközönség számára, amely nem is az ideákat, hanem a cikkek címeit habzsolja, ezekért lelkesedik ma és felejti őket holnap. A tömérdek ujság csődíti a kávéházba az embereket, a férfiakat, akiket követtek lassankint a nők is, sőt gyer-

mekek, egész családok. A kávé pedig alattomban rombol tovább, megtámadja a családi élet gyökereit, lerombolja az otthont, a kedélyességet . . . Mi lesz abból a gyerekből, akinek az orrát az édesanyja a nagy nyilvánosság előtt fújja ki? Mi lesz abból a fiatal leányból, aki korán megismeri a nyilvánosság előtt a szembeszéd minden fortélyát? Mi lesz abból a férfiból, akinek a kávéház melegebb otthona, mint a saját lakása? . . . Hidd meg, hogy a világ lelkesedésének feltünő lehülése, a szkepszis, a lassan maró kételkedés terjedése, a tekintélyek gyökérszálainak megrágása erősen összefügg a filloxera és peronoszpora világpusztításával, a bor hanyatlásával, a kávé és pálinka előrenyomulásával. Rám korcsma, vendéglő mindig azt a hatást teszi, mintha egy világnézet lassu pusztúlását látnám. A kávé és a pálinka alattomos mérgezésének világát éljük most. Noé apánk emberboldogító találmánya csődöt mondott. Ez az emberiség igazi „banqueroute"-ja.

— Evoé! — kiáltottam mint Bacchus papnői és egy kis üveg xeresit állíttattam a lelkes és tréfás fiziológus elé.

A xeresi bor volt Anna asszony kedves itala. Nem szerette a kávét és a kávéházba is csak kényszerűségből járt, mert nem tartott otthon cselédet. Nagyon kicsiny, nőiesen karcsu és keskenynyaku palackban állították eléje ezt a megszokott italát, amelyet finom metszésü kristálypohárba öntött és belé piskótákat mártott. Leg-

följebb egy-egy gyűszűnyit ivott hozzá, hogy megnedvesítse a szája padlását.

Valami áttetsző finomság és titokzatosság volt az ujjaiban, amikor agátkörmei közé vette a kristálypoharat.

Titkok

— A ragyogó babszem története kezd igazzá válni, — panaszkodtam Anna asszonynak, — láthatatlanná vált csaknem egy hónap óta az, akire mindig némán gondolok, de aki minden szavamban, mozdulatomban, gondolatomban benne van, mintahogy a magban benne rejlik az egész virág.

— Csodálom, hogy Zerlina nem üzen nekem, — felelte Anna asszony.

— Talán elfogják a leveleit?

— Az ellen már tettem valamit, — és mosolyogva fűzte hozzá: — mi titokban levelezünk egymással . . . Magának elárulhatom. Zerlináék kapuja alatt van egy habszülte Vénusz-szobor az elmaradhatatlan csigával, amelynek hátsó cirádája a mi titkos levélszekrényünk. Ezek közt nagyon szépen el lehet helyezni egy csöpp kis levelet, amit senki sem vesz észre.

— Úgy látszik, mégis fölfedezték, — szóltam.

— Másképp nem is értem a dolgot, — felelte Anna

asszony. — Nemcsak magam mentem oda többször, hanem egy női ismerősömet is elküldtem néhányszor, de mindig hiába jártunk ott.

— Ez kétségbeejtő, — türelmetlenkedtem.

— Várni kell, — felelte Anna asszony.

Valami halk titokzatosság volt a szemében és valami bágyadt fény a hangjában. Egyáltalában egész lénye leírhatatlanul rejtelmes hatást tett az emberre, mintha az egész asszony csupa megfejthetetlen ellentétekből állana, aminek rejtelmét az ember hosszabb ismeretség után sem képes megoldani. Végtelen finomságok, szinte mikroszkopikus hangulatváltozások keveredtek benne nyers, éles, határozott szavakkal, ölyvszerü lecsapásokkal, tromfokkal és beszédes, finom kezével néha parancsszerűen osztotta gondolatait.

A hangja első hallásra kissé tompa volt, csaknem száraz, de különös. Inkább alt szinezetü, mély bongásu volt, de náthás, szenvedő mellékzöngék kísérték és ha az ember erősen odafigyelt, az egészen mégis valami nagyon világos, nagyon tiszta ezüst melódia-fonál kigyózott végig.

Harangszó, melybe elvegyül
érc és ezüst csilingelés.

Az első pillanattól fogva igyekeztem élesen megfigyelni minden apróságot, amely erre az asszonyra vonatkozott. Valósággal kikémleltem, amire eleinte az

önzés sarkalt. Ereztem, hogy egyedül Anna asszonynak van hatása Zerlinára és ezért igyekeztem, hogy megnyerjem őt a magam számára. A gyöngéi után puhatolództam és erősségekre bukkantam.

Az emberismerete szinte babonásan éles volt. Belelátott a lelkembe holott nem tartom magam túlságosan egyszerünek és átlátszónak. A magyar nyelvnek is megvannak a fortélyai, amikkel az ember elleplezheti magát és lehetőleg „nonchalant“ tud lenni, bármennyire meg is nehezíti azt nyelvünk kerek őszintesége, amelyben csinált virágként hatnak a hideg, tartózkodó udvariasság közömbös, pongyola cifraságai. Oly feszesen, árulóan tapad az ember gondolataira, mint a szűk magyar ruha. „Szeretlek“, — mondja a magyar egyetlen, határozott férfias szóval. „I do you love“ — cifrázza ugyanezt az angol négy szóval, amik közt egy kis hézag, egy kis hátsó ajtó mindig megmarad.

Anna asszony a magyar beszélgetésünket is el tudta angolosítani. Nem lehetett megfogni. Amint férjéről, házaséletéről kérdeztem, kisiklott, mint az angolna. Minden leleplező kisérletem elől diszkréten, angolosan tünt el. A beszédét épp oly kissé idegenszerü, de szép rendben tudta tartani, mint a haját, amelynek gesztenyeszínü tömörségében, különös, meglepő reflexeiben volt valami nyugtalan, máshová vágyódó, idegen, mesebeli báj.

Óvatosabb, tartózkodóbb, ravaszabb tudott lenni,

mint sok férfi. Asszonyi szépségébe elmerült valami felsőbb irónia, ami távol tartotta tőle a férfiak leplezett vagy kendőzetlen vallomásait. Ugyszólván a szemével tudta kijelölni a helyemet: „barátság“ írta körül ez a beszédes, logikus pillantás és éreztem, hogy ebben a körben kell maradnom . . . amíg ő akarja.

Üzenet.

Piskótáját a xeresibe mártva, Anna asszony egy nap így szólt hozzám:

— Zerlina végre üzent.

— Már ideje is volt, — feleltem, — egy hónap óta nem tudunk róla semmit. — Kinyitotta a ridiküljét, amelynek egyik rekeszéből képeslevelezőlapot vett ki. Anna asszony címére érkezett. Képes oldalán egy tiroli csapos-leány emelt mindakét kezével sörös-kancsókat és a kép mellé ceruzával ez a néhány sor volt odavetve:

„Kedves Annám!

Engem elutaztattak. Egy német asszony, Frau Alsing vigyáz rám az úton nevelőnői szigorúsággal. Most Franzensfestében vagyunk, de nem tudom, hogy innen hová megyünk. Ezt a képeslapot titokban írom és bélyeg nélkül dobom a postaszekrénybe. Egyébként jól vagyok és gyönyörködöm a vidékben. Gondolj reám és ha lehet írj. *Zerlina.*“

Anna asszony mosolyogva kisérte figyelemmel, hogy arcomon hogyan tükröződik mind jobban a meglepetés.

— Megszöktették, — szólt egy démon pajkosságával és megcsillant a szeme.

— Öntől féltik? — kérdeztem kiváncsian.

— Talán tőlem, — felelte Anna asszony, — talán egy kissé öntől is.

— Rólam nincs szó a levélben.

— Amint látja, — szólt Anna asszony. — Jónevelésü leány csak az anyjának vagy a testvérének ír, — és hozzátette gyöngéden: — Engem ő testvérének tekint.

Nagy kérdések fúrták az oldalamat és nem tudtam megállni, hogy naivul meg ne kérdezzem Anna asszonytól:

— Mi a tennivalóm nekem ebben az esetben?

Az asszony fölkacagott, mert egészen átértette a zavaromat. Tudta, hogy Zerlinával csak egypárszor találkoztam, de mindjárt az első, különös megismerkedésünkkor mélyebb érdeklődést éreztem iránta. De arról, hogy Zerlina mit érez irántam és hogy mennyire jogosít föl az érdeklődésre, semmiféle biztos jelem nem volt, hacsak a ragyogó babszem meséjét nem számítom annak. Ez is túlságosan légies föltevés volt.

Nem ismertem Zerlina családját sem, pedig egészen nyilvánvaló volt, hogy a leány sorsa mindenképp

összefügg a család sok titkos háborúságával. Anna asszony házasságával és egyéb jelenséggel, amiket nem volt időm megfejteni. Hiszen, szigorúan véve alig volt időm arra is, hogy Zerlinát közelebbről megismerjem.

— Holnap utazom, — szólt Anna asszony minden magyarázat helyett.

— Hova? — kérdeztem.

— Természetes, hogy Franzensfestébe. Ez az egyetlen nyom, amit a kezembe adtak. Itt Pesten úgy sem tudhatnék meg semmit. Ha ön sejtené, hogy mi minden nem történt már és még mi minden nem történik abban a szürke kis házban . . .

Zerlináék háza szürke volt és valami furcsa, barokk tömzsiséggel könyökölt ki egy budai utcára. Pohos erkélye, barokk csigái, ornamensei, virágfüzéres, pufók angyalkái, amik mind századok óta ugyanazzal a közömbös, sötét kékesszürke színnel voltak bemázolva, az ablakok furcsa vaskosarai, homoru üvegtáblái az emberre különös hatást tettek: a nyárspolgárság egész történelmi titokzatossága megvolt bennök.

— Én fölveszem velük a harcot, — mondta Anna asszony lelkesen, — és meg fogom menteni Zerlinát az akaratuk ellenére is.

— Én is magával utazom, — mondtam Anna asszonynak. Egy kissé elgondolkodott.

— Független nő vagyok, — szólt végül, — és egy kellemes utitársat csak szívesen fogadhatok. Talán szö-

vetségesem és segítőtársam is lesz ebben a küzdelemben, amelyet egy tisztalelkü, jó leány jövőjéért folytatok.

Úton.

Ferenc, öreg inasom, aki még édesapám korából érdeklődik minden dolgom iránt és akinek mindent szegről-végre el kell mondanom, megcsóválta a fejét:

— Nincs jól ez, ifiúr, — mondta, — nem jó, ha az ember nagyon utána veti magát egy szoknyának. A szoknyának kell egy kicsit az ember után futnia. Rátartósnak köll lenni. Ha még legalább megemlítette volna az ifiurat abban a levélben . . .

— Hány óra? — szakítottam félbe az öreg okvetetlenkedéseit.

— Hét. Egy óra ötven perc mulva indul a vonat.

— Hozza be gyorsan a reggelimet.

Álmosan, kedvetlenül keltem föl. Ferenc is megforgatta a tőrt a szívemben. Az egész utazás józan reggeli napfényben túlságosan kalandosnak, regényesnek, csaknem naivnak tünt föl előttem.

— De már köt a szavad! — próbáltam magamat sarkantyúzni és eszembe jutott Anna asszony egy tegnapi rejtelmes mondása: „Egy lelket kell megmentenünk.“ Mit tesz ez? Bántott az a bizonytalanság, amely felé készülődtem. Nem válok-e nevetségessé? És aztán

hirtelenében azt sem tudtam, hogy mennyi időre utazunk el: egy hétre, egy hónapra, egy évre ... Az ember nem tudja, hogyan szerelje föl magát. Egy és más kötelezettségei is vannak. De az óra mutatója veszedelmesen rohant előre és nem volt sok időm a szőrszálhasogatásra.

Reggel kilenc óra előtt néhány perccel ott voltam a pályaházban. Anna asszony már ott járkált a befűtött, indulásra kész vonat előtt. Amint megpillantottam, hirtelen nagy változást éreztem.

Egy üde, tiszta, szép asszony, akinek az arcát gyöngéden kicsípte a reggeli hűvösség, aki selyemfényü, galambszürke uti köpenyegében egyike a legkarcsúbb jelenségeknek, akinek a szeme rámosolyog az emberre, mint a virág, amely a reggeli napfénnyel kacérkodik: egyike a világ legvonzóbb látványainak. Elegánciája, amely úti necessaireje legkisebb csattján is meglátszik; a finom szappanillat és parfüm, amelyet reggeli toalettjénél használt és amelyhez fehérnemüjének vagy diszkrét asszonyi párájának vagy nem tudom a női tisztességnek milyen külön, jellemző illata járul: mindez fölüdíti, valósággal fölvillanyozza az embert.

Akár a világ végéig is elmennék vele, éreztem.

Különben is minden összejátszott, hogy jól érezzem magam. Amint a vonat elindult, nyomban az étkezőkocsiba mentünk át, ahol csaknem egyedül voltunk. A nagy üvegtáblákon át beragyogott a nap fénye és

ebben minden asztalterítő sokkal fehérebbnek, minden ezüst- és porcellántárgy sokkal csillogóbbnak látszott. A pincér szolgálatkész, udvarias volt. Az ételek, italok kitünően izlettek. És mellettünk tájak repültek el, amelyek mindig mások, változatosak, de sohasem tolakodnak annyira, hogy egészen lekössék az ember figyelmét.

Különben is Anna asszony szemében, amely a szokottnál is csillogóbb, elevenebb, pajzánabb volt, sokkal szebb tájképeket láttam.

Ha meg akarsz ismerni egy embert vagy asszonyt, utazz vele vagy tíz-tizenkét órát együtt. Ez valóságos próbaköve annak, hogy igazán udvarias és illedelmes lélek-e valaki vagy csupán gyönge máz-e rajta a kultúra. Az erőszakos vagy lompos vagy irígy vagy civakodó természet kiütközik és a megtett mérföldekkel négyzetes arányban nő. Két barát vagy két szerető a végső állomáson már mint két ellenség szállhatnak le. Vonaton és veszedelemben látszik meg az ember.

Az egész úton úgy éreztem magam, mintha én volnék a világ legudvariasabb, legszeretetreméltóbb, legkifogástalanabb gavallérja, de tudtam, hogy ezt nem magamnak köszönhetem, hanem annak a csodálatos asszonynak, aki igénytelen, szíves, jó, előzékeny tudott lenni abban a mértékben, amihez képest egy férfi minden gyöngédsége is csak szemmel megkülönböztethető vászon.

Mindehhez még a véletlenségek titokzatos istene is

kedvezően járult hozzá; nem voltak kellemetlen útitársaink. A szomszédos kupéban ült ugyan valaki, aki sajátságos diótörő hangon és rossz, nyikorgó előadásban mindig ugyanazt az anekdotát mondta el gyakran változó utitársainak, de inkább mulattunk rajta, mint bosszankodtunk. Az is kedves, furcsa budapesti alak volt, aki — miután már messze benn jártunk a félelmetes tiroli bércek közt és az Alpesek világa egy idegen földrész egész nyomasztóságával nehezedett a lelkünkre, — odaát dühösen ordítozott a szomszédjának:

— Ötszáz koronát fizetek Budán egy kétszobás lakásért és még fürdőszoba sincs hozzá . . . Kérlek alássan . . . még fürdőszoba sincs hozzá! . . .

Nyomon

Amint kiléptünk a vasuti kupé fülledt öléből, tüdőnk valósággal fölujongott. Édesen éles, kristálytiszta levegő járta át, amelyet lombos, fenyős erdők szürtek meg, hegyi patakok mostak tisztára és vadvirágok fűszereztek méz-ízüvé.

Ott maradtunk Franzensfestében az állomáson, amelynek szellős perronján bohó, tarka, lepkeszerü népség nyüzsgött. Fantasztikus hegymászó ruhájukban, fácántollas vagy zergekörmös kalapjukkal, „rucksack"-jukkal, szöges cipőikkel ellepték az összes asztalokat és

valami határtalan életörömmel emelték a levegőbe söröspoharaikat.

Anna asszony figyelmeztetett rá, hogy nézzem meg jobban az arcukat, amelyről a vasárnapi hangulatnak alig volt ideje letörölni a városi gondok ráncait, az irodák, műhelyek sápasztó levegőjét. Ünnepnapi turisták voltak, akik felöltöztek egy napra a természetimádás és hangos jókedv köntösébe. Siettek megmámorosodni, hogy a városból utánuk ne tudjon lopódzni a szürke gond, amely másnap úgyis visszakényszerítette őket a mindennapi élet nyügébe. Aztán siettek elszéledni bércekre, völgyekbe, mint a lepkék, amiknek huszonnégy óráig tart a nászuk.

Jöttek tiroli parasztok is, lassu, ünnepies, elfogult lépésekkel, bámészkodó arccal és zavartan szorongatták hónuk alatt ormótlan nagy, tarka ernyőjüket. Asszonyaik épp oly borzas, fekete, puha kalapot viseltek, mint férfiaik. Fekete, egyszerü ruhájukban, kemény, fényes kötőjükkel, hallgatag német szókeségükkel lassan utána kullogtak az uruknak, csöndes megadással.

Egyszerre csak egy hórihorgas, barnaarcu, göndör fehérfürtü ember állt meg az asztalunk előtt:

— Prego un soldo, signore, — mondta kedvesen, szinte graciózusan, a koldulás legenyhébb árnyalata nélkül.

— Hogy kerül erre a vidékre? — kérdezte tőle Anna asszony és pénzt adott neki.

— Olaszország nincs messze, — felelte a koldus mosolyogva. — Arra van, — és kezével az irányt mutatta, — én is gyalog jöttem onnan.

Tekintetünk önkénytelenül elkalandozott arra, hol a havas ormu, ködgalléru bérceken túl szelid hajlásokat, olajfás kerteket, dalt, színszóró napfényt, magát Itáliát sejtettük.

— Hátha éppen arra vitték? — fordult hozzám Anna aszony, és én bennem valami különös önző vágy szólalt meg titokban; szerencsés véletlennek tartottam volna, ha Zerlina az útját Olaszország felé vette volna; kalandvágyó lelkem már kezdte szárnyait bontogatni és képzeletben már Olaszország felé szárnyalt.

— Talán épp ennél az asztalnál ült, — gondolkodott Anna asszony hangosan és rám nézett, mintha fürkészni akarná az arcomat. — Lehet, hogy épp ennél az asztalnál írta nekünk a levelét; futtában, ceruzával, hogy a szigoru Frau Alsing észre ne vegye.

Lehajoltam a földre és egy karton-lapot emeltem föl. Önkénytelenül is megfordítottam, megnéztem és minden magyarázat nélkül átnyujtottam Anna asszonynak. A kártya másik oldalán kép volt; egy tiroli viseletü csaposleányt mutatott, amint mindkét kezével sörös-korsót emel a levegőbe.

Anna asszony arca egyszerre fölragyogott; a kissé összetaposott képeslap láttára szinte diadalmas jókedve támadt.

— Szerencsénk van! — kiáltott föl, — alig hogy ide betettük a lábunkat, máris kezünkben van az első nyom. Zerlina csak itt lehetett és nem másutt. Nem mondtam, hogy talán épp ennél az asztalnál ült, ahol mi most vagyunk?

Nyomban előhivatta a pincért.

— Ismeri ön Frau Alsingot? — kérdezte tőle.

— Nem ismerem, — felelte a pincér.

— Pedig négy nappal ezelőtt itt járt, talán épp ennél az asztalnál ült egy fiatal leánnyal.

— Sokan megfordulnak itt, — szólt a pincér.

— Ha leírnám, ráismerne a fiatal leányra?

— Ha én szolgáltam ki, akkor igen.

Anna asszony apróra leírta Zerlina termetét, arcát, jellemző mozdulatait azzal a pontossággal, ahogy csak egy ideális „személyleírás“ tudná és azzal a jellemző erővel, amire csak nagy művészek képesek. A pincér a fejét rázta.

Előfogtuk a többi pincért is, de hiábavaló volt minden kísérlet. Zerlinára és kisérőjére nem emlékezett senki. Anna asszony szomorúan nézett rám; amilyen gyorsan meg tudott örülni valaminek, épp oly hamar elvesztette minden bizodalmát.

— Nincs szerencsénk, — mondta tompa, fojtott hangon és pörbe szeretett volna szállni azokkal a véletlen, ismeretlen tényezőkkel, amelyek legszebb kilátásait, reménységeit oly gyakran semmisítették meg.

Ekkor a szomszéd asztaltól hirtelen fölkelt egy úr, odalépett hozzánk és kalapját megemelve szólt:

— Önök egy Frau Alsingot keresnek. Én müncheni ember vagyok és híréből ismerek egy Frau Alsingot, akinek leánynevelő intézete van Münchenben, azt hiszem az Augustiner-utcában. Talán ő az, akit keresnek.

Az aranyfödelü erkély

— Bocsásson meg, nagyon ideges vagyok, — türelmetlenkedett Anna asszony a kupéban, — egyedül kellett volna jönnöm.

Ez a hang, megvallom, nagyon meglepett és meg is bántott. Amióta Franzensfestében fölszálltunk, hogy tovább utazzunk Innsbruck felé, a máskor kedves, bájos asszony, szokatlanul hallgatag, csaknem mogorva volt úgy, hogy szinte attól tartottam, hogy tudtomon kívül valamivel megsértettem. Hangulatváltozását csak azzal tudtam megmagyarázni, hogy az idő egyszerre esősre fordult és ez szemmel láthatólag ránehezedett az idegeire. A kupé ablakán szomoruan csurdogált le az esővíz és Anna asszony néha fázékony kétségbeeséssel nézett ki a sivár, komor tájakra, ahol megdöbbentő hegyóriások emelkedtek, mintha a végzet ködvárának égbevesző szirtfokai volnának. Az ember folyton érezte velük szemben a maga jelentéktelen, nyomasztó parányiságát.

A csöndes, néma kedvetlenség Anna asszonyról csakhamar rám is átragadt.

— Az ember ne vegye föl a sorssal a harcot, — gondoltam magamban. — Az a kis leány, akinek a „lelkét akarjuk megmenteni“ és aki miatt már fél Európát áthajszoltuk, talán jó helyre is került. A leány még fiatal, rajongó és nem lehet tudni, hogy mi okozza nyugtalanságát. Idővel talán erősebbek lesznek benne a nyárspolgári hajlandóságok és mint engedelmes, jó leány kerül haza, hogy szülői akarata és társadalmi összeköttetései szerint menjen férjhez.

— Miért nem jöttem egyedül! — fakadt ki Anna asszony és elgondolkozva hozzátette:

— Pedig nemrég még azt hittem, hogy maga lesz az én legerősebb támaszom. Örömmel láttam, hogy Zerlinával mint közelednek egymáshoz, hogyan értik meg napról-napra egymást és a leányból szavak, gondolatok nyíltak ki, amelyekből azt láttam, hogy többé nem az a nyugtalan, bizonytalan kis leány, hanem hogy vágyainak, törekvéseinek megvan a maga komoly célja. Higyje meg, hogy ő most is többet gondol önre, mint maga ő reá.

— Megtettem-e volna ezt az utat, — kérdeztem, — ha nem érdeklődném a sorsa iránt?

— Nem tudom, miért tette meg ezt a fárasztó utat, — felelte Anna asszony, — de érzem, hogy maga nem vesz komolyan részt az én törekvésemben. Le tudom az

arcáról olvasni, hogy engem szeszélyesnek, kissé hóbortosnak is tart, hogy egy bizonytalan cím miatt nem rösteltem az útat Münchenig. Kételkedő mosolygással kiséri minden lépésemet és ez nagyon megzavar engem. Pedig én a célomat el akarom érni, ha még oly nevetségesnek is tünik föl az ön szemében.

Valósággal feszült volt köztünk a viszony, amikor Innsbruckba értünk. Anna asszony nem bírta tovább az utat, fejfájásról panaszkodott és ki kellett szállnia a kupéból. A vasuti vendéglőben kimerülten ült le egy kis asztalhoz és egy pohárka xeresi borral üdítette föl magát.

— Én itt a vasút közelében hotelbe szállok, — szólt — és önt szabadon bocsátom. Holnap reggel kilenckor, ha akar, találkozzunk a gyorsvonat előtt. Én tovább utazom Münchenbe. Addig ön nézze meg a város nevezetességeit és béreljen ki magának szobát, de semmiesetre sem abban a hotelben, ahová én szállok.

Megadtam magam az asszony akaratának, elkisértem a szállójáig és kedvetlenül búcsúztam el tőle. Hirtelen kegyvesztett lettem.

Csöndesen szitáló esőben ernyő alatt nekivágtam Innsbruck városának.

Massziv, ódon házai; vörös barokk bádogtornyainak különös, gömbgulás alakja és jellemző csúcsdíszítése; az egész város egyszerü, derüs, dolgos képe, amely érdekes ellentéte a város szürke, komor, mohás hegy-

vidéki külsejének, mind beljebb és beljebb vonzottak. A Mária Terézia útján végig, hol szinte nagyvárosi nyüzsgésben keveredik a nehézkes, marcona, piros arcu tiroli német szőkesége az északi olasz ideges, szívós, bronzbőrü barnaságával, mintha ez a véralkat-külömbség a városra is ráütné bélyegét, amely egyszerre nyugodt, nehézkes és ideges, eleven tud lenni. Villamosvasúti kocsiai merész, nagyvárosi ívben repülnek, de az út végén mintha hirtelen meghökkennének: közvetlenül a város fölé meredek, kopár, fönségesen zord sziklafal emelkedik, felhőbe vesző tiroli bérc.

Aztán az út összeszűkül és az ember minden átmenet nélkül benne van a középkorban. Árkádok vonulnak az út két felén és tömör, alacsony íveik mintha évszázadokat hordanának a hátukon. Tarkaviseletü hegyi olaszok vonulnak meg a nyomott boltívek alatt és kiterítik a földre délvidéki gyümölcseiket, narancsot, citromot, fügét, datolyát, prunellet. Az íveken át kikandikálnak a girbe-gurba utcára, amelynek hepe-hupás kövezetén olykor egy-egy kétkerekü kocsi kapaszkodik föl. Vagy hátratekintenek oda, ahol az osteriákból hangos szó vagy zene árad ki; ezek a korcsmák sötéten, pinceszerűen nyomulnak be a házakba, mintha sziklafalba volnának vágva és primitiv kőkockáin még mindig nehéz csizmás landsknechtek vagy civakodó archibugierek topognának.

Az utca végét elrekeszti egy ódon ház a maga né-

met renaissance-izlésü, kiszögellő, csukott erkélyével, amely cifra, pittoreszk falával belemosolyog a komor utcába.

Az ember folyton várja, hogy az erkély aranycserepes födele alatt valamelyik ablakból egyszerre csak kidugja a fejét a parókás, furcsa, százráncu, mosolygó landgraf vagy pedig egy szőkehaju rózsabimbó, amilyennek a német kastélykisasszonyokat képzeltük meséskönyvünkben.

És csak meg kellett fordulnom, az egyik narancsos kofa előtt ott állt, háttal felém, egy Gretchen-ruhás kisasszony. Csak az volt különös, hogy buggyos és könyökén hasitékos princessz-ruhájához miért visel olyan divatos párisi kalapot. A hölgy érezhette, hogy erősen nézem, mert hirtelen megfordult. Én csak néztem, néztem és egyik ámulásból a másikba estem:

— Zerlina! . . . Maga az? . . . Zerlina!

A szökés

— Hogyan kerül maga ide?

— Maga hogyan kerül ide?

Zerlina nevetett:

— Én Münchenből jövök egyenesen, hátra sem mertem egyszer sem nézni.

— Frau Alsing nevelőintézete sehogyansem tetszett? — kérdeztem.

— Hát ezt honnan tudja? — csodálkozott Zerlina. — A derék német asszony ugyan egy csöppet sem volt félelmetes és a nevelőintézete voltaképpen gyönyörü kert, ahol az ember kedve szerint sétálhat, sőt ha erre sincs kedve, kilopódzhatik a kapun és elmehet a diákokkal sörözni . . . De én túlságosan szabadnak, sőt egyenesen veszedelmesnek találtam ezt a nevelő módszert és . . . elléptem.

— Ellépett? hogyan?

— Lementem az utcára, megkérdeztem, hogy hol van a vasúti pályaház, megnéztem a menetrendet és a legelső vonattal utaztam vissza.

— Hova akart menni? — kérdeztem.

— Budapestre, természetesen. Bár meg kell vallanom, hogy egy kedves és nem fiatal úr ajánlatot tett nekem, hogy utazzam vele Rómába.

— És hol találkozott ezzel a rokonszenves úrral?

— Egy müncheni kabarében, — felelte Zerlina.

— Hát maga kabarében is volt? Ki kisérte el?

— Senki. Frau Alsing éppenséggel nem törődött vele, hogy van-e gardedámunk vagy nincs. A kapuban volt egy portás, aki szigoruan megkérdezte: „Wohin geh'n Sie, Fräulein?“ Én épp olyan müncheni dialektusban visszafeleltem: „Die Stadt will ich anschauen“ és ezzel már kinn is voltam az utcán. Este tíz óra lehetett és egy rendőrtől megkérdeztem, hogy hová lehet ilyenkor menni. A kedélyes rendőrbácsi maga kisért el

a „Fegefeuer“ című kabaré kapujáig. Jegyet váltottam és végignéztem az előadást, amely szerfölött mulattatott. Éjfélkor ismét szépen visszamentem Frau Alsing intézetébe. Észre sem vették, hogy megérkeztem, észre sem vették, hogy távol voltam.

— Mondhatom, modern egy nevelőintézet!

— Csöppet sem szigoru, — szólt Zerlina, — általában Münchenben az emberek és az intézmények egyaránt kedélyesek, különösen az esti órákban, amikor, azt hiszem, legalább a félváros pityókos a sörtől . . . A „Hofbräu“-ban is voltam.

— Kisérő nélkül? — kérdeztem.

— Nem, — felelt Zerlina, — az az úr kisért el, akivel a kabarében ismerkedtem meg. Elmagyarázta, hogy hogyan kell sört inni. Ez nem is olyan könnyü és természetes dolog. Az embernek először is nem szabad túlságosan jólakottnak lennie, de éhesnek sem. Lehetőleg könnyü és tápláló ételeket kell vacsorára ennie. Aztán egy fél órát sétál, nyugodt, lassu tempóban, hogy könnyebben emészthessen és hogy séta közben kivethesse magából az utolsó szálka gondot is, ami még esetleg fönnakadt. Mikor aztán az ember kissé megszomjazott, elmegy a „Hofbräu“-ba, hozat egy korsó sört és lassan, filozófikusan elkezd iddogálni. Mindig lassan, mert sört sohasem szabad gyorsan inni. Ezek azok a szabályok, amiket a müncheniek megtartanak és amiknek a segítségével esténkint fölviszik tíz-tizenkét kor-

sóig, sőt többig is. Aki nem így tesz, az a szemükben közönséges, neveletlen részeg.

— És ki volt ez az úr, — kérdeztem, — aki ilyen alaposan megmagyarázta önnek a sörivás művészetét?

— Eleinte azt hittem, — felelte Zerlina, — hogy egy jámbor müncheni iparos, de később megtudtam, hogy bajor udvari tanácsos. Olyan kopott volt, mint nálunk egy számvevőségi öreg dijnok.

— És Rómába akarta magát vinni?

— Én pedig, — felelte Zerlina, — csaknem ráálltam. Csak egy dolog riasztott vissza, hogy nőtlen ember volt.

Ránéztem Zerlinára és az arcomról nyilván meglepetés tükröződött:

— Mi van ezen különös? — kérdezte ő.

— Engedje meg Zerlina, — feleltem, — hogy egy kissé szigoru és szinte testvéri tanáccsal lássam el. Ne mondja el soha többé senkinek ezeket a müncheni kalandjait. A férfiak olyan gyanakvó természetüek, hogy százszor annyi rosszat fognak hinni titokban magáról, mint amennyit megérdemel.

— Jaj, de megijesztett! — szólt Zerlina. — Én csakugyan már régóta észreveszem, hogy a férfiak milyen gyanakvó és bizalmatlan természetüek. Az ember a legártatlanabb kalandjait sem mondhatja el nekik anélkül, hogy rosszat ne gondolnának hozzá. Azt hiszik, hogy egy nőnek nincsenek kalandjai, eléményei,

pajkosságai, tréfái, turpisságai és hogy mint valami holt gép várja azt a pillanatot, amikor törvényszerüen jogosított gépésze megjelenik és megindítja.

— Zerlina, — intettem még egyszer, — maga hadat üzent a nyárspolgári gondolkodásnak, de vigyázzon! Apja, anyja, családja, ősei mind nyárspolgárok voltak és ön is láthatatlan, de annál erősebb szálakkal van fűzve az ő világnézetükhöz. Magának abban a körben kell keresnie a boldogságát, mert csak ott találhatja meg. Amíg fiatal, könnyen túlteheti magát annak a társadalomnak a konvencióin, de egyszerre csak azt fogja észrevenni, hogy nem látják sehol szívesen, ki van közösítve abból a társaságból, amelynek titkos ösztönei önben is lappanganak.

— Én nem gondolkodom excentrikusan, — felelte Zerlina, — csak természetesen és logikusan.

— Maga úgy gondolkodik, mint egy fiatal leány, aki még nem ért semmihez, de akiben világosság gyulladt ki. Látom is azt a kezet, amely ezt a világosságot meggyujtotta.

— Ez az Anna keze, ugy-e? — kérdezte Zerlina.

— Úgy van. És most már értem, hogy édesatyja miért fél annyira attól a befolyástól, attól a szuggesztiótól, ami Anna asszonyból önre árad. Ne felejtse el soha, hogy Anna asszony rendkívüli lény, aki a lelki életet élő emberek szomorúságára, szinte magánossá-

gára van utalva. Maga pedig a megelevenedett mosoly, a változatlan derü, az élet szines tajtékja, akinek boldogabbnak kell lennie mindannyiunknál. Értse meg ennek a mi bohó világrendünknek ál-erényeit, ál-eszméit, hamis ideáljait, nevessen rajtuk és alkalmazkodjék hozzájuk. Ha én odaadhatnám magának az én tapasztalataimat, az én megfigyeléseimet, akkor maga a következő pillanatban tüstént hazautazna, édesatyja lába elé borulna és soha többé senkinek említést sem tenne müncheni éleményeiről. Fogadja meg ezt a tanácsomat.

— Köszönöm — szólt Zerlina vontatottan — és akkor még egy tévedésemet kell helyreigazítanom. Münchenből idáig elkisért egy fiatalember, egy francia, Pierre Duclos nevü. Ugyanabba a hotelbe szállt meg, ahová én . . .

— És melyik szobába?

— Ne ijedjen meg: Nem ugyanabba a szobába.

— Hála Istennek!

— És most levelet fogok írni neki, hogy ne várjon rám, nem fogok vele vacsorázni, — szólt Zerlina.

— Nem fog neki levelet írni, — szóltam, — hanem velem jön és többé annak a franciának a nevét az ajkára nem veszi.

— Önnel menjek? — mosolygott Zerlina, — hiszen ön legalább is olyan veszedelmes, mint Pierre Duclos.

— Csakhogy nálam Anna asszony várja.

— Anna itt van?! — kiáltott föl Zerlina és ujongani, tapsolni kezdett, csaknem a nyakamba borult.

A gyanus alak

Mikor az elé a hotel elé értünk, hol Anna asszony megszállott, Zerlina meglepetve szólt:

— Nem tréfál maga? Hiszen ebben a szállóban én lakom!

— Akkor véletlenül összekerültek ugyanabban a hotelben, ami nem csoda ebben az aránylag kis városban, de mégis megtörténhetett volna, hogy elkerüljük egymást.

A hotel irodájába mentünk, hol a vendégek levélrekeszeire és szobakulcsaira ügyelt a portás. Ugyanott volt a házi-telefon. A vadászfiút, aki a telefonfülkében szunyókált, megkértem, hogy hívja föl az 56-os szobát és kérdezze meg, hogy Anna asszony hajlandó-e fogadni engem.

Míg a vadász a telefonnal bíbelődött, föltünt nekem egy középtermetü, karcsu fiatalember, aki fiúsan a homlokba fésült világosszőke hajat viselt, bajusza és szakálla még világosabb színü volt, szakálla „à la Henri Quatre“ hegybe végződött. A portás állandóan „Meyer úr“-nak szólította. Gépkocsikról és lóerőkről beszélgettek és amennyire futólag odafigyelhettem, Meyer úr

automobilt ajánlott megvételre olyan szavakkal és olyan rábeszélő képességgel, hogy az első pillanatban nyilvánvaló volt, hogy a világosszőke német úr egy automobilcég utazója.

Meyer úr egyszerre észrevett bennünket, ott hagyta a portást és egyenesen felénk tartott. Megemelte a kalapját, kezét nyújtotta Zerlinának és így szólt:

— Kisasszony már visszatért a sétájáról? Szép Innsbruck?

— Szép, — felelte röviden és szárazon Zerlina; látszott rajta, hogy zavarban van. Meyer úr megint megemelte a kalapját és elköszönt.

— Hát ez ki volt? — kérdeztem.

— Pierre Duclos, — felelte Zerlina és kissé elpirult.

— Lássa, Zerlina, — szóltam, — ilyen veszedelmes ismeretségeket köt. Ez az úr nem Pierre Duclos, nem is francia, mert a portás állandóan „Meyer úr"-nak szólította és Meyer úr nagyszerűen beszél németül, sült német és valami automobil-ügynök. Szeretném, ha nem csalódnám.

— Hogy érti ezt?

— Én azt sejtem, hogy Meyer úr még ennél is turpisabb firma, valószínűleg közönséges szélhámos. Aki egyszerre két nevet használ és hol franciának, hol németnek szerepel, az legalább is gyanus alak.

Zerlina nem szólt semmit.

A vadász jelentette, hogy Anna asszony hajlandó engem fogadni. Fölsiettünk a lépcsőn. Útközben Zerlina megkérdezte tőlem:

— Maga hol lakik?

— Én még sehol sem. Anna asszonnyal együtt érkeztem és ő elküldött engem, hogy a városnak valami ellenkező pontján szálljak meg és reggelig, amikor a gyorsvonat Münchenbe indul, ne merjem magam mutatni.

— Együtt utaztak? — kérdezte Zerlina vizsgálódó pillantással.

— Együtt, — feleltem. — Az utitáskám még itt van, lenn a hotel irodájában.

Zerlina szemmel láthatólag elkedvetlenedett.

Az 56-os szoba elé érkeztünk. Bekopogtam.

— Ki az? — kérdezte Anna asszony belülről.

— Haragszik még rám? — szóltam.

— Nem, — felelte, — csak jöjjön be.

— De vendéget is hoztam!

A kulcs megcsikordult a zárban és én előre bocsátottam Zerlinát. Az ajtó kinyilt, Anna asszony kiváncsian nézett ki. A következő pillanatban Zerlina nyakába borult és könnyek közt csókolgatta hosszan, némán. Magához szorította olyan erősen, ahogyan egy

anya ölelné meg elveszettnek vélt leányát és szenvedélyesen mondta:

— Most már az enyém vagy és senki sem vehet el többé tőlem.

Felejthetetlen percek.

Egy hotelszoba maga az örök változás képe. Használod az ágyat, amely tegnap másé volt és holnap megint másé lesz. Belenézel a tükörbe és nem tudod, hogy egy bodros, ifju leány vagy pedig egy kopasz öreg úr nézett-e bele tegnap ilyenkor; a közömbös tükör elfelejtette gyorsan mind a kettőt és egyiknek az emlékét sem őrizte meg. Érzed, hogy nem vagy otthon és mégis jól esik megpihenned. Érzed, hogy nem a tied ez a szoba és mégis huszonnégy órára a te egyéniségedet ölti magára. Holnap már ki tudja, hol leszel? Olyan ez, mint az élet: jösz, mégy és holnap már elfelejtenek. Egy kaland, amely nem a tied, mert holnap már másé lesz.

— Zerlinát elküldtem egyet-mást bevásárolni, — mondta Anna asszony, — hogy egyedül lehessünk. Az ön tanácsaira most nagy szükségem van.

Meggyujtotta a toalett-asztal gyertyáit.

— Sietős a dolgom, — szólt, — mert amint Zerlina hazaérkezik, le kell mennünk a table d'hôtehoz. Ad-

dig meg fogja engedni, hogy a hajamat rendbe szedjem . . .

Kiszedett néhány hajtűt a kontyából és gesztenyeszínü hajkígyók siklottak le a nyakán, mintha hátukon valami aranyszínü reflex vagy kisugárzás erezne végig. A kígyók megoldódtak, szertezilálódtak és bő zuhataggá egyesültek, amely tömören omlott le a két válla közt, hogy a gyertyák fényében egy-egy kis színtajték, aranyszínü füstgyűrű, szőke arabeszk egy pillanatra megcsillanjon a puha, meleg, tömör barnaságban, amelyben vájkálni, elájulni és pogány imákat rebegni szeretett volna az ember.

Mindezzel valami különös, nyugtalan ellentétben volt az asszony kacértalansága, hidegsége.

— Én Zerlinát magamnál akarom tartani, — kezdte nyugodt hangon, — bár tudom, hogy apja erőszakosságára én is csak erőszakkal felelhetek. Mondja, mit tegyek? Visszamenjek Budapestre, ahol, ha botrányok árán is, az öreg úr vissza fogja kaparintani a leányát? Maradjak külföldön, bizonytalan sorsban és örökösen reszketve tőle, hogy egyszer mégis csak ránk találnak és zaklatni fognak? Zerlina jövője sem lehet közömbös reám nézve. Én azt akarom, hogy ez a leány úgy menjen férjhez, ahogy a szíve sugalja, mert különben boldogtalan lenne. Én minden áldozatra képes volnék az ő érdekében, mintha csak anyja lennék, sőt ezenfelül még barátnője is. Mondja, mit tegyek?

És én ezt feleltem:

— Már sokszor meg akartam mondani magának, hogy mi a véleményem Zerlináról, de eddig nem lehetett. Most végre itt az alkalom, hogy kereken őszinte legyek. Anna asszony, ön téved, amikor a saját nyugtalan, magasabbrendü lelkén keresztül nézi és akarja megérteni Zerlinát. Elfelejti, hogy nem mindenki olyan, mint ön. Én férfi vagyok és látom a különbséget. Sőt szerelmes is voltam Zerlinába és megismertem összes kiváló tulajdonságait annyira, hogy egészen közömbösen sohasem fogok itélni tudni róla. Most is szeretem őt, mint egy jóbaráttá nemesült szerelmes.

— Ej, be gyanúsan hangzik ez! — szólt Anna.

— Nem gyanús, — feleltem, — csak tisztázza a helyzetet. Zerlináról zavartalan rokonszenvemen keresztül tudok itélni és az én jobb meggyőződésem szerint Zerlina olyan bájos, kedves, ritka és intelligens jelenség, hogy magát becsüli meg az a férfi, aki érte küzd. De . . .

— Ez a fagyos „de“!

— De hiányzik belőle az, ami az ön életét eddig olyan szomorúvá és meddővé tette: az a korlátlanul nagy, magányos, dacos lélek, amely az ön törékeny egyéniségét egy férfi önállóságának, gondolkodásának, szenvedésének erejével tölti el. Zerlina gyöngédebb, egyszerűbb, nyárspolgáribb, mint maga. Az ő életgyökere a burzsoáziában van, abban az egészséges talaj-

ban, amelyből a mi modern életünk lázas munkássága, természettudományi vívmányai, zseniális szorgalma ered.

Maga ellenben egészen más világból való. Maga a világ nagy szomorúságának a leánya, annak a mély és nagy szomorúságnak, amely a világ öntudatából fakad, amely a „tények“ mögé világít, amely nyugtalanul és hiába keres egy jobb és szebb világot vagy lelkiesebb perspektívát, amely az élet vad szelei elől a költészet, a művészet, az ábránd rózsái közé menekül és minden hulló szirmot, dércsipte reményt, szerte tékozolt porzót megsirat. De hogy beszédemnek ezt a színes fonalát egy keserü tanáccsal elvágjam: Zerlinát vissza kell vinni az apjához! Vissza kell vinni, mert különben boldogtalanná tesszük.

Anna asszony villámgyorsan fölállt, szeme a szemembe nyilalt és felindult hangon szólt:

— Nem viszem vissza!

Ez a mozdulat nagy megerőltetésébe került, visszaroskadt a székbe és fázósan vonta össze fésülőköpenyét. Csöndes, szomoru hangon szólt:

— Nagyon csalódtam önben. Nagyon... Eszembe jut „a ragyogó babszem meséje“, ha még emlékszik reá, maga hálátlan! Igaza van Zerlinának, hogy a férfiak mind kíváncsiak és kegyetlenek. Szerelmes szavaikkal fölboncolnak bennünket, hogy a vesénkbe lássanak, aztán eldobnak bennünket, amikor kíváncsiságuk ki

van elégítve. Emlékszik-e még a mese csattanójára? Hogy Zerlina kis leány korában azt kivánta, hogy akit szeret, az láthatatlan legyen . . . Ha ön belelátna most a lelkembe, nyomban levonná a mese konzekvenciáját.

— Távozzam?

— Nem szeretem az ilyen erős szavakat, — felelte Anna asszony, — de azt meg merem mondani, hogy ön az oka, ha nagyon megbántam, hogy magammal hoztam. Legalább is furcsa játékot űzött velem. Hagyta, hogy bennem megérlelődjék az a remény, hogy feleségül fogja venni Zerlinát és ezzel megmenti őt atyja rossz befolyásától. És most, amikor leginkább volna szükség önre, ön fásult, unott kedéllyel beszél egy leányról, aki százszor különb önnél és aki a szívemhez van nőve. Ön jóbarátnak mutatkozott és ellenségként leplezte le magát. Mindent hittem volna, de erre nem voltam elkészülve.

— Minden szava tüske, — feleltem, — és én mégis úgy látom magát köztük, mint egy rózsát, amelyért égő csipkebokrokon is keresztül tudnám vágni magamat.

— Nincs önben bizalmam, — szólt Anna dermedten, — ön nagyon gyorsan változtatja a lelkesedését.

— Minden ellenem szól, — sóhajtottam, — de annál édesebben fáj nekem ez a szerelem, amelyet nem vettek észre, amely titokban támadt és nőtt meg ben-

nem világnézetté. Egészen más ember vagyok most, mint eddig voltam és az ajkam, amely eddig minden szót megtanult és kiejtett, most félénken, gyermekesen próbálja a szót, amelyet eddig soha senkinek nem mert mondani: „Szeretlek!“ . . .

Zerlina belépett.

A felemás ember.

— A table d'hôteról alaposan lekéstünk, — szólt Anna asszony, — az emberek már a tésztánál tartanak.

A hölgyek kissé körülményesen öltözködtek és most reménytelenül néztek be a hotel vacsorázó termének üvegajtaján.

Ebben a pillanatban odalépett eléjük Meyer úr.

— Hölgyeim, — szólt, — látom, hogy zavarban vannak és nekem nagy örömem telnék benne, ha szolgálatjukra lehetnék. Nevem Pierre Duclos, — fordult Anna asszonyhoz, — és a kíséretében levő kisasszony ismeretségét már Münchenben volt szerencsém megnyerni.

Zerlina zavartan hallgatott. Az idegen folytatta:

— Van a hotelnek egy nyilt terrasza, ahonnan kilátás nyílik az innsbrucki havasokra. Ilyen enyhe, kellemes, szinte olasz tavaszi éjszakán szebb helyet nem is tudok elképzelni. Már odaállíttattam egy nagy, terített

asztalt és a hölgyek igazán megtisztelnének és megörvendeztetnének, ha ott foglalnának helyet. Ez semmire sem kötelez. Tisztán udvariasságból ajánlom föl a helyeket, mert látom, hogy elkéstek a table d'hôteról.

Anna asszony és Zerlina tanakodva összenéztek.

— Uram, — szólalt meg az asszony, — az ön kedves meghívását csak egy föltétellel fogadhatjuk el, ha megengedi, hogy mi a saját költségünkön à la carte ehessünk.

— Ebbe nekem semmi beleszólásom nincs, — felelte Meyer úr, aki végre engem is észrevett, hozzám lépett és bemutatkozott.

Kimentünk a nyilt terraszra, amely fölé a világ legszebb sátora, a csillaggal teleszórt ég borult. Szinte a fejünk fölé lesujtóan nagy havas emelkedett komor fenségében és szédítő magasságból vakító havas orma villogott felénk. Enyhe, szinte mézízü volt a levegő, amelybe a szomszéd Olaszország elküldte legszebb virágainak fűszerét.

A fehérabroszos asztalon virágfüzérek vonultak és közéjük villamos körték voltak tüzködve. A pazar világításban csillogtak az ambras-i porcellántányérok, az ezüst evőeszközök, a kristálypoharak és az olasz virággal ékes ezüstmüvü jardinière. A pincérek pedig díszben, keztyűsen vártak bennünket.

Mindez szerfölött kínosan hatott a hölgyekre, akik rögtön látták, hogy Meyer úr már régóta készülődhe-

tett erre a meglepetésre, amelybe ravaszul beugratta őket.

— Hidegvér, — gondoltam magamban. — Meyer úr nem fog fölénk kerekedni . . .

Leültünk az asztalhoz és én eleinte nagyon feszesen viselkedtem, különösen, mikor a pincér az ezüstkeretes francia étlap fogóját a kezembe adta. Utas ember vigyáz a pénzére, mértékkel él és az efféle étlapok, amelyek inkább lakomához illenek, fölbosszantják. Amikor aztán a második fogás után Meyer úr francia pezsgőt rendelt és karcsu poharak kerültek az asztalra, csaknem fölszisszentem haragomban és elhatároztam, hogy csak azért is minden költséget én fogok viselni, úgy, hogy mire Meyer úr fizetni akar majd, fait accompli előtt fog állani. Nem lehet megengedni, hogy egy ilyen gyanus exisztencia azzal dicsekedhessék, hogy megvendégelt bennünket.

Meyer úr fölemelt egy pezsgős pohárkát és francia szokás szerint „Santé, mesdames!“ szólásmóddal a hölgyek egészségére ürítette.

— A la vôtre! — felelte Anna asszony mosolyogva és egy gúnyos, csufondáros pillantást vetett rám. Szinte látszott, hogy élvezi a zavaromat, a bosszúságomat.

— Éljen, Meyer úr! — szóltam hangosan, — és mentül több automobilt adjon el.

Meyer úr mosolygott és köszönetül felém emelte a poharát.

— Azt hiszem, a hölgyek nem neheztelnek reám, — szólt. — Én valahányszor Innsbruckba jövök és főként, ha az idő kedvez, mindig kiülök ide a terraszra és élvezem azt a pikáns ellentétet, ami egy ősi zordon havas természetessége és egy terített asztal kulturája közt van.

— Ön sokat utazhatik automobilban, Meyer úr, — kockáztattam meg bosszúságomban ezt a nem is szellemes kétértelműséget.

Meyer úr rám vetette szelid kék szemét és szólt:

— Ön annyiszor emlegeti, uram, a Meyer nevet és az automobilokat, hogy egy kis magyarázattal vagyok kénytelen szolgálni a hölgyeknek. Én csakugyan egy nagy francia automobil-cég utazója vagyok és itt Tirolban vagy Münchenben vagy Németország nagyobb városaiban épp úgy ismernek, mint Párisban. Megtehettem volna azt, amit számos honfitársam, hogy beültem volna egy szegényes kis hivatalba, amely nyomban tekintélyt és rangot ad az embernek, de én többre vágytam és gyakorlatibb észjárásu ember voltam. Húszéves koromban már egy találmányomat szabadalmaztattam, amelyet az automobil-iparban máig is gyakran alkalmaznak. Második találmányomat, amely egészen új utakra vitte az automobil-ipart, az a cég vette meg, amelynek most szolgálatában állok és hálá-

ból engem tettek meg vezérügynöküknek. Most, huszonhatéves koromban, annyi fizetésem van, mint a francia szenátus elnökének és azonkívül még a szabadalmaim is jövedelmeznek valamit. Nem szokásom dicsekedni, de úgy látszik, ön olyan országból jön, hol az ipari és kereskedelmi foglalkozásokat előitélettel nézik még mindig.

— Nem, uram, — feleltem, — az anyagi haladás és tökéletesítés embereit én is nagyra becsülöm, de kicsit soknak találom azt a gőgöt, amellyel mindenfelé hivalkodnak.

— Fogadni mernék, — szólt Meyer úr, — hogy önnek esze ágában sincs általánosítani, hanem minden tartózkodása és gyanakvása velem szemben abból ered, hogy én Pierre Duclos néven mutatkoztam be a hölgyeknek, viszont ön a hotel irodájában azt hallotta, hogy engem Meyer úrnak szólítanak. Ez csakugyan feltünő különbség és ha nem untatom önöket vele, meg fogom magyarázni.

A világosszőke úr pezsgővel megnedvesítette a nyelvét és folytatta:

— Az igazság az, hogy nekem egyaránt jogom van mind a Pierre Duclos névhez, mind a Peter Meyer névhez; mert hisz én egyszerre francia alattvaló és német birodalmi állampolgár vagyok. Ez furcsán hangzik, de ha meg akarnám magyarázni, hosszas jogi fejtegetésekkel tehetném csak, amik a hölgyeket untat-

ják. Csak röviden annyit akarok mondani, hogy a versaillesi békekötés, amelynek alapján a franciák az ezernyolcszázhetvenediki háborújokért ötmilliárd frank hadisarcot fizettek, nem tisztázta kellőképpen az édesatyám és ennek következtében az én állampolgárságomat.

Az apám párisi születésü, de szülei Elszászban éltek; az apja németajku francia állampolgár volt 1870 előtt, az anyja pedig francia ajku német állampolgárnő. Az édesanyám viszont müncheni születésü, de Párisban nevelkedett és élt. Az anyai nagyapám müncheni német ember, az anyai nagyanyám párisi születésü francia nő volt. Amint látni méltóztatik, az én családi származásom meglehetősen bonyolult és mindenféle komplikált jogi vitára ad alkalmat. Ahány csöpp francia vér bennem, ugyanannyi német is, úgy, hogy ha ezt a két elemet bennem szellemileg mérlegelni lehetne, a mérleg két serpenyője egy színben állna. Párisban épp annyira otthon vagyok, mint Münchenben, hol nyaranta az anyai nagyapámnál tartózkodtam. Épp oly jól beszélek franciául, mint németül. Ezenkívül még megvan az a kényelmem, hogy Németországban teljes joggal használhatom a Meyer nevet és ha akarnám, állampolgári jogokat is élvezhetnék. Párisban viszont Pierre Duclos vagyok és mindenki megesküdnék rá, hogy „parisien de Paris“ vagyok. Már most tisztán rajtam múlik, hogy érzelmi és anyagi okokból melyik

országhoz csatlakozom majd végleg. Ez azonban nálam nem egészen rajtam múlik, hanem bizonyos „üzleti“ érdekeken.

És elnézett messze a magasba, túl a havas fehér ormán.

— Engedjen meg, Meyer úr, vagy ha úgy tetszik Duclos úr, — szóltam, — de az ön hazafisága ugyancsak felemás. Ha jól értem, önt a szíve egyik nemzethez sem vonzza, hanem mint jó kalmár, üzleti főkönyve alapján fogja eldönteni, hogy melyik ország fiának „érdemes“ lenni.

— Megbocsátom az ön epességét, — felelte Duclos, — mert tudom, hogy olyan országból való, ahol a hazafiság az élet minden megnyilvánulásának a rugója. Nálunk mégsem veszik annyira szigorúan ezt a dolgot. A különbség abban van, hogy az önök kis országa mindig defenzivára szorult, mindig védenie kellett minden talpalatnyi területét, minden hajszálnyi jogát és az önök emberei a hazaszeretet, a hazaféltés hatalmas tüzében edződtek meg. Nálunk nyugati országokban mindig a kifelé való terjeszkedés, az offenziva vágya égett. Üzleti érdekeink hatalmunk hálójának mentül nagyobb kiterjesztését követelték meg, királyaink, hadvezéreink, politikusaink alapjában véve kongeniális üzletemberek voltak, akik nem mentül több hazafit, hanem mentül több ipari és kereskedelmi klienst igyekeztek megnyerni. A hazafiság tehát, amely önök-

nél létprobléma és az élet gyökereibe vág, nálunk egészen másképp szineződik . . . De ne beszéljünk politikáról, mert ez a hölgyeket máris nagyon untatja.

Duclos egyáltalában nem volt unalmas ember, sőt rövid ismeretségünk után kénytelen voltam bevallani magamnak, hogy izig-vérig érdekes egyéniség, aki valami titkot leplez magában, kissé mosolyog rajtunk és nem akarja elárulni fölényét. Minden mozdulata, kezének használata rendkívüli testi ügyességre mutattak és élénk, villámgyors eszében, maliciózus emberismeretében volt valami, ami nemcsak a hölgyekre, hanem rám is a boszorkányosság hatását tette.

Au clair de la lune

A csillagok elsápadtak; a havas ormán a hóréteg úgy csillogott, mintha megdermedt villámsugár volna; a bérc körvonalai belevesztek a sötétségbe és csak szédítő magasságban az a vakító fehér réteg sziporkázott, mintha színezüst felhő volna, vagy pedig egy szétfolyt csillag. És fölbukkant a hold.

Pierre Duclos elrévedezett a messzeségbe és egyszerre megolvadt a szíve, a hangja:

„Au clair de la lune,
Pauvre Pierrot . . .“

A montmartrei ballada lágyan ömlött az ajkáról;

a párisi ember mély érzelmességével, amelyet mindegyik diszkréten rejtegetni igyekszik és amely cinikus töredékein is úgy csillog, mint a tükör: még apróbb darabkáin is.

Körülnéztem: Mayer úr nem volt többé sehol.

És ami a legfeltünőbb volt: Anna asszony és Zerlina nem tudták levenni szemüket Pierre Duclos ajkáról és szeméről, amely mámoros, kifejező játékkal kísérte szavait, amikkel Párisról beszélt. Rólam egészen megfeledkeztek, mintha a világon sem lettem volna.

— Vétek, ha nem jönnek Párisba, — szólt Duclos, — most, amikor olyan közel vannak hozzá.

És ha szárnyuk lett volna, talán tüstént föl is kerekedtek volna. De hüvös szél kezdett fújni és nekem kellett figyelmeztetnem a hölgyeket, hogy meg fognak fázni. Anna asszonyt és Zerlinát fölkísértük a szobájukba. Duclos, amikor magunkra maradtunk, hirtelen így szólt hozzám:

— Rajtakaptam önt, hogy féltékenykedik rám. Apró udvariaskodásaimat megelőzni, meghiúsítani iparkodott; egyáltalában kellemetlen voltam önnek...

— Dehogy, — feleltem.

— Ne tagadja, — szólt Duclos, — épp azért hozom ezt szóba, mert tisztázni akarom a mi viszonyunkat. Azt hiszem, hogy ön nagyon elfogult velem szemben. Haragszik rám . . .

— A világért sem, — szóltam.

— Jobb az őszinteség, — ajánlotta Duclos, — mint az udvariasság. Vallja meg nekem, hogy a két hölgy közül melyik érdekli jobban?

— Erre a kérdésre, Duclos úr, csak egy másik kérdéssel felelhetek: Miért akarja ezt tudni?

— Ezt is megmagyarázom, — felelte Duclos. — Nekem mindegy, hogy melyik hölgynek udvarlok időtöltésből. Ön pedig már bizonyára választott.

— Fölháborító, de reám nézve fölötte megnyugtató dolog, hogy ön olyan könnyen tud lemondani az egyikről vagy másikról. Általában furcsa és kiismerhetetlen embernek tartom önt. Innen ered minden bizalmatlanságom. Ön még nem tudja, hogy két hazája közül melyiket fogja választani és hogy a két hölgy közül melyikhez fog pártolni. És mindezt úgy mérlegeli, mint a kereskedő a fontokat.

— Abban igaza van, hogy túlságos sok regényesség nincs bennem, — felelte Duclos, — és mindent fontolóra veszek. Lássuk csak. Zerlina kisasszonyról tudom, hogy rendkívül kedves, jólelkü, jónevelésü, tiszta eszü leány és a fiatalság minden gondtalan vidámsága megvan benne. Mégis sokkal inkább meglep az a másik, az a különös asszony, aki egyszerre fölkelti az ember nyugtalan fantáziáját és megmagyarázhatatlan érdeklődését . . . Mit szólna ön ahhoz, ha az utóbbit választanám?

— Kérem, talán kalapba dobná a két nevet és sorshúzásra bízná, hogy melyiket . . .

Odafönn a hold rejtelmesen világított.

— Ez az ingerült hangja, — szólt mosolyogva Duclos, — mindent elárul. Most már tudom, hogy ön melyiket választotta . . .

Némajáték

Sugárzó, tavaszi napok következtek. Délben a nap valóságos fénynyalábokat zúdított megszokott asztalunkra, tányérok, poharak, evőeszközök kápráztak, a vizes palack szivárványos foltokat rajzolt az abroszra, az olasz vörös bor úgy csillogott, mintha megolvadt rubin volna és olasz viseletü asszonyok koratavaszi virágokat hoztak nagy kosarakban. Mi is vásároltunk ezekből az ittas színü és nehéz fűszeres illatu virágkelyhekből, amelyek Itáliáról zümmögtek forró dalokat.

Pierre Duclos csapongó jókedvü, mulattató és szeretetreméltó volt. En napról-napra hallgatagabb. Duclos ötletei, tréfái gyujtottak; akármiről beszélt, csak reá figyeltek és meg kell adni, hogy nem mondott érdektelen vagy értéktelen dolgokat.

— Nézzék csak! — mutatott föl egyszer az égboltra, amelynek zenitjén egy madár lebegett egy helyben, mintha a szédületes végtelenben gyönyörködnék.

— Nézzék csak meg jól: a szárnyát egyenes, valóságos egyensúlyozó vonalban tartja, mint a szitakötő. Aligalig rebben, mintha teljesen mozdulatlan volna és ugyebár csodálatos, hogy még sem zuhan le? Egy helyben lebeg. Addig nem fog repülni tudni az ember, míg a levegőben való úszásnak és lebegésnek ezt a törvényét alkalmazni nem tudja. De még ez sem elég. Mert olyan gépet kell kitalálnia a repülésre, hogy annak minden porcikája egyszerre, egyidőben, együttesen és pontosan engedelmeskedjék neki, mint a madárnak a szárnya, farka, teste, lába, szeme és egész idegrendszere. Akkor az ember is így tud majd lebegni, repülni akár viharban is, mint a sirály.

Anna asszony szívvel-lélekkel figyelt oda minden szóra, amit Duclos mondott, akiben reális, számító érzék párosult eleven, csapongó fantáziával. De nemcsak odafigyelt, hanem szemmelláthatólag vizsgálta, próbára tette, mérlegelte Duclos lelkét, amely mintha valami titkot rejtegetett volna, még legvidámabb és legnyiltabb perceiben is óvakodott túlságosan őszinte vallomásoktól. Vidámsága, szellemessége valóságos fegyelmet tartottak fölötte úgy, hogy egy pillanatra sem árulta el magát. Féltékeny voltam reá és ezt nem akartam magam előtt megvallani. Irigyeltem tőle minden pillantást, amit Anna asszony reápazarolt. Én Zerlina mellett ültem és az udvariasság, okosság parancsoló szava szerint vele kellett volna foglalkoznom. De szórakozott, figyelmet-

len voltam és ezt Zerlina nagy sajnálatomra észre is vette.

Egyike azoknak a némajátékoknak folyt le köztünk, amiket idegen, avatatlan szem nem vesz észre és amelyek mégis érző, finom lelkekre nézve drámai feszültségü helyzeteket, bonyodalmakat, szomoru kifejléseket hoznak létre. Zerlina is percről-percre kedvetlenebb és szótlanabb lett.

Nagy, fekete szeme, amely máskor egy kis egér virgoncságával nézett körül, most kérdően, nyugtalanul nézett rám. En pedig lesütöttem a szememet, mint akit rosszaságon kaptak rajta.

Éreztem, hogy rossz vagyok. Betolakodtam egy egyszerü, tiszta lény lelki világába; reményeket keltettem benne, amelyek sohasem fognak megvalósulni; a viselkedésemmel pedig egyenesen növeltem a félreértését. Mert nem joggal hihette-e Zerlina rólam, hogy miatta tettem meg a nagy utat hozzá? Sejthette-e, hogy mi történt ezalatt a lelkemben? Hiszen én magam sem tudtam számot adni róla.

A természettudomány nem tud olyan pontos lenni, mint amilyen bizonyossággal fölismertem magamban, hogy Annát szeretem és hogy ez a szerelem csak az idő képzetében lehetett új, mert úgy éreztem, mintha régibb volna az öntudatomnál, mintha régibb volna minden vonzalmamnál, mintha velem született volna.

Anna asszony pillantása rám tévedt és aztán hir-

telen elkapta a tekintetét, mintha kerülné az én kereső nyugtalan szememet. Meg akart büntetni? Föl akart világosítani? El akart magától riasztani?

Ő okvetetlenül észrevette azt a némajátékot, amely feltünés nélkül, de mély, belső szakadásokkal zajlott le köztem és Zerlina közt. Anna asszony épp úgy belelátott Zerlina lelkébe, amely előttem mindig rejtelmes maradt, mint az enyémbe. És én csak sejtettem, hogy miért tünteti ki Duclost olyan feltünően. Mindez nekem szólt.

Védekezni akart-e velem szemben? Vissza akart-e utasítani? Vagy pedig ő maga is félt attól a végzetszerü határozottságtól, amellyel feléje sietett a szívem?

Huberbauer.

— Látja-e azt az urat ott? — kérdezte tőlem Zerlina. — Őszbe csavarodott szakála van, de a haja még fekete.

— Sört iszik?

— Még pedig ősi müncheni teória, pszihológia és diéta szerint, — felelte Zerlina. — Ez az ember már egy negyedóra óta itt ül és nem akar megismerni. Pedig néhány nappal ezelőtt még házassági ajánlatot tett nekem . . . Lássa, ilyenek a férfiak!

— Szóval, ez az a bajor udvari tanácsos, akivel a „Fegefeuer“ címü kabaretben ismerkedett meg, aki

megtanította a sörivás etikájára, azonkívül megkérte a kezét és el akarta vinni Rómába nászútra?

— Ő az, — felelte Zerlina. De hirtelen elhallgatott, mert váratlan dolog történt.

A söröző müncheni úr addig nézett felénk apró, hunyorgató szemével, amelyet rövidlátók módjára összehúzott, míg egyszerre csak fölkapta nagy kőkorsóját és egyenesen az asztalunk felé tartott.

Zerlina elé lépett és leirhatatlan müncheni kedélyességgel kiáltotta, valósággal harsogta:

— Aber Sie sind es . . . Fräulein!

— Igen, igen . . . én vagyok, — mosolygott Zerlina és mivel a vendéglőben a hangos szó miatt mindenki ránk figyelt, gyorsan maga mellé ültette.

— Ilyen szerencse! — kiabálta a müncheni. — Tudja-e, hogy már köröztetni akartam a müncheni rendőrséggel? Hová tünt el olyan hamar? Rossz kis leány! . . . Tudja-e, hogy szerelmes vagyok magába és el fogom feleségül venni, kost was kost! Kitől kérjem meg gyorsan a kezét?

Anna asszony felé fordult és hangosan bemutatkozott:

— Nagyságos asszonyom! . . . a nevem Huberbauer.

Érezte azonban, hogy más magyarázattal is tartozik és ezért hangos, kikiáltó modorán hozzáfűzte:

— A kedves nővérével Münchenben ismerkedtem

meg a kabaretben. Aranyos egy teremtés! És milyen bátor!

Zerlina elpirult, Anna asszony pedig mosolygással akarta leplezni a zavarát, mert a vendéglő összes férfivendégei már csak bennünket bámultak, sőt egy sebforradásos arcu úr egyenesen a színházi messzelátóját vette elő és felénk irányította.

Ekkor vettem észre, hogy a müncheninek hosszu, apostolszerü fekete haja van és ez keltette a feltünést a teremben.

— Meyer úr! hogy kerül maga ide? — csodálkozott a müncheni és hevesen megrázta Duclos kezét. Rólam azonban egyáltalán nem vett tudomást, pedig Zerlina másik oldalán ültem.

Erre áthajoltam Ducloshoz, aki velem szemben ült és a fülébe sugtam:

— Kérem, mutasson be engem ennek a furcsa modoru urnak.

Duclos elmosolyodott:

— Úgylátszik, — szólt, — jobb, ha előbb őt mutatom be önnek. Nem hallotta még Huberbauer nevét? München legnevesebb torzkép-rajzolója. Európai nevezetesség.

— Was sagt er? — kérdezte Huberbauer Duclostól és rám mutatott a hüvelykujjával.

— Ez az úr — tréfálkozott Duclos, — meg van

döbbenve, hogy mindenki őt bámulja és én fölvilágosítottam, hogy ez nem neki szól, hanem önnek, akit itt mindenki ismer.

— Átkozott népszerüség! — fakadt ki hangosan Huberbauer, — még szerelmet sem vallhat az ember a nyilvánosság kizárásával.

És lehajolt Zerlina kezéhez, hogy megcsókolja:

— Maga a világ legfessebb gyermeke!

A havason

Hajnali széllel, ébredő madárdallal egy napon nekivágtunk az ismeretlen ismerősnek, a havasnak, amely álmainkba napról-napra beleszövődött, mintha sorsunk hozzá volna fűzve. Mintegy velünk álmodozott.

A szél éles, metsző volt, de legalább elkergette a felhőket, amik a nap fölkelte elé borultak és kicsípte a nők arcát, akik alpesi ruhájukban is borzongtak.

Kakukfüves mezőket hagytunk el, amelyeken még harmatcsöppek rezegtek, amiket a nap kapzsi sugaraival szippant föl, amint kergeti a bíborzsákos, gyémánthullató hajnalt.

Egy magaslatról még alánéztünk a völgybe, amely üdezöld ölében elszórt falvakat ringatott; a fehér kis házak a legelők hullámos tengerében lepihent liba-falkákhoz hasonlítottak. Még magasabbról az Inn folyó

csak vékony ezüstszalagnak látszott, amivel a nap díszítette föl a kanyargó völgyet. Egy kanyarulatnál ez is eltünt.

Fenyvesek közt botorkáltunk, tűlevelü avaron, gyantás illatok közepett. Itt-ott szürke mészkő-szikla bordái domborodtak ki és mint valami lompos teve oldalából víz csermelyezett le róluk. Fenyvesrigók jeladó füttyszóval menekültek előlünk a sűrübe.

Tüdőnk és életkedvünk kitágult. Dal, tréfa járta. Duclos és Huberbauer Zerlinával évődtek, aki zergekörmös, kacér kalapjával, hegymászó botjával mindig elől járt, mint valami pajkos kedvü, aranyszőke kobold.

— Legkésőbb mához egy évre asszony lesz magából, — incselkedett vele Huberbauer.

— De hát honnan tudja ezt? — kérdezte Zerlina.

— Van a fiatal leányok szemében egy szikra, amely ha megvillan, legkésőbb egy évre rá asszonnyá lesznek.

— Hiszen maga sohasem volt fiatal leány, honnan tudná?

— Én tudom, de a fiatal leányok nem tudják, — felelte a müncheni.

— Ez abszurdum.

— Nem is olyan abszurdum, — tréfálkozott Huberbauer. — Én tudom, hogy a tojásból csirke lesz, de a tojás nem tudja.

Még Anna asszony is elmosolyodott, pedig figyelme máshol járt. Áhitatos szemmel figyelte, hogyan alakul át a természet, amint mind hidegebb zónákba jutunk; hogyan törpülnek el a fenyőfák és válnak egyre ritkábbá úgy, hogy lassankint már csak gyalogfenyők, borókabokrok mernek utánunk kapaszkodni. Alázatosan csúsznak-kúsznak a földön, hogy üstökükbe bele ne kapaszkodhassék a vad vihar, de följebb már ők sem bírják. Kihal a természet. A metsző, süvítő szél csak zsurlókat és kemény, acélos füveket zirregtet. Tiszta az ég, ragyog a nap és mégsem tudja átfűteni a levegőt. A barázdákban már hó dermed...

Anna asszony Duclos-val előre sietett és én hiába igyekeztem uralkodni magamon, gyötört a féltékenység és alig figyeltem Zerlina és Huberbauer szavaira. Tovább már nem tudtam türtőztetni magamat, előre siettem Anna asszonyhoz. Duclos arcán, amely ebben a pillanatban nagyon ellenszenvesnek tünt föl előttem, gúnyos, károrvendő vonást pillantottam meg. Talán már kijátszott?

Egy darabig hallgatagon együtt mentünk, de Anna asszony egyszer csak hátrafordult:

— Nézzék csak, — szólt tréfálkozva, — Huberbauer milyen tüzesen udvarol Zerlinának. Duclos, ne hagyja őket egyedül.

Duclos visszamaradt és én félórai, hosszu sóvárgás után végre egyedül lehettem Annával. Ezer kérdés,

ezer nyugtalanság terhelte a lelkemet. De Anna megelőzött:

— A tanácsát akarom kérni. Zerlina sorsa engem napról-napra jobban aggaszt. Az apja bármely pillanatban visszakövetelheti és jogát törvényesen is érvényesítheti. Csak egy mód van rá, hogy ettől a veszedelmes befolyástól megszabadíthassam, ha férjhezadom. És erre nézve kérem a maga komoly, őszinte tanácsát.

Mélyen a szemembe nézett és folytatta:

— Huberbauer tegnap ünnepiesen megkérte tőlem Zerlina kezét. Azt hitte, hogy én a nővére vagyok. Én azt feleltem, hogy teljesen Zerlinán múlik, hogy kihez akar feleségül menni. Nekem ebbe semmi beleszólásom nincs.

— És mit tart Zerlina — kérdeztem — erről a fura házassági tervről?

Anna asszony haragosan, szinte indulatosan nézett végig rajtam és így felelt:

— Zerlina többé már nem őszinte hozzám. Titkol valamit előttem és azt hiszi, hogy én nem sejtem az ő legféltettebb titkát . . . Zerlina szerelmes önbe!

— Téved, Anna . . .

— Nem tévedek. Maga megcsalt egy ártatlan, hiszékeny leányt, aki lépre ment az ön kétszínü, képmutató szavaira. Ön szerelmet vallott neki.

— Soha! — tiltakoztam.

— Vagy fölébresztette benne azt a hitet, hogy sze-

reti. Az ilyen első szerelem úgy hat egy fiatal leányra, mint növendékfára a villámcsapás. Még folyton fülében csengenek az ön burkolt vallomásának a szavai és éjszakánkint felriad rájuk. Én látom, hogy mennyit szenved ez a leány maga miatt. Maga tette szerencsétlenné.

— Hátha téved, Anna . . . miért nem kérdi meg nyiltan Zerlinától, hogy mi bántja?

— Amint egyszer megszünt köztünk az őszinteség, nem is tudom, hogy milyen okból, — szólt Anna asszony, — nekem többé nincs hatalmam arra, hogy Zerlinát vallomásra bírjam. De nincs is szükségem reá. A „ragyogó babszem meséjét“ én nem felejtettem még el; a maga emlékezőtehetsége nagyon hálátlan.

— Hiába vádol engem, — feleltem, — én ártatlannak érzem magam.

— Ha lelke volna, érezné, hogy mi a kötelessége, — felelte Anna asszony, — és csak egy vak, elfogult ember képes arra, hogy eldob magától egy kincset, egy fiatal leányszívet.

— Vak és elfogult vagyok, — feleltem, — mert nem látok mást, mint a maga szemét, Anna és nem hallok mást, mint a maga hangját. Szerelmes vagyok, először életemben vagyok szerelmes. A szám még soha nem hazudott. És maga az első, aki előtt föltárom a lelkemet.

— És én higyjek önnek? Maga, aki könyörtelen tudott lenni egy hiszékeny, ártatlan leánnyal szemben, mennyivel könnyebben játszana ki egy asszonyt, akivel szemben még ennyi bűn sem terhelné. Magáról még azt sem mondhatom, hogy az óvatos, ügyes Don Juanok sorából való. Ki látott tolvajt, aki másodszor koldusként jelentkezik ott, ahol egyszer már rajtakapták!

— Minden gyanut, megalázást szívesen tűrök magától, mert szeretem, Anna! Talán eljön még az az idő, amikor át fogja látni, hogy mennyire szeretem!

Zerlina egyszerre lopva a hátunk mögött termett és mosolyogva szólt:

— Mennyire elmerültetek . . . a tájék szépségébe! — Duclos és Huberbauer is utolértek bennünket. Az egész kis társaság fáradt, hallgatag volt. Egy menedékház, amelyet fenyőfagerendából róttak össze az út mentén, barátságosan hivogatott mohos födelével.

— Egy tapodtat sem megyek tovább, — jelentette ki Zerlina. — Nekem már elég volt a havasból. Innen is látom a havat.

Anna asszony szeme fölrévedezett a magasba:

— Pedig én el szeretnék jutni oda. Messze van még? — kérdezte a vezetőtől.

— Legalább egy órányira, — felelte a tiroli.

— Pihenj meg egy kissé, — ajánlotta Zerlina, — és csak aztán indulj el. Én azonban itt maradok, mert megfájdult a bokám. Megvárunk téged. Ki kisérjen el?

— Én elkisérem, — ajánlkoztam.

Némi pihenés és erőgyüjtés után fölkerekedtünk hárman, Anna asszony, én és a vezető.

A Dér király leánya

. . . Dermedt sziklaóriások köröskörül. Mesebeli állatok, amelyeket egy átok pillanat alatt kővé változtatott és évezredek óta némán őrzik az örökös szűzi halotti takarót. Töretlen csönd; a hallgatás országa ez és szomszédos a haláléval.

A levegő kisértetiesen könnyü, szinte súlytalan. Szivünket fojtogatja. Szemünk alig tudja megszokni a vakító hó-síkot és a bércek ittas, meleg szinét. Gerincük élesen rajzolódik a tiszta égre. Amit az ember lentről ködbe vesző csúcsnak látott, közelről valami félelmetes, fogas vasgyűrü, amely mintha veszedelmesen szűkülne összébb, mintha többé nem akarná elbocsátani az embert.

Egy keselyü lebeg; álmodik. A fészke alattunk van; a meredek, megközelíthetetlen sziklafal odvában; alpesi rózsa és havasi gyopár nyílik a barlangja szádájában. Onnan nézi a világot, amely az ő világa.

Tömör, vaskos felhőgomolyag lebeg a szemhatáron; megakadt egy sziklafok horgán és mozdulatlan, mintha nem merné elszakítani testének gyapotos gom-

bolyagját. Nedves a ruhánk, ködöt szitál örökösen a levegő, pedig a nap még ott ragyog a zavartalan égen.

Vezetőnk ujjával a nappal ellenkező szemhatárra mutat, hol bágyadt violaszínü fátyolok közül halálsápadtan, savózöld képpel már leskelődik a hold. Nemsokára megjelenik majd udvarával, — amely mint valami megfagyott lehelet övezi bús arcát, — halotti csönd lészen köröskörül és ködváruk hallgatag sáncaiból fölszállnak majd az alpesi monda rontó asszonyai, a „Salicen Frouwen“. . .

— Menjünk.

— Ne még, — suttogja Anna asszony és odább lép. Hamupipőke-topánjának a nyoma ott maradt a hóban . . . És én csak ezt nézem. A vállamra teszi a kezét:

— Nagyon messze vagyunk az élettől . . . és nagyon közel a halálhoz . . . mintha csak egy botlás volna . . . odáig. Ott túl a szirtfokon mintha reánk leskelődnék.

Lehajtja a fejét:

— Úgy érzem, mintha az én világom volna ez itt köröskörül, de nem tart méltónak magához.

— Anna!

— A halál itt magától értődőnek látszik és az elmulás valami halk mesének, amely tovaszáll a szemhatáron . . .

— Hogy van az, hogy akik szeretnek . . . a ha-

lálra gondolnak. Én is Anna . . . Még soha annyira nem éreztem, mint most, hogy minden nap közvetlen közel vagyunk a halálhoz és aki szeretni akar, aki boldogságot keres, annak sietnie kell.

— Vigyázzon, vigyázzon minden szavára . . . Itt minden tisztábban, mélyebben hangzik.

— És itt is csak azt mondhatom el, amit odalenn a völgyben ébren és álmomban is suttogok: Szeretem . . .

— Egy mesét mondok magának . . . mindörökre, — suttogta Anna. — Figyeljen minden szavára, még sokszor eszébe kell, hogy jusson. Ez lesz mindig a feleletem, valahányszor megfeledkezik magáról . . . Egy alpesi monda . . . alkalmasabb helyen el sem lehetne mondani . . .

Egyszer volt, hol nem volt egy vándor, aki eltévedt egy magas hegy tetején, felhők és ködképek közt. Egy pillangót üldözött, mind magasabbra hágott érte, egészen odáig, hol a pillangó egyszerre eltünt és helyette egy fehér ködruhás nő állt előtte.

— Ki vagy te? — kérdezte a vándor és sóvárogva közeledett feléje.

— Fordulj vissza, amíg meg nem tudod, — szólt a nő és a szava olyan halk volt, mint mikor lágyan hull a hó. A vándor nem fordult vissza, hanem közelebb lépett hozzá és meg akarta érinteni.

— Ne lépj közelebb hozzám, mert a halál fia vagy,

— intette a nő és a szava oly halk volt, mint mikor lágyan hull a dér.

— Ki vagy te? — kérdezte újra a vándor.

— Ha nem akarsz megdermedni, nyomban fordulj vissza, — kérlelte a nő és a szava oly halk volt, mint a harmat hullása.

— Ki vagy te? — kérdezte harmadszor is a vándor.

A nő összeborzongott, a vándor szemébe nézett és így szólt:

— Én a Dér király leánya vagyok és mindenki megdermed, aki a történetemet hallja.

— Szeretlek! — kiáltotta a vándor, — lángol érted a szívem és nem félek tőle, ha elmondod a történetedet.

De már érezte a nő fagyos leheletét:

— A Dér király elátkozott leánya vagyok én. Még nem ismertem meg a szerelmet és máris jégládába zárták a szívemet. A jégládának jégből volt a kulcsa, a kulcsa egy jégcsap volt, amelyet varázsló készített. Van egy szépséges hugom, mosolygó Harmatcsepp királykisasszony. Elkérte tőlem a kulcsot és én odaadtam neki. Addig játszadozott volt, addig mosolygott reá, míg a kulcs egészen el nem olvadt. A szívem jégládába van zárva és míg a kulcsot vissza nem kapom, elátkozott vagyok. Elátkozott vagyok, kettős átok van raj-

tam, vándor. Menekülj előlem, amíg nem késő. Én vagyok a Dér király kettősen elátkozott leánya.

Reánézett a vándorra. A vándor meg volt dermedve . . .

Némán mentünk egymás mellett visszafelé az úton, a nagy, merengő csöndben. Szomoru voltam. A mese mint valami nehéz, baljós felhő árnyékot vetett a lelkemre. Vajjon mit rejtett a méhében?

A hétfejü sárkány

Néhány nappal a kirándulás után, késő este a szálló kapusa azzal fogadott, hogy csomag érkezett a címemre. Borítékján megismertem öreg inasomnak, Ferencnek kezeírását. Vajjon mit küldhet? Fölsiettem a szobámba, hogy kibontsam a titokzatos külsejü csomagot. Különböző magyar ujságpéldányok hulltak ki belőle, egy egész csomó. Levél, magyarázat: semmi.

Hetek óta nem olvastam már hazai ujságot, mert nem jutottam hozzá és most mohón estem neki az egész csomagnak, amelynek elküldéséért őszinte hálát éreztem a derék Ferenc iránt. Vajjon mi minden történhetett azóta? Egy hét alatt sok minden megváltozhatik és az ember apróbetüs híradások közt ismerős nevekre bukkan, akiknek a sorsa néha nagyon érdekli. Egészen beletemetkeztem az ujságba, mohón faltam a betüket,

amikor egyszerre megakadt a szemem a következő betükön:

Leányrablás Münchenben

. . . A lélekzetem egy pillanatra elakadt. A halántékom lüktetett, az orcám kitüzesedett és szemem előtt a betük összefolytak:

Egy magyar kalandor regénye

Mintha valahonnan egy irtó sáskahad szabadult volna el és izzó betűkké változva végigszáguldott volna a papiroson, onnan egyenesen a szemembe és végig az ereimen. Borzongás futott végig rajtam és az ujjaim végében türhetetlen viszketést éreztem. Néztem, néztem és jó ideig nem láttam semmi mást, csak táncoló betűkben a nevemet: *Timóth Laborc.*

Sok időbe tellett, míg valamennyire magamhoz tudtam térni az ijedtségtől. Eladdig nem tudtam elképzelni azt a rémületet, ami egykor a magános lovagot lepte meg, amikor váratlanul szembekerült a hétfejü sárkánnyal. Most éreztem először ehhez hasonló borzalmat. És a modern sárkány, a milliófejü közönség, amely az ujság szemén keresztül lát, hall, érez, ott állott velem szemben.

Föl és alá jártam a szobában, mint a tigris, amely először került ketrecbe és amelyre egy sereg nézőnek

a szeme tapad. Hiába próbáltam magamat lecsillapítani, hiába vettem a kezembe az ujságot, hogy apróra elolvasom, mit írnak rólam. Minduntalan felszöktem a helyemről, a kezemet tördeltem és könnyezve levetettem magam a pamlagra. Sírtam. Magam sem tudom, hogy miért. De éreztem, hogy e könnyek nélkül nem bírtam volna el a rémületet . . .

A könnyek visszaszerezték rugalmasságomat. Már elég erőt éreztem magamban, hogy nyugodtan szembe nézzek a veszedelemmel és hidegen mérlegeljem azt, ami reám várakozik.

Egy-egy szédítő idegroham meg-megzavart még az olvasásban, de már volt annyi higgadtságom, hogy követni tudtam az ujságok regényes, kiszínezett, kissé bőbeszédü előadását, amely rövidre fogva ezt tartalmazta:

Pándor Gergely budai kereskedő Zerlina nevü leányát egy müncheni nevelőintézetből középkori vakmerőséggel megszöktette egy Timóth Laborc nevü „kalandos multu világfi“ és a szökésben segítségére volt Pándor Anna asszony, Pándor Gergely fiának elvált felesége.

A kusza történetnek a csattanója pedig az volt, hogy a budapesti rendőrség megkereste valamennyi európai állam rendőrségét, hogy a szökevényeket tartóztassa le ott, ahol éri őket.

Az első pillanatban már tisztán láttam, hogy a

rendőrséget és a sajtót félrevezették és hogy ez a rettentő vád, ez a félelmetes bosszú nem eredhet mástól, mint Zerlina apjától.

Egyre erősebb volt a meggyőződésem, hogy a színfalak mögött a kakaduképü ember áll. A nyárspolgár konok elszántságával, kérlelhetetlen borzalmasságával támadt ránk. Az ujságokat nyilván ő látta el személyemre vonatkozó adatokkal, amelyeket talán titokban gyüjtött lázas, bámulatos buzgósággal.

A hírlapok úgy jellemeztek engem, mintha „letört világfi“ volnék, aki nagy apai hagyatékának a nyakára hágott, akinek milliós kártyaveszteségei voltak (egyszer száz koronát veszítettem a kenderesi kaszinóban), aki az utóbbi időben feltünően költekezett és versenyistállót igyekezett alapítani (eladtam egy öreg „Mámi“ nevü kancámat), aki egyre gyanusabb jövedelmi forrásokból tengette életét és a világ megtévesztésére inast tartott (szegény Ferenc!). Mindez csaknem inkább megnevettetett mint bosszantott.

Igazán fájdalmas és lesujtó csak az a mód volt, ahogy az a kegyetlen aggastyán egykori menyét, Anna asszonyt jellemezte. Az óvatos gonosztevő agyafurtságával tartózkodott minden olyan szótól és állitástól, amiért a törvény előtt felelősségre lehetett volna vonni. De a sorok közt megölt egy lelket.

A rágalom olyan szép és kedves szavakba volt burkolva, hogy a naivabb olvasó még Anna asszony dicsé-

retét is láthatta volna bennük. Olyan volt az egész, mint egy gyönyörü, vonzó virág, amely körül láthatatlan mérges párák lebegnek, amiket az ember csak későn vesz észre, amikor már messze van tőlük és a láthatatlan méreg végre hatni kezd. Bármely Aretino megirigyelhette volna érte a kis, jelentéktelen kalmárt, aki vak haragjában a rágalom zsenijévé tudott emelkedni. Még magam is megdöbbentem egy pillanatra: Ha ebből egy szemernyi is igaz volna! . . .

A leányáról, amennyire az ujságokból láttam, már enyhébben itélt Pándor Gergely. Mentegette fiatalságával, tapasztalatlanságával, hiszékenységével. De egy helyütt mégis kitört belőle a rettenetes keserűség és egy izben így fakadt ki:

— Szeretem, imádom a leányomat... pedig mindig tartottam tőle, hogy ki fogja egyszer magát vonni apai akaratom alól és én joggal mondhatom majd neki: „Nem vagy az én vérem.“

Ez a homályos mondat, amelyet eleinte alig értettem, lassankint gondolkodás útján egyre világosabb, megdöbbentőbb lett előttem és sejtenem engedte, hogy Zerlina és apja közt milyen titok lappang, amelyet eddig megfejteni nem tudtam.

Most láttam csak, hogy mennyire igaza volt mindenben Anna asszonynak, amikor ezt a leányt meg akarta menteni a kakaduképü embertől. Éreztem, hogy Annához kell sietnem; elégtétellel, magyarázattal és se-

gítséggel tartozom neki . . . De a következő pillanatban visszariasztott a gondolat, hogy hogyan fogom vele mindezt közölni ily késő este.

Riadt galamb

Az órára néztem. Esti fél tizenegy volt. Anna asszony és Zerlina bizonyára ágyban vannak már. De a veszedelem, hogy bennünket zaklatni fognak, talán le is tartóztatnak, nem tűr halasztást. A kakaduképü embert minden gonoszságra képesnek tartottam. Nem volt más hátra, mint hogy erőteljesen bekopogjak Anna asszony ajtaján.

— Ki az? — kérdezte belülről egy hang, amely már annyiszor a szívembe nyilalt. Hallottam, hogy egyet kattan benn a villamos körte kallantyúja és a következő pillanatban világosság árad ki az ajtó résén.

— Bocsássanak meg, — szóltam, — hogy háborgatom magukat. Ha már le vannak vetkőzve, öltözzenek föl. Okvetetlenül beszélnünk kell egymással.

— Istenem, mi történt? — riadt meg Anna asszony.

— Legyen nyugodt, még nem történt semmi . . . Öltözzenek föl kényelmesen. Addig itt várok a folyosón.

Néhány perc mulva nyilt az ajtó. Anna asszony nyitotta ki. Sápadt volt izgatottságában. A kontya hir-

telen volt megtűzve és a tűk alig tartották a nehéz terhet, amely minden pillanatban leomlani készült. Gyöngéd muszlin-pongyolájában, amelynek fehér selyemhabjai, finom csipkéi szinte remegtek, olyan volt, mint a riadt galamb, amelyet a fészkéből éjjel ver föl a macska.

— Csak halkan, — suttogta, — mert Zerlina már elaludt.

A szomszéd szoba ajtaja, amely mögött Zerlina aludt, be volt hajtva. Az első szobában, amelyben mi voltunk, egy ágy volt gyors kézzel letakarva, de a terítő alárulta, hogy alatta alvásra vannak megvetve a párnák. A kis éjjeli szekrényen fülbevaló, gyűrük, zsebóra mintegy éjjeli nyugovóra tértek. És ha vak volnék is, meg kellett volna látnom azt a bodros, csipkés, szalagos chemisette-et, amely ott maradt ijedten egy széken és elárulta azt a zavart, amit háborgatásom okozott.

— Beszélnem kell önnel okvetetlenül. De ne ijedjen meg, — csillapítottam Anna asszonyt, — még nincs veszedelem és épp azért keltettem föl, hogy megelőzzük a nagyobb bajt.

Anna asszony körülnézett a szobában.

— Nem lehetne, — kérdezte, — máshol beszélgetnünk. Félek, hogy Zerlina fölébred, pedig úgy sejtem, hogy róla van szó.

— A hotel olvasóterme még nyitva van, — felel-

tem, — világosságot láttam benne. Ha akarja, oda mehetünk.

— Akkor egy szívességre kérem. Menjen oda és várjon meg engem. Sietni fogok.

Lementem a szálló olvasótermébe, amely pazarul ki volt világítva. Egy violaszínü angol bőrkarosszékben egy idősebb úr terpeszkedett és a „New-York Herald"-ot olvasta. Középütt elválasztott, szabályosan lefésült haja, borotvált arca, bozontos szemöldöke, amely monoklit árnyékolt, elárulták, hogy amerikai ember. Köszöntöttem és ő a monoklija megbiccentésével felelt. Különben úgy ült ott, mint a közömbösség szobra, amelyet semmi sem lep meg a világon.

Alig egy negyedórát kellett várnom és Anna asszony már megjelent. Fázósan húzta össze magán csipkegallérját, amely alatt a legutolsó divat szerint volt öltözve. Önkénytelenül eszembe jutott egy mondása: „Valahányszor veszedelem fenyeget vagy válságos helyzetbe jutok, első dolgom, hogy díszbe öltözzem. Ezzel tartozom magamnak és visszaadja a nyugalmamat, a mérsékletemet."

Átadtam neki a lappéldányokat, hogy olvassa el őket, de hozzátettem:

— Ne vegye túlságosan komolyan azt, amit az ujságok írnak. A sajtónak mindig az lesz a legnagyobb erénye és egyszersmind a legnagyobb hibája, hogy meg akarja lepni az olvasóit.

Anna asszony nyugodtan kibontotta az ujságokat és olvasni kezdte őket. Az arca nem árult el semmi izgatottságot. Bájos maradt még akkor is, amikor a nyomtatott sorok rágalmakat szórtak az arcába.

Én közben elfogtam egy pincért, aki a folyosón ődöngött és likőrt hozattam vele kettőnk számára. Az ember a lelki izgatottságát semmivel sem tudja annyira ellensúlyozni, mint ha dolgot ad az inyének.

Anna asszony pontosan, figyelmesen elolvasott minden sort. Csodáltam önuralmát, higgadtságát. Néha elnézett a levegőbe és a szeméről látszott, hogy mélyen gondolkozik. Végre félretette az egész ujságcsomót és így szólt:

— Erre el lehettünk készülve.

Uralkodott az arcán, hogy könnyei meg ne eredjenek.

— Mit tegyünk? — sóhajtott. — Önt is sajnálom, hogy miattunk ezt meg kellett érnie, de végre is ön férfi, aki az ilyen válságos helyzetnek ura tud maradni. Rólam sem lehet szó, mert engem az élet hozzászoktatott már örvényeihez és hogy százszor jobban átérzek mindent, mint sok más ember, ezért nincs okom panaszkodni, erre büszke vagyok.

Végigsimította a homlokát és folytatta:

— Igazán veszedelemben csak egy forog közöttünk: Zerlina! Őt kell most megmentenünk! A sors úgy akarta, hogy ön is részese legyen annak a küzde-

lemnek, amelyet én ennek a leánynak a boldogságáért folytatok. Aki cserbenhagy most engem, az az én ellenségem. Én minden áldozatra képes vagyok Zerlináért. Ezt érzem, tudom . . .

A női lélek gyöngeségére és gyöngédségére vall, hogy mindjárt a legnagyobb veszedelmet varázsolja képzelete elé és rögtön a legnagyobb, tehát gyakran elsietett áldozatra határozza el magát.

— Nézzünk egyszer a veszedelem szemébe, — mondtam, — és mérjük vele össze a képességeinket. A legnagyobb baj az, hogy botrányhősök lettünk és lelki barátságunk szálait a nyilvánosság előtt boncolják szét. De azért nem kell megijednünk, mert tudjuk, hogy nem vagyunk hibásak, nem vagyunk bűnösek. Eddig még nem volt botrány, amely el ne simult volna. Akiknek igazuk van, nyugodtan várhatnak. Nem kell semmitől sem félnünk, tehát annál higgadtabbak és óvatosabbak lehetünk.

— Nem lehet többé óvatosságról szó, — felelte Anna asszony. — Itt cselekedni kell. Gyorsan. Zerlinát most már igazán csak egy módon lehet megmenteni apjától, ha férjhez megy és jogilag is megszabadul a családjától.

— Ez a család még mindig titokzatos előttem, — szóltam.

— Igen, a legnagyobb baj az, — mondta Anna, — hogy ön nincs tisztában azzal a helyzettel, amelyben

most Zerlina van. De erről ön nem tehet. Engem valami lelki szemérem mindig visszatartott tőle, hogy önt teljesen beavassam a mi családunk titkaiba. Most azonban ellenségeink kényszerítenek reá, hogy ön előtt föltárjam mindazt, amit tudnia kell. Figyeljen. Egy egész kis regényt fog hallani.

Az elődök

„A halottakból támad tehát mindaz,
ami él és akinek élete van. Ezért vannak
lelkeink haláluk után az alvilágban."
Szokratesz a Pláton „Phaedon"-jában.

Zerlina anyja és az én édes jó anyám testi-lelki barátnők voltak, együtt nevelkedtek és együtt érték meg azt a virágos kort, amelyben tudatlan fiatal leányok máról-holnapra egy szívdobbanással szerelmes nővé változnak át.

Az egyik, az én édesanyám szelid, hallgatag természetü, kissé beteges jó lélek volt, szóban fukar és tettben erős. A másik, Zerlina anyja, Vajky Liza maga volt az eszményi pajkosság; piros, szívalaku ajka csak mosolyra nyílt, szemében örökös tavasz derüje ragyogott és szinte rásütött a szavaira, amelyek olyan szaporák voltak, mint egy csivogó kis madáré. A két nő közt látszólag ellentét volt, de összefűzte őket jóságuk, finomságuk és a szép iránt való érzésük, ami közös volt.

Abban a korban a nők még csak a háztartásban

mutathatták meg művészi hajlandóságukat és az én édesanyám meg Zerlina édesanyja versenyezve készítették a szebbnél-szebb himzéseket, horgolásokat és a női munka egyéb türelmes remekeit. Akkor még a leányok maguk készítették a kelengyéjüket és ők ketten együtt tervezték, varrták, csinosították a menyasszonyi ruhájukat, amelyhez egy valóságos vőlegénynek még a halvány gyanuja sem mutatkozott, pedig a kis város, ahol éltek, nem ismert olyan titkot, amelyet másnap már mindenki ne tudott volna.

Ekkor érkezett meg messze idegenből Heller Pál, hogy a kis városban, amely szülőhelye volt, végleg letelepedjék vagy tovább álljon, ahogy a sors akarja. Építőművész volt és külföldön tanulmányozta régi korok izlését, stíljét.

Vajky Liza távoli rokona volt és amint a vidéki városba, szülővárosába letelepedett, mindennapos vendég lett a Vajkyék hangos, jókedvü házában. Itt ismerkedett meg édesanyámmal. Sokszor mondogatta később, hogy első pillanatban, amint meglátta, beléje szeretett. Romantikus, fellengős szerelem támadt köztük, amelyet az egész világ előtt sikerült eltitkolniok. És ez volt épp a baj.

Vajky Liza, aki addig szertelen, csapongó jókedvvel járt-kelt a házban, egyre szótlanabb és magányosabb lett. Ő is titkolt valamit a világ előtt, ami annál rettenetesebb volt, mert legjobb barátnőjének sem árul-

hatta el, akivel pedig együtt szőtték jövőjük, terveik ismeretlen szálait. Liza is beleszeretett Heller Pálba, de erről éppenséggel nem tudott senki, legkevésbé Heller Pál, az édesapám, mert szíve, szeme tele volt szerelemmel az édesanyám iránt.

Egy napon váratlanul megesküdtek. Az esküvő titokban történt és az egész városban rebesgették, hogy amikor Vajky Liza megtudta a megváltozhatatlant, elájult és késő éjjel orvost hivattak hozzá.

Három hétig feküdt súlyos lázban, amelyet forró hidegnek neveztek akkor, mert még nem ismerték a tífuszt. A betegségéből kilábolt, de soha többé nem nyerte vissza régi jókedvét, pajkos gondtalanságát. Konokul hallgató, makacs természetü nő lett belőle, amilyennek már én is ismertem.

Álszégyenből vagy dacosságból sietett férjhezmenni. Egy hónappal az édesanyám és édesapám házassága után Vajky Liza is megülte az esküvőjét Pándor Gergellyel.

Pándor már nem volt ifju ember. Özvegy volt és árván maradt fia számára keresett gondozó anyát. De gazdag ember volt, aki maga szerezte a vagyonát és a városkában valóságos rémmesék jártak, hogy milyen ravasz és kérlelhetetlen eszközökkel gazdagodott meg és hogy minő rengeteg vagyont gyüjtött. Lizát elkábította ez a gazdagság és férjhezment Pándor Gergelyhez talán azért is, mert remélte, hogy a fényűzés és a

jó mód képei el fogják nyomni benne első, kiirthatatlan szerelmének emlékét.

Apám és anyám boldogsága nem tartott soká. Édesanyám beteges, gyönge nő volt és hároméves koromban elvesztettem.

Az apám nevelt föl és talán ezért vagyok önállóbb, erősebb és szomorúbb, mint más nő. Mindazt a gyöngédséget, amelyet egy váratlan sírhant megakasztott apámban és amelyet a bánat még finomabbá és áttetszővé tett, én rám pazarolta az édesapám. Ezért vagyok viszont gyöngédebb és törékenyebb, mint más nő.

Volt még valaki, aki nagyon szeretett: Pándor Gergelyné, az egykori szép Vajky Liza, aki csöndes, szomoru, sápadt asszony lett. Mikor árva lettem, ő karolt föl engem, mert neki nem volt gyermeke. Liza néni — így hívtam őt — csaknem olyan jó volt hozzám, mintha anyám lett volna.

Liza nénit a házassága szerencsétlenné tette. Pándor Gergely nem volt az az ember, aki boldogíthatott volna egy nőt. Minden álma és szenvedelme a pénz lett. Nem figyelte-e meg az életben, hogy milyen mély pszichologiai rejtély lappang abban a népszerü mondásban, hogy „szerencse a játékban, szerencsétlenség a szerelemben“? Mintha a világon minden emberi törekvés, vágy, szenvedelem két ellenkező pólusba futna össze: asszony és pénz. Mintha az egyik kizárná a másikat. Pándor Gergely is, amilyen szerencsés volt a pénze forgatásá-

ban, olyan szerencsétlen lett a házasságában. Fukarsága, pénzszomjúsága valóságos tébollyá fajult feleségével szemben.

Liza néninek gyakran kellett éheznie, mert a férje elvont tőle minden pénzt és minden kulcsot. E miatt naponta kétségbeesett jelenetek voltak köztük. Emlékszem rá gyermekkoromból, hogy egy napon megmutatta a hátát és a karját, amelyen korbácsütések nyomai voltak. Én pedig gyermeki ésszel és szívvel is már sajnálni tudtam minden gyöngéd, finom női hátat, amelyre a brutalitás arabeszkjei vannak írva.

Liza néni még fiatal volt, szeretetre vágyott és ezt a mi házunkban találta meg. A szegény asszony annyira meggyűlölte a saját otthonát, hogy valahányszor szerét ejthette, hozzánk szökött, hogy engem, az idegen gyermeket, halmozzon el szeretetének egész lappangó forróságával. Pedig odahaza is volt egy mostoha gyermeke, Pándor Gergelynek az első házasságából való Tibor nevü fia.

Bűnös, kötelességmulasztó asszonynak mondják azt, aki idegen helyen találja föl azt, amit az otthon megtagadott tőle. És az én lelkem előtt mégis tisztán, jóságosan él Liza néni alakja és emléke. Én már akkor megbocsátottam neki, mikor fölém hajolt és mindazt a csókot, amellyel még édesanyámnak tartozott, az én ajkamra nyomta. Az ő szeretete nélkül nem ismertem volna meg a női gyöngédséget.

És mi bűnöset sem láttam benne, ha édesapám és az ő keze néha az én bodros haju tarkóm fölött találkoztak, megszorították egymást oly mélyen és forrón, mintha csókba olvadnának össze.

Aztán egyszerre kimaradt Liza néni. Beteg lett, ágynak esett. Emlékszem, hogy milyen tragikusan feszült lett minden pillanat a mi csöndes, barátságos zúgunkban. Az édesapám órák hosszat járt föl és alá az ablak előtt. Én átéreztem és megsejtettem, hogy miért szenved olyan rettenetesen. A harmadik utcában szenvedett egy nő, akiért az életét odaadta volna és akihez nem mehetett el, akinek a szenvedéseit nem enyhíthette, akit nem vígasztalhatott, mert különben elárulta volna. Válságos pillanatokban, amikor a gyönge emberben az Isten iránt való hit is meginog, nem állhatott ott annak az ágya mellett, akit szeretett. Csak megállt az ablak előtt és elnézett a házfedelek fölött, oda, ahová nem volt szabad elmennie.

Azóta hiszek valamelyest a távolérzésben, amióta láttam, hogy ott az ablak előtt megállt, szemét áfúrta az áthatolhatatlan falakon és az ajka némán rebegett. Beszélgetett valakivel azon a lelki nyelven, ami előtt nincs akadály, nincs fal, mintha radioaktiv sugár volna. Ha már nem bírta tovább lelke terhét, odaült mellém a nagy karosszékre, a hajam fölé hajolt, megcsókolta és így szólt:

— Nem leszel már soká olyan árva, én gyerme-

kem. Elhozzuk a Liza nénit és ő lesz a te édes mamád, bár sohasem tudja majd kárpótolni azt, akit sírba tettünk. De kis testvérkét is hoz majd neked, hogy ne légy olyan egyedül és becézhess valakit.

Ki kellett öntenie mindazt, ami a lelkére nehezedett, amire a szíve vágyott. És én megértettem őt teljesen. Megértettem akkor is, amikor egy éjjel gyertyát gyujtott és reggelig föl-alá járt a szobában, mert nem tudott elaludni.

Másnap reggel már megtudtuk, hogy Liza néni meghalt, Zerlina pedig megszületett.

Az utódok

Anna asszony megnedvesítette az ajkát a likőrös pohárkában és folytatta:

Tíz esztendővel Zerlina születése után Pándor Gergely a vidéki városkából felköltözött a fővárosba, megvette azt a szürke, tömzsi barokk-palotát, amelyet ön is jól ismer. És az apám utánuk költözött Budára, hogy legalább egy városban lehessen Zerlinával. Én akkor tizenötéves leány voltam, Zerlina pedig öt évvel fiatalabb, még egészen gyermek.

Zerlina hetenként háromszor eljött hozzánk és én megszoktam, hogy ezt a drága kis leányt, aki tízéves korában olyan volt, mint valami cukorbaba, a hugomnak tekintsem. Tibor, a mostoha bátyja, szokta elkí-

sérni, aki már akkor egyéves önkéntesi ruhát viselt. Öt évig laktunk Budán, én ezalatt húszéves, komoly, gondolkodó leánnyá fejlődtem, Zerlina pedig elragadó, pajkos kisasszonnyá. Alapjában véve mind a ketten gyermekek voltunk még.

Az apámnak az volt a nevelő elve, hogy egy leánynak semmit sem kell és nem is szabad tudnia mindaddig, amíg annak az ideje el nem következik. Ezért voltam én még egészen gyermek olyan korban, amikor a leányok már rég báloznak és társasági hölgyek szerepét viszik. Igaz, hogy néha forró volt a fejem, szédültem és sejtettem, hogy ez azért van, mert az élet örvénye felé közeledem, de különben nagyon nyugodt leány voltam.

Akkor még úgy tudtam elaludni, hogy amint lefeküdtem és elmondtam a Miatyánkot, rögtön leragadtak a szemem pillái és ki sem nyiltak késő reggelig. De egy éjjelen — ennek most van két éve — legmélyebb álmomból lidércnyomás ébresztett föl; mintha egy szörnyeteg a mellemre feküdt és fojtogatott volna. Mikor kinyitottam a szemem, láttam, hogy a szobában világosság van.

Első pillantásom az édesapámra esett, aki fenn ült az ágyában és szikár kezével az éjjeli szekrényen orvosságos csöppeket öntött egy vizes pohárba, amely egyszerre vérvörös színü lett. Megdermedtem ettől a látványtól; a halál gondolata először sajtolta össze a szí-

vemet. Apám azt hitte, hogy alszom és az apró orvosságos üvegek közt nesztelenül biberészett. Láttam, hogy milyen viaszsápadt az arca, milyen beesett és feketekarikás a szeme és hogy remegő ajkain át hideg, halálos verejtékcseppek gördülnek végig. Halálosan szenvedett és mégis úgy el tudta titkolni előlem, hogy ha azon az éjszakán véletlenül föl nem ébredek, nem is tudtam volna meg, hogy beteg. Az orvosságos üvegeit is csak akkor merte előszedni, mikor én már mélyen aludtam és hónapokon át szenvedett így tudtom nélkül.

A kezével véletlenül fölbillentett egy üvegecskét, amely lefordult a szekrényről és kis zajt csapott. Az apám ekkor az ágyam felé nézett és látta, hogy a szemem nyitva van. Én nem bírtam magammal tovább, fölugrottam az ágyról; hozzászaladtam és sírva ráborultam, az ölébe.

Nem szólt semmit, csak a hajamat simogatta hosszasan, mintha nem tudna tőle elválni. Én akaratlanul zokogni kezdtem. Fölfohászkodott és szólt:

— Mit csinálnál, édes leányom, ha én meghalnék?

Elfogott a rémület és nem tudtam, mit feleljek.

— Nyugodj meg Anna, — szólt az édesapám. — Egyszer mindenkinek meg kell halnia. Szokjál hozzá ahhoz a gondolathoz, hogy egy napon nem fogod többé látni az apádat. Te már nem vagy kis leány, neked megmondhatom, hogy már nem fogok sokáig élni. Titkol-

tam ezt eddig előtted, mert gondoltam, hogy elég idődlesz még megtudnod az igazat. De most tudj meg mindent.

— Mindent tudni akarok, — feleltem gyermekes hevességgel.

— Nagyon, nagyon beteg vagyok és rövid idő alatt meg fogok halni. Talán holnap, talán csak egy hét mulva. Úgy-e mindig szeretettel fogsz visszagondolni reám? Lásd, nekem te voltál az egyetlen megmaradt boldogságom és a te hangod vigasztalt meg engem egyhangu szomorúságomban. Még valakit itt kell hagynom, akiért sajog a szívem. Szegény kis leány, miért nem lehet az oldalam mellett? Idegenek közt, gyűlölködés közepett nevelkedik föl.

Édesapám fölsóhajtott, megfogta a kezemet és a szemembe nézett:

— Igérd meg, édes leányom, hogy ha én meghalok, épp úgy fogod szeretni Zerlinát, mint ahogy én szerettem. Ő a te hugod, a te aranyos kis hugod és a te kezedben van letéve az ő jövője. Ne felejtsd el soha, gyermekem, hogy neki nincs anyja, nem lesz nemsokára igaz apja és épp olyan árva lesz, mint te. Nem lesz neki egyetlen jóbarátja a földön, csak te. Rád bízom őt, mert tudom, hogy kire bízom.

Erősen megszorította a kezemet és ez a kézszoritás egy pillanat alatt nővé avatott. Nyugodt álmaimnak egyszersmindenkorra vége szakadt. Két héten át min-

den éjjel virrasztottam apám ágya mellett és megismertem azokat a reggeleket, amelyek szomorúan, lassan virradnak és amelyektől az ember nyugtalanul kérdi, hogy nem hordanak-e csapást a méhükben.

Én fogtam le az édesapám szemét és Zerlina nyomta az utolsó csókot ajakára. A temetés után egyedül maradtam a lakásban. Nem fogadtam el a rokonok, ismerősök ajánlatát, amellyel magukhoz hívtak vagy társaságul kínálkoztak föl. Különös makacsság vett erőt rajtam, egész nap egyedül voltam otthon, fölidéztem az apám emlékét és minden este imádkoztam, hogy jöjjön el értem. Ez a másfél esztendő, amelyet a legborzasztóbb lelki állapotban és hallucinációk közt töltöttem, megőrölték az idegeimet.

Ha Zerlina és a mostoha bátyja, Tibor, nem ragaszkodtak volna ahhoz, hogy hetenkint háromszor meglátogassanak, a magányosság talán teljesen szertezilálta volna az elmémet. Sötét hajam, sápadt arcom, kusza beszédem, örökös halálvágyam különös hatással voltak Tiborra. Egy kissé lassu észjárásu ember volt mindig, de viselkedésemből valami magasabbrendü lényt sejtett meg és vágyott rám.

Egyszer Zerlina nélkül jelent meg és nagyon érthető célzásokat tett arra, hogy feleségül akar venni. Én az én koránérett szomorúságommal komolyan vettem az ajánlatát, töprengtem rajta és úgy találtam, hogy szörnyü magánosságomnál mégis többet ér a

házas élet, különösen, ha ezzel közelebb jutok Zerlinához.

Tibor végül apja akarata ellenére elvett feleségül. Fél évvel ezelőtt. Hogy nem voltunk boldogok, azt ön tudja már. Három hónapig éltünk csak együtt. Tibor alapjában véve jó ember, de sohasem ismerte az anyai szeretet melegét, teljesen az apja befolyása alatt nőtt föl és Pándor Gergely, akinek a szemében én voltam a mult minden rossz emléke, annyira gyűlölt, hogy végre teljesen elidegenítette tőlem a fiát. Három hónap óta külön élünk.

Anna asszony fölsóhajtott:

— Most már ismeri, Laborc, a multamat, a szenvedéseimet és talán végre megérti a „Dér király leányának történetét", kettős átkát . . . az egyiket.

Szívek, ha nem találkoznak

Az amerikai letette a „New-York Herald"-ot és a monokliján keresztül vizsgálni kezdett bennünket, akik az olvasó-terem zúgában halkan beszélgettünk. Én csak lassankint tudtam felocsudni abból a varázslatból, amelyet Anna asszony félig elsuttogott, félig elsóhajtott szavai tettek reám. Magam elé merengtem és észre sem vettem, hogy Pierre Duclos belépett.

Duclos nyomban észrevette Anna asszonyt, feléje sietett, mosolyogva megrázta a kezét és halkan szólt:

— Úgy-e megbocsát, hogy megyek? Ez az amerikai már egy óra óta vár itt rám. Diótörő, kemény arcáról úgy-e le sem lehet olvasni, hogy vacsorára milliókat szokott fogyasztani? Már egy csomó embernek a millióit falta föl egy perc alatt és meg sem látszik rajta. Nézze, milyen sovány.

Pierre Duclos tőlem is elbúcsúzott és az amerikaival együtt távozott. Egyedül maradtunk az olvasóteremben. Megjelent a pincér és annak jeléül, hogy a milliók már eltávoztak, lecsavarta a villamos narancsokat, kivéve azt a kettőt, amely a fejünk fölött égett. A ragyogó terem átváltozott bizalmas szobává, amelynek kandalló-sarkában egyedül virrasztottunk az alvó hotel felett.

— Boldog ember ez a Pierre Duclos, — mondta Anna asszony, akit egyedüllétünk zavarba ejtett, — örökké jókedvü, tréfás, mindig terveket kovácsol és pénzt csinál. Acélidegei vannak, friss ember és én csodálom őt.

— Csak csodálja? — kérdeztem gyanakvóan.

— A férfiassága, az eszessége is tiszteletet gerjesztenek, — felelte Anna asszony. — Ön még nem ismeri alaposan ezt az embert. Nekem már megvallotta minden titkát és nagyon jól tudom, hogy mit jelent ez az amerikai milliomos. Talán észre is vette ön, hogy a szememmel némán szerencsét kívántam Pierre Duclos-nak.

— Meg is irigyeltem érte. Én ilyen pillantást sohasem kaptam még magától.

— Szeretném, Laborc, — szólt az asszony, — ha egyszersmindenkorra fölhagyna ezzel a hanggal. Elmondtam életem egész történetét és megmagyaráztam, hogy miért tiltakozom, miért védekezem minden közeledése ellen. Komolyan és szomoruan föltártam ön előtt a helyzetemet. Ebből láthatta, hogy nem rólam van szó, hanem Zerlináról. Hűséggel, jósággal, önfeláldozással tartozom neki, mintha a saját gyermekem volna. Szeretném, ha ön is érezné, hogy ez a szegény leány egészen ránk van utalva, a mi kezünkben van a sorsa. Nagyrészt mi vagyunk az oka, hogy köztünk van és elszakadt az apja házától. Én az ön helyén lelkiismeretfurdalást éreznék és teljesíteném a kötelességemet.

— Megértettem mindent és nem kell semmit sem aláhúzni a számomra, — feleltem.

— Még mindig nem ért engem teljesen, — mondta Anna asszony, — világosabban kell tehát szólnom . . . Ha szeretném is magát, Laborc, ha szívem minden dobbanása csak önt kívánná, akkor is menekülnöm kellene e szerelem elől; meg kellene ragadnom minden eszközt, hogy védekezzem az ön állhatatos makacssága ellen. Ha nem volna erőm elutazni, elszakadni, akkor két kézzel kellene kapaszkodnom Pierre Duclos után, aki érdeklődik irántam.

— De hát miért?

— Lássa, hogy mégis alá kell húznom a maga számára mindent, — felelte az asszony. — Maga egészen megfeledkezett már róla, hogy helyet kért egyszer egy fiatal leány szívében és hogy ez a leány az ifjúság mámorában, az ébredő asszonyi ösztönök árjában ön felé sietett, megnyitotta ön előtt a szívét az első szerelem rajongó némaságával . . . Tudja-e, mi az: egy leány első szerelme? Azon a helyen, ahol először fogamzik meg lelkében a szerelem, az istenek láthatatlan templomot emelnek.

Minden elmúlhat, de ez a templom örökké fennáll és amikor legkevésbbé akarjuk, álmainkban hirtelen fölemeli ragyogó falait és mutatja szentélyét, hová más emberi szem nem juthat el, idegen nem férkőzhetik . . . Ezt a templomot nincs jogom lerombolni.

— Hátha téved? — védekeztem. — Maga olyan vak szeretettel ragaszkodik Zerlinához, hogy képes egy ilyen túlságosan fiatal leánynak pillanatnyi szeszélyét félreismerni. Én egészen másképp képzelem az első szerelmet, mint amennyire Zerlina elárulja. Abban a levélben, amelyet Franzensfestéből írt, egy árva szó említést nem tett rólam, nem kívánta az én segítségemet, lovagias védelmemet. Ha maga nem hív engem, én otthon maradtam volna. És az úton érlelődött meg bennem az a gondolat, hogy magának nagyobb szük-

sége van az én szeretetemre, mert maga a gyöngébb, a légiesebb, a finomabb lény . . .

— Milyen vakság! — riadt föl Anna asszony. — Nem vette-e még észre fiatal leányokban azt a szemérmetességet, félelmet, hogy nem merik elárulni azt, ami éjszakánként zaklatja őket? Még nem tudják tisztán, bűn-e, szabad-e? Még nem ismerik a módját annak az asszonyi művészetnek, amely mindig alkalmas módon tudja elárulni titkát az előtt, akit illet, anélkül, hogy a férfiban a bizonytalanság, a kételkedés, a féltékenység illusióját érintenék. Legodaadóbb, legforróbb vallomásukban is nyitva hagynak egy biztonsági szelepet a maguk javára. A szerelem hódítás és ha az ellenfél feltétlenül lerakja fegyvereit, a hódító elveszti a kedvét a további küzdelemtől. A szerelem nem ismer békét, csak fegyverszünetet és jaj azoknak a szerelmeseknek, akik teljesen megértették, átlátták egymást és nem lepleznek magukban egy titkot, amelyet a másik meg szeretne ismerni, hódítani. A kacérság az a fegyver, amellyel az asszonyok a férfiak közömbössége, megszokása ellen védekeznek. A szellemidéző tükörmutatványokhoz hasonlítanám a kacérságot, amely kisérteteket idéz föl, amikben nem hiszünk, de amik mégis nyugtalanná teszik a lelkünket. És fiatal leányok még olyan ügyetlenül bánnak ezzel a kényes tükörrel, hogy néha le is ejtik, darabokra törik és a babona szerint hét évig nem mennek férjhez.

— Tehát azzal vádol engem, hogy szerencsétlenné teszem Zerlinát? — kérdeztem.

— Nem vádolom önt, — felelte Anna asszony, — mert különben nem védeném. Azt is mondhatnám, hogy ön megrabolta egy fiatal leány titkát és amikor megismerte, unottan otthagyta. De én védem önt azzal, hogy Zerlina ügyetlen volt és többet árult el, mint kellett volna. És ezért hét évig lakoljon?

— Hét év! — kiáltottam föl. — Milyen kis idő az örökkévalósághoz képest, ameddig a szerelem tart, az én szerelmem, amely még a sírból is önhöz fog fölzarándokolni, Anna!

Az asszony lehajtotta a fejét, szomorúan rám nézett:

— A mi szíveink sohasem találkozhatnak, Laborc. Egyszer majd látni fogja, hogy milyen igaz a Dér király leányának meséje.

— En szerelmet kérek, — fakadtam ki, — és mesét kapok helyébe.

— Nincs oka panaszra, — felelte Anna asszony. — Igaz, hogy az én mesém szomoru volt, de emlékezzék vissza arra a másik bájos mesére, amivel egy fiatal leány fölajánlotta önnek a szívét, a lelkét, a jövőjét. Azt akarom, hogy ne az én mesémre hallgasson, hanem a szebbikre, a jobbikra, amely önkényt fölajánlotta magát... Figyeljen rám, valamire kérni akarom . . .

Az áldozat

Egy közeli toronyóra éjfélt ütött. Tisztán hallottuk tizenkét pengését, amelynek hanghullámai miszteriózusan zengtek és lassankint elhaltak az éjszakában. Egy pillanatig egymásra néztünk és összerezzentünk. Észre tértünk és éreztük, hogy lelkeket idéztünk föl a csöndben, amelyet csak ketten osztottunk meg.

Anna asszony is érezte, hogy beszélgetésünkben nem az a lényeges, amit kimondtunk, hanem amit elhallgattunk. Az egymás szavai közt kisérteties szellemzenét hallottunk és tudtuk, hogy ebben nincs megállás: még finomabb, még mélyebb és még fontosabb dolgok következnek.

— A szerelmet, — suttogta Anna asszony, — mindenre képesnek tartja?

— Nincs előtte lehetetlenség.

— Áldozatra is képes?

— Nincs áldozat, amelyre ne volna képes.

Anna asszony hallgatott, elgondolkozott és csak egy idő mulva folytatta lassu, megfontolt, szinte végzetesen komoly szavakkal:

— Ha ön szeret engem, ha miattam a lehetetlenségre is képes, feleljen erre a kérdésemre: meg tudná-e értem hozni azt az áldozatot, hogy — lemondana rólam?

— Igaza van, — feleltem, — ez az egyetlen áldozat, amit még a szerelem sem képes meghozni.

— És ha mégis ragaszkodnám ehhez az áldozathoz? Ha ebben látnám az ön szerelmének a bizonyságát? zálogát?

— Ez volna az a szerelem, amely magát ölné meg. Őrültség volna.

— Mondjuk: őrültséget kívánok, — szólt Anna asszony, — de ha szeret engem, nem kívánhatok-e magától őrültséget is? Aztán meg „though this be madness, yet there is method in it“ — minden őrültségben van rendszer. Ha én nem tudok kitépni a szívemből egy fogadalmat, amelyet apám halálos ágyán tettem; ha nem tudok kiirtani magamból egy testvéri szeretetet, amelyet már áldozatokkal is megpecsételtem: nem kívánhatom-e a szerelmesemtől, hogy ne dúlja föl azt, amin egész életem, önérzetem, büszkeségem épül?

— Milyen finom érvek, mint egy viráglélek szirmai. De higyje meg, szívem, szerelmem! hogy az élet nagyon közönséges, nyers érvek előtt hajlik meg. Én szeretem magát, ez olyan egyszerü igazság, amely nem tűr semmi megalkuvást, semmi finomságot. Érveknek csak a legdarabosabb igazságokat fogadjuk el, ha őszintén magunkba nézünk.

— És mégis, — szólt az asszony, — megint csak Shakesperehez fordulok segítségért: „if reasons were as plentiful as blackberries“ — ha az érvek olyan kö-

zönségesek volnának, mint a szeder . . . az ember nem haboznék sokat, hanem letépné az első, jött-ment indító okot; de nagyon nehéz megtalálni azt a hajszálfinom rugót, amelyen életünk valami döntő, rideg, nyers lépése megfordul.

— Vigyázzon, — intettem, — egy ilyen döntő lépéstől szívek szakadnak meg . . .

— Nemcsak a magáé forog kockán, — szólt Anna asszony azzal a világossággal, amellyel egy villámfény világít be a szemhatár sötétségébe. — Akarom ezt az áldozatot. Akarom, hogy meghozza értem. Ha igaz az irántam való szerelme . . . jól figyeljen a szavaimra . . . áldozat a rólam való lemondása, de a másik lépés, amit öntől kívánok, inkább kárpótlás érte . . . Egy fiatal leány, aki szívével-lelkével szereti magát, aki minden tisztaságát és első föllobbanását hozza maga elé, akiben egy szerelmes világ dereng, amelynek maga lesz a napja . . . nem kíván áldozatot. Meg kell ragadnia ezt a lelket, amely ön felé sóvárog és siet. Ilyen lélekre csak egyszer akad az ember. Hallgasson reám . . . Jót akarok magának, mert nem akarhatok rosszat. Az emberségesség, az igazság, a jóság követelik ezt öntől . . . És követelem én is.

— Lehetetlent követel . . .

— Nézze: összetett kézzel kérem: tegye meg értem! Veszedelemben forog az, akit jobban szeretek, mint az édesanya a gyermekét és maga az egyetlen, aki

meg tudja őt menteni. A veszedelemnek ebben a pillanatában kérem, ne tegyen engem is, őt is oly szerencsétlenné, mint anyáink voltak! . . . Minden perc drága . . . ellenségeink minden percben itt lehetnek . . .

Első csók — utolsó csók

Már csak a szemeink beszélgettek. Mint egy titok, amely a pupilla kis nyílásán át kér, esdekel, fenyeget és nem meri magát egész valójában mutatni: Anna asszony szeme belém szuggerálta azokat a gondolatokat, amelyek az éjszaka csöndjében halkan, félősen föltámadnak és amelyek első kakasszóra elillannak.

Mintha egy belső, nemesebb szózat, — amelyre csak ritka, nagy alkalmakkor hallgatunk, — mondaná tollba a szavakat: leveleket írtam, amelyeket más sugalt, mintha tollszáramat láthatatlanul vezette volna. Egyik levelemet az ügyvédemhez címeztem; megkértem, hogy cáfolja meg hirlapilag a rólam keringő hireket, indítsa meg a szükséges sajtópereket és lehetőleg gyorsan eszközölje ki, hogy külföldön, lehetőleg még Innszbrukkban feleségül vehessem Pándor Zerlina kisasszonyt apja beleegyezése nélkül, az árvaszék közbenjöttével. Egy másik levelemet egy befolyásos barátomhoz írtam, hogy járjon az ügyvédem kezére és amennyire módjában van, siettesse a hivatalos elintézést.

Akinek valaha feldult, transzportált lelki állapot-

ban józan, gyakorlati célu leveleket kellett írnia; akinek viharzó kedélyét udvarias, kérő levélformába kellett öntenie: annak talán van megközelítő fogalma arról, hogy mit éreztem ezekben az órákban, amelyek Anna asszonyt lassankint elválasztották tőlem anélkül, hogy búcsúzásra időt engedtek volna. A második levelet már félig öntudatlanul írtam és nem mertem még egyszer elolvasni. Fáradt voltam, mintha műtét után lennék és csodáltam az operatőri nyugodtságot, határozottságot, amely Anna asszony arcán tükröződött. Hogy ő mennyit szenvedhetett ezalatt, azt csak utólag mertem elgondolni. Lelki erélyének utolsó megfeszítésével még ő címezte meg a borítékokat, leragasztotta a leveleket és elrejtette őket, hogy többé akaratunkat meg ne másíthassuk. Még egy percig tétovázott, hirtelen kezet nyujtott:

— Köszönöm, — rebegte szárazon és menni készült.

Az ajtóból még egyszer visszafordult, én önkénytelenül hozzásiettem. Megölelt, megcsókolta a homlokomat, — ebben a pillanatban éreztem, hogy remeg a karjaim közt — és ajka csüggedten aláhanyatlott az én ajkamra.

Az első csók — az utolsó csók volt.

Még egyszer fölegyenesedett:

— A többi az én dolgom, — szólt. És az ajtó sóhajjal bezárult mögötte.

Egy levél

Hogyan vánszorogtam vissza a szobámba, hogyan roskadtam az ágyba; minderre alig emlékezem. Egy pillanatra a szemembe nyilallott a fájó hajnali világosság, aztán zsibbadt álomba merültem, amely úgy nehezedik az emberre, mint valami ólomkoporsó.

Reggel felé arra ébredtem, hogy a szívem hevesen lüktet, mintha besüppedt, megszorult volna a keblemben és fojtogatnák. Egy pillanatig öntudatnál is voltam és láttam, hogy az ajtóm nyílik, de hogy tovább mi történt, azt nem tudom, mert az álom újra elnyomott.

Mikor fölébredtem, a fejem kábult volt, a fülem zúgott, a szemem minduntalan elhomályosodott, de még így is az első pillanatban észrevettem, hogy az éjjeli szekrényemen levél fekszik. Az írást megismertem volna, még ha el is változtatták volna:

„Kedves Laborc,

a leveleit föladtam, én magam pedig a reggel hét órai gyorsvonattal Párisba utazom. Már régóta vágyódtam oda. Hirtelen elhatározásommal csak egy régi tervemet valósítom meg.

A fő, hogy Zerlina ne tudjon meg semmit mindarról, amit éjjel beszélgettünk és amit elhatároztunk. Hátrahagytam számára egypár sort, hogy ön min-

dent meg fog neki magyarázni. Találjon számára valami ürügyet, hogy miért utaztam el olyan hirtelen.

Egy hét alatt, azt hiszem, megérkezik az ön leveleire a válasz. Legyen erős, legyen boldog és jusson mindig az eszébe az, amit az éjszaka beszélgettünk.

Felejtsen el engem egészen. Az az amerikai, aki a mi éjjeli beszélgetésünknek hallgatag tanúja volt, útitársam lesz. Ő is Párisba utazik, még pedig Pierre Duclos érdekében. Azt hiszem, nagyon kellemes társalgó, németül elég folyékonyan beszél. Kora, komolysága, finom modora mind megnyugtatnak, hogy az úton nem lesz semmi bántódásom.

El sem hiszi, hogy milyen fáradt vagyok és mégis milyen akaraterő tart ébren. Levelemet okvetetlenül semmisítse meg. Ebben a hajnali órában, amikor az idegeimet a virrasztás megőrölte és az utazás gondolata zaklatja, nem tudom magamat összeszedni annyira, hogy mindazt leírjam, amit gondolok és amit még nem volt időm elmondani. Gondoljon minden szépre és jóra, amit írni akartam önnek és tartson meg kedves emlékezetében.

A jegyzőkönyvembe egyszer gondtalanul írtam be ezt a spanyol népdalt:

Ni contigo ni sin ti
tienen mis penas remedio:
contigo porque me matas
y sin ti porque me muero.

És most könnyeimen keresztül értem meg:

Sem veled, sem nélküled
nem hagynak el a sóhajok:
tevéled, mert megölsz
és nélküled, mert — meghalok.

Anna."

Egy üres szék

Az ebédnél négyen ültünk. Zerlina, Pierre Duclos, Huberbauer és én. Valamennyien Anna asszonnyal foglalkoztunk, aki váratlan elutazásával társaságunkat megfosztotta kedves intimitásától.

És az egész idő alatt egy üres hely lebegett előttem, ahonnan hiányzott az, aki a társaság lelke volt. A kanalak, villák gyászosan csörömpöltek Huberbauer némán evett nagy falatokat, még ő is egy kissé meg volt illetődve.

— Nehány nap mulva, legkésőbb egy hét mulva megint itt lesz, — mondta Zerlina és hozzám fordult: — Ugy-e, Laborc, legkésőbb egy hét múlva itt lesz Anna?

Pierre Duclos elragadtatva mondta:

— Még nem találkoztam a világon asszonnyal, akit magamagáért lehetne szeretni. Egyiket a toalettje, az ízlése teszi vonzóvá, a másikat a tüneményes szépsége, a harmadikat a jó modora: csupa külsőségek. De ebben a mi édes asszonykánkban van valami, hogy senki iránta nem lehet közömbös. A lelke, szellemé, amiből

szépsége napról-napra újból táplálkozik, olyan bájos, finom, fennkölten előkelő, hogy mindenkit varázslata alatt tart.

Pierre Duclos elfogta féltékeny pillantásomat. Fájt nekem, hogy amit én magamban mint imádságot érzek, az a beszélgetés tárgyává lesz. Duclos mosolyogva öntött magának bort a poharába. Nagyon titokzatosan mosolygott, befelé, magába.

Zerlina megjegyezte:

— El fog még jönni az a kor, amikor a nőt nem a toalettje, szépsége és modora alapján fogják megitélni, hanem emberi jelentősége szerint. Ugy-e, Anna asszonnyal szemben már érzik, hogy benne a lélek a legértékesebb?

Pierre Duclos helyesbíteni akarta Zerlina feminizmusát:

— De a nőnek — szólt — mindig nehezebb lesz az emberi érvényesülése, mint a férfinak. Egy csúnya, de szellemes nő mindig olyan gyémánt marad, amelynek hitvány a foglalata. Azt akarom ezzel mondani, hogy a szépség, amely a férfi megitélésében irreleváns, a nőnél benne foglaltatik még emberi értékében is.

Huberbauer sietett a mondásával:

— Ha a férfinak csak egy fokkal kell szebbnek lennie az ördögnél, a nőnek csak egy fokkal kell okosabbnak lennie az idiótánál.

— Értem már a maguk antifeminizmusát, — szólt

Zerlina. — Maguk azt látják, hogy a szépség veszedelmes fegyver a nő kezében és félnek tőle, hogy az ész még veszedelmesebb fegyverré válik, ha majd ők forgatják.

— A nők — felelte Huberbauer — vágyódnak a férfiak nagy eszméire, de csöppet sem kívánják hozzá azokat a ráncokat is, amiket ezek az eszmék barázdálnak a homlokon. Szép, sima, ideális női homlok mögött a Newton töprengései nem mernek majd helyet keresni, mert ők is tisztelik a szépséget.

— Nyertek-e már férfiak szépségversenyt? — kérdezte Zerlina. — Ugy-e még nem. De a nők ujabb időben már nyernek szellemi dijakat. Ettől vannak maguk megijedve.

— Valahányszor nővel vitatkozom, — felelte Huberbauer, — mindig vigyázok, hogy ne az enyém legyen az utolsó szó, mert már megtörtént, hogy egy hosszu, alapos és fárasztó vita után, amelyben én győztem egy hölgy felett, kimerülten hazamentem és lefeküdtem. Éjfél után egyszerre csak fölvernek az álmomból azzal, hogy táviratom érkezett. Fölbontom a táviratot és képzeljék, mi volt benne?... Az utolsó szó.

Alig figyeltem oda a vitatkozókra és magamban folyton arra gondoltam, hogy ha Anna asszony itt lenne, minden szónak más fénye volna, meddő szófacsarások nem hangzanának és Huberbauer úr szellemes-

sége úgy pislogna, mint a faggyúgyertya az ívlámpás fénye mellett. Az ebéd vége felé Zerlina így szólt:

— Anna barátnőm váratlan és halaszthatatlan utazása kényes helyzetet teremtett a számomra. Arra kell kérném az urakat, hogy ezentúl mind a hárman egyforma tűzzel udvaroljanak, hogy úgy ne lássék, mintha egyik vagy másik előnyben részesülne nálam. Mindössze egy heti áldozatról van szó és nekem nagyon rosszul esnék, ha társaságuktól vissza kellene vonulnom.

Huberbauer kötekedni kezdett:

— Lássa, ilyen fölvilágosult leány maga. Amint egyedül van, rögtön törődik a világ előítéleteivel.

— Ez csak természetes, — felelte Zerlina, — önök hárman vannak, én csak magam vagyok, tehát óvatosnak kell lennem. És az még természetesebb, hogy amikor három fiatalember udvarol az embernek egyforma tűzzel, sohasem olyan veszedelmes, mintha csak egy tenné.

Huberbauer ünnepiesen, tréfásan fölállt:

— A „fiatal" jelzőért fogadja külön köszönetem kifejezését. Én már holnapután el akartam Rómába utazni, de a „fiatal" jelző kedvéért itt maradok addig, amíg Anna asszony ő nagysága vissza nem érkezik. De önnek viszont meg kell nekem engednie, hogy mint a legfiatalabb olyan tűzzel udvaroljak, mintha mindhármunk nevében tenném.

— És még valamit meg kell jegyeznem, — szólt Zerlina, — én az én kis gárdámtól föltétlen engedelmességet követelek. Ma délután ki akarom pihenni magamat és az urakat szabadságra bocsátom. Este sem fogunk találkozni, mert a szobámba hozatom a vacsorámat és korán lefekszem. A következő napokra tehát ebédre és délutáni sétákra előjegyzem az urakat, de az eddigi szép estéket már nem tölthetjük együtt.

— Kegyetlenség! — kiáltott föl Huberbauer.

A kis társaság csakhamar eloszlott.

Metamorfózis

A délutánom szomorusággal telt el. Járkáltam az utcákon és fölkerestem azokat a helyeket, amelyekhez Anna asszony emléke fűződött. A vasuti vendéglő egy kis sarokasztalának fehér abroszán még ott volt a kerek folt, amelyet a kis xeresi borral telt poharunk talpa hagyott. Lehet, hogy csak én képzeltem, hogy ez még a régi pecsét és Anna asszony duzzogó arca, finom taglejtései eleven erővel támadtak föl képzeltemben. Itt ültünk azon a napon, amikor Innsbruckba először tettük be a lábunkat. Egyedül voltam a vendéglőben, lehajoltam a pecsét fölé és talán . . . meg is csókoltam.

A délutáni nap bágyadtan sütött be és én csöndesen teregettem szét álmaimat, emlékeimet. De emellett különös nyugtalanság háborgatott, mint az olyan em-

bert, aki nem végezte még el a dolgát, haszontalansággal foglalkozik és szándékosan húzza-halasztja a kötelessége teljesítését.

— Vőlegény vagyok — és ezt oly furcsán gondoltam, hogy kínosan elmosolyodtam miatta. Valami belső sugalat arra ösztönzött, hogy hagyjam abba a céltalan álmodozást, álljak talpra és cselekedjem. Igaz, hogy Zerlina délutánra pihenőt kért, de egy vőlegény nem érezné-e a szükségét annak, hogy a menyasszonya ajtaja előtt ólálkodjék, hallgatózzék: vajjon alszik-e még? álmában kivel foglalkozik? nem nyitotta-e még föl a szemét és nem keresi-e a szerelmesét? hátha csak ürügy a pihenés arra, hogy egyedül lehessen és szívszorongva várja a meglepetést, hogy váratlanul betoppanjon hozzá az, akit szeret?

Éreztem, hogy milyen türelmetlen szerelmes tudnék lenni, ha . . . mindez másképp volna. Sarkaltam is magamat: „Idd ki a borodat, állj föl és menj. Várnak.“ De lassankint este lett, kigyultak a csillagok és én félig megnyugtatólag, félig gúnyosan így szóltam magamhoz: „Most már nem illik . . .“

Vacsorára a hotelbe tértem vissza. A rendes asztalunknál már ott ült Pierre Duclos és Huberbauer. A karrikaturista épp a fehér abroszon rajzolt valamit, de amint engem meglátott, ceruzával gyorsan áthúzta a firkáját. Ebből azt sejtettem, hogy engem készült kicsúfolni.

— Hol volt? — kérdezte tőlem Pierre Duclos.

— Csatangoltam a városban, — feleltem, — Innsbruck olyan hatást tesz rám, mintha szomoru barátnőm volna. Valami csöndes, tragikus vonás.

— Érdekes, hogy én épp ellenkezőleg azt hiszem, hogy ennyi fényt, meleget és szint ritkán éreztem együtt, mint itt ezekben a napokban, — felelte Duclos.

— Mindenki másmilyen szemüvegen látja a világot, — szólt Huberbauer, — az egyik rövidlátó, a másik messzelátó, a harmadik nagyralátó. Pápaszem nélkül csak a művész tud látni.

— És a szerelmes ember, — jegyeztem meg én.

— A szerelmes ember vak koldus, aki a kintornáján örökké ugyanazt a nótát játssza: „Ich liebe dich“.... — felelte Huberbauer.

— Csak a szerelmes ember látja meg imádottjának minden rejtelmes szépségét, mint ahogy csak a művész tudja kihüvelyezni a világ titokzatos jóságát. Egyedül a szeretet képes arra a csodára, hogy egy embert meglásson. Azt hiszem, hogy a szeretetnek nincs is más forrása, mint az ismeret; a gyűlölet vagy közömbösség pedig abból ered, hogy nem ismerünk valakit, idegenkedünk tőle. Ezért látok én hasonlatosságot a szerelmes ember és a művész közt.

— Ezt szépen mondta, — szólt hozzám Huberbauer, — de azért fenntartom, hogy a szerelmes lehet

ugyan vak művész, de a művész mindig jól látó szerelmes.

Pierre Duclos hirtelen hozzám fordult:

— Mit gondol, most hová megyek?

Rám mosolygott azzal a titokzatos, gúnyos, csaknem kicsinylő ajkavonásával, amely egy idő óta valósággal felbőszített.

— Bocsánatot kérek, csak egy pillanatra távozom, — és minden magyarázat nélkül ott hagyott bennünket.

Néhány perc mulva visszajött, de nem egyedül. Karján hozta Zerlinát. A leány ki volt pirulva, lesütötte a szemét és a mosolya rejtelmesebb volt, mint valaha. Estélyi díszbe öltözött. A haja, amelyet addig szűzi egyszerűséggel viselt, asszonyi pompával volt kacér, szeszélyes hullámvonalakba csavarva. Ékszerei ragyogtak, finom ajka titokzatosan meghasadt, egérfogacskái egészségesen villogtak. Zavartan, elfogódottan jött, de csak addig, amíg le nem ült a helyére.

Minden ember szeme reászegeződött. Az étterem opálos tejszínü tulipánjai, amiknek kelyhében a platinahajszál izzása porzószerüen tündökölt, mintha minden fényüket csak az ő arcába sugározták volna.

Még nem merte fölnyitni a pilláját, amely súlyosan, remegőn nehézkedett pillantására, még nem mert szembenézni a világgal. De Pierre Duclos melegen, gyöngéden, diadalmasan így szólt hozzá:

— Ugy-e, mégis velünk fog vacsorázni?!

Zerlina hirtelen kinyitotta tágasra a szemét és egyenesen rászögezte a franciára. Ez a nézés valóságos tüzijáték volt, amely mellett elhomályosodott az ékszerek és izzólámpák ragyogása. És én magamban igy szóltam:

— Hová lett a Zerlina nagy, kerek, ártatlan gyermekszeme? . . . Mi történt?

Huberbauernek nyitva maradt a szája a csodálkozástól és csak annyit tudott rebegni:

— Maga máma tündöklően szép!

Zerlina elmosolyodott, a szeme szögletéből rám is vetett egy csillogó, gúnyos pillantást, aztán egy tündérkirálykisasszony minden lappangó bájával kis kezébe vette az ezüstkanalat és csúfondárosan szólt:

— Maguk most fedezik föl, hogy szép vagyok?

Önérzetesen, tudatosan mondta ezt. Kevélyen fölemelte a fejét, széjjelnézett a termen és leereszkedéssel szólt hozzánk:

— Azért én a régi maradok.

Az egésznek olyan színe volt, mint mikor a szépség új királynője elfoglalja a trónját. „Mi történt? — töprengtem magamban, — micsoda hihetetlen változás? Nem értem.“

Zerlina szépsége egyetlen délután alatt kiragyogott, mint ahogy a pünkösdi rózsa néhány óra alatt bontja ki teljes pompáját. Igéző, megdöbbentő volt. Egy asszony.

Az ezermester

— Mi a véleménye önnek Pierre Duclosról? — kérdezte tőlem Huberbauer bizalmasan.

— Okos ember, — feleltem közömbösen.

— Szimpátikus önnek?

— Csak úgy mint más ember.

— Szóval sehogyan sem, — szólt Huberbauer. — Nekem pedig tetszik az ő mindig talpraesett, imponáló, fölényes magatartása. Olyan ember ez, mint a kártyában a filkók, hogy akárhogy forgatja az ember őket, fejjel mindig fönn maradnak. Mindent tud, mindenre kész, sohasem jut zavarba. Rám azt a hatást teszi, mint egy legújabb rendszerü, legutolsó vívmányu, csaknem tökéletes embergép, amely kifogástalanul működik. Ezt az embert csak rá kell ültetni a repülőgépére és a motor meg az ember egy testté, egy lélekké válik.

— Miféle repülőgépről beszél? — kérdeztem.

— Ön sem olvas ujságot? Igaz, hogy magam is csak egy innsbrucki helyi lapból tudtam meg, hogy „a legújabb rendszerü repülőgép zseniális föltalálója, Pierre Duclos, városunkban tartózkodik“ és hogy „egy amerikai milliomos tárgyalásokat folytat vele a gép megvásárlásáról“.

— Ezt csakugyan nem tudtam, — feleltem. —

Azt hittem, hogy Duclos úr csak automobilokkal tölti az idejét.

— Ezermester ez az ember, hiába! — kiáltott föl Huberbauer. — És hogy ért a nőkhöz! Mit szól hozzá, mit csinált ma Zerlina kisasszonyból?

— Nem tudom, miről van szó.

— Ön nem vesz észre olyan dolgokat, amikbe beleütközik az ember, — felelte Huberbauer. — Zerlina kisasszony előkészített bennünket, hogy ezentúl ne várjuk vacsorára az étteremben. És mindjárt az első este mégis lejött, még pedig Duclos úr karján és olyan díszben, hogy alig ismertem reá. A kis, egyszerü, édes leány átvedlett káprázatos paradicsom-madárrá. És mindez csak egy délután műve.

— Miféle délutáné? — kérdeztem.

— Ezt sem vette észre? — szólt Huberbauer.

— Sétálni voltam a városban, nem tudok semmit.

— És nem érdeklődik a kicsike iránt? Nem úgy, mint én, — vélte Huberbauer, — nekem valóságos szenvedélyem, hogy figyelemmel kísérem, mint nő meg ez a leány valósággal a szemünk láttára „grande dame"-má. Engem mindig érdekel a természet legcsodálatosabb megnyilatkozása, a növés, a fejlődés, az élet legszentebb titka. Odahaza a kertemben napról-napra hűséges figyelemmel kísérem, hogy nő, hasad, nyílik egy bimbó. És ezerszeres az örömöm, amikor egy ilyen bimbót látok, mint Zerlina kisaszony, aki

beszélni, érezni tud és a pajkos szemével többet árul el a természet titkából, mint néhány bölcs könyv. Valósággal meglepő, hogy mi lett ebből a kis futri leányból egyetlen délután alatt. És ön nem vette észre?

— Ön bizonyára téved, — feleltem, — Zerlina kisasszony mindössze új ruhát vett föl, amilyent még nem láttunk rajta. Ez annak a csodálatos, nagy változásnak az egészen egyszerü magyarázata.

— Hál' Istennek, én az öreg szememmel többet látok meg, mint ön, — szólt Huberbauer. — A szobám ajtaja épp szemben van a kisasszonyéval. Ebéd után konstatáltam, hogy csakugyan visszavonult pihenni, amint bejelentette. Én is szundikálni tértem. Alig aludtam egy órácskát, nevetésre ébredtem föl, Zerlina kisasszony nevetésére. És a következő beszélgetést hallottam: — „Jaj, de megijesztett!" — mondta a kisasszony. — „Kiváncsi voltam, hogy alszik-e és bekopogtam", — felelte egy férfihang, amelyről Pierre Duclosra ismertem. — „Én nem aludtam, — felelte Zerlina, — csak olvastam." — „Nem jönne velem sétálni?" — kérdezte Duclos. — „Miért ne? — felelte a kisasszony. — Várjon meg lenn a vesztibülben." — Duclos lement a lépcsőn és tíz perc mulva a kisasszony is sétaruhában lesietett az előcsarnokba. Feltünő volt, hogy milyen gyorsan tudott felöltözni.

— Szóval, ma délután sétáltak? — kérdeztem.

— Csak estefelé jöttek haza. Zerlina kisasszony

fölsietett a szobájába, Duclos pedig leült velem vacsorázni és fölötte jókedvünek látszott. Aztán megérkezett ön is és Duclos fölszaladt a kisasszonyért.

— Önt nem hívták sétálni?

— Nem hívtak, — felelte Huberbauer. — Sőt eszük ágában sem volt, hogy meghívjanak. Különben is, mit keressek én ott, ahol a repülőgép már föl van találva?

Örvény

— Mi az? — kezdek féltékeny lenni? — kérdeztem magamtól. Gyanuval volt tele a lelkem és még a szerelem mágnestűje sem tájékoztatott. Most kezdtem csak érezni, hogy miféle veszedelmes lépésre határoztam el magam. Hátha Anna asszony tévedett? Hátha csak az ő gyöngéd képzeletében élt az, hogy Zerlina szeret engem?

A gyanu egyre nőtt bennem és eszméim örvényként forogtak. A legrettenetesebb képzetek ágaskodtak bennem. Egy torz gyanúsítás kísértette és mardosta az elmémet: Vajjon, míg egy szívem-lelkem ellen való házasság tervével foglalkozom, addig az, akivel jót tenni készülök, nem játszik-e ki engem százszor is?

Elmém egész energiájával kellett leküzdenem ezt a gondolatomat, míg át nem láttam, hogy Zerlina ilyen gonoszságra képtelen. De miféle házasság lesz az, ha

már eleve ilyen gondolat egyáltalán megfoganhatott bennem?

És Pierre Duclos? Ez a rejtelmes ember, akit Anna asszony védő pajzsul használt velem szemben, most egészen más oldalról keltette föl minden nyugtalanságomat, egy egészen váratlan oldalról. Ki ez az ember? Hátha közönséges szélhámos, aki az egész világot bolondítja, mialatt gonosz játékának játékszerei, igaz, hívő lelkek összetörnek?

Ezekből a kusza gyanúsításokból, akaratlan kombinációkból csak egy valaki vezethetett volna az igazság ösvényére. Éreztem, hogy puszta jelenléte visszaadná mindazt, amit távozásával elvesztettem: életkedvemet, nyugalmamat. Most tudtam meg igazán, hogy mit jelentett reám nézve Anna asszony.

Már fönn voltam a szobámban, már levetettem a kabátomat és mégsem tudtam ellentállni a borzasztó gyanunak. Újra felöltözködtem és lementem Zerlina szobája elé. Az ajtó alól világosság áradt ki. Nagy volt a kísértés. Bekopogtam. Aztán mint a tolvaj, aki hirtelen megbánja tettét, elmenekültem és elbujtam. Csak annyit láthattam, hogy Zerlina kidugja a fejét az ajtón és gyertyafénye mellett körülnézett a néptelen folyosón.

Ha megpillantott volna! . . .

Félőrülten rohantam le az utcára, hogy a hüvösség magamhoz téritsen és visszaadja lelkem higgadtságát.

Az utcán Pierre Duclosval találkoztam, aki épp sétájáról tért meg. Hirtelen csodálatosan nyugodt lettem.

— Kellemes volt a sétája?

— Gyönyörü utam volt, — felelte Duclos, — holdvilágnál . . . Ön hová megy?

— Én most akartam járkálni menni . . . de, úgy látszik, már késő van . . . tizenegy óra . . . jobb, ha lefekszem.

Fölkísértem Duclost a szobája ajtajáig. Ott elbúcsuztunk. Kézszorításkor a francia megint rám mosolygott azzal a gúnyos, szinte ördöngősen vigyorgó szájavonásával, amely az elmult napokban már annyiszor felbőszített és amelytől csaknem átvirrasztottam az egész éjszakát.

Csak úgy tudtam magamat lecsillapítani, hogy elhatároztam: másnap reggel őszinte vallomásra fogom kényszeríteni Zerlinát.

A házasság felé

— Hát maga mit akar ezzel a nyaláb ujsággal? — kérdezte mosolyogva Zerlina.

— Olvassa el őket figyelmesen, — feleltem, — magáról is van bennök szó. De ne ijedjen meg: az egész ügy inkább bosszantó, mint tragikus.

— És én ezt mind átolvassam? — sokalta Zerlina. — Mondja el inkább, hogy mi van bennök.

— Röviden csak annyit írnak, hogy én magát megszöktettem haszonlesésből.

— Ne mondja! — csodálkozott Zerlina. — Mulatságos lehet. El fogom őket olvasni.

Mohón falta a sorokat. Az arca hol bosszúságot árult el, hol mosolygott, de szemmel látható volt, hogy nagyon nyugodtan áll szemben a botránnyal.

— És ezt csak most mutatja meg? — fejezte be Zerlina az olvasást. — Különben igaza van. Az egész dolog nem érdemel többet, mint hogy az ember öt percig bosszankodjék vagy nevessen rajta. Én már túl is estem ezen.

— Ennyire könnyen mégsem szabad a dolgot vennie, — szóltam. — Anna asszonynak egyenesen emiatt kellett elutaznia.

— Lássa, ez már sokkal érdekesebb, — felelte Zerlina. — Miért nem mondják meg nekem őszintén, hogy hová utazott Annám. Mire való ez a titkolózás?

— Münchenbe utazott, — feleltem.

— Bocsánat: Párisba! — vetette ellene Zerlina.

— Ezt honnan tudja? — kérdeztem.

— Attól az amerikaitól, aki vele utazott. Az az amerikai levelet írt Pierre Duclosnak. A levél véletlenül a kezembe került. Így tudtam meg, hogy az amerikai együtt utazott Annával. Most maga mondja el, hogy miért kellett Annának Párisba utaznia? Váratlanul,

búcsúzás nélkül! Önre bizott minden magyarázatot, ön pedig ujabban olyan szófukar velem szemben!

— Őszinte akarok lenni, Zerlina, — szóltam. — Anna asszony azzal vádolta önmagát, hogy ő idézte föl ezt a botrányt, amelynek ön ártatlan áldozata. Hiába igyekeztem őt megnyugtatni, ragaszkodott hozzá, hogy elutazzék.

— Épp most, amikor a legnagyobb szükségem volna reá? — kérdezte Zerlina.

— Ne vádolja őt, — feleltem, — ő a világon az egyetlen, aki igazán a maga javát akarja, Zerlina. Azt hitte, hogy ha ő távozik, ön szükségét fogja érezni annak, hogy egy férfi védőkarját fogadja el abban a harcban, amelyet a maga szabad, nagyratörő lelke ellen folytatnak.

— És ebből a célból önt hagyta itt a számomra? — kérdezte Zerlina. Reánéztem és a szemében kerestem, hogy gúnyból mondja-e vagy miképp érti ezt a kérdést.

— Én rendelkezésére állok, — feleltem és magam is megdöbbentem kifejezésem sívárságán, tompaságán.

— Rendelkezésemre! — ütközött meg Zerlina és hozzátette: — Mindezt maguk egymás közt szépen elhatározták? Rólam, nélkülem? Nem is értem az egészet . . . Kérem, engedje meg, hogy egy kissé gondolkodjam mindezen.

Föl- és alájárt a szobában, de többé nem azzal a

kisleányos gondtalansággal, amely addig jellemezte, hanem egy izgató, érdekes nő komolyságával, határozottságával, amely egyszerre nyugtalanná teszi az embert. Végre leült velem szemben és így szólt:

— Maga sokkal jobb ember, Laborc, mintsem hittem volna. Én egyedülálló leány vagyok és harcban állok az apámmal. Nekem szükségem van egy férfi oltalmára. A becsületem, a boldogságom megköveteli ezt. Ha ön mindezt jó szívvel fölajánlja, én . . . elfogadom. Megköszönöm.

— Szívemmel, lelkemmel az öné vagyok.

— Hálás vagyok érte, Laborc, — mondta Zerlina — és elfogadom az ön férfias, segítő kezét, bármit is mondjon a világ ahhoz, hogy egy fiatal leányt egy fiatal férfi véd meg, aki nem a testvére . . .

— De lehet a vőlegénye, — fejeztem be a mondatot.

— Hogyan? — kiáltott föl Zerlina. — Ön feleségül venne engem?

— Ha szíve, lelke kívánja ezt a házasságot, — feleltem.

— És ön?

A kérdés nagyon nyiltan volt föltéve. Nem lehetett előle kerülő úton elmenekülni.

— Akit én feleségül veszek, — feleltem, — annak oltárképet emelek a lelkemben és azt többé emberi hatalom le nem ronthatja.

— Köszönöm, Laborc, — szólt Zerlina, — igazán köszönöm. Sokkal inkább meg vagyok indulva, semhogy keresném a szavakat . . . Nagy hálát érzek ön iránt.

Zerlina arasága

Nagy hálát? — tünődtem még sokáig magamban. Hálából nem lesz soha szerelem. Vagy pedig ez is egyike azoknak a sápadt szavaknak, amikkel fiatal leányok eltakarják igazi, mély, izzó érzésüket?

A következő napokban egyre jobban észrevettem, hogy Zerlina többé nem az a fiatal leány, aki nem ura a szavainak. Nagyon öntudatos volt minden kifejezése, sőt ki volt számítva. Tartózkodását, amelyet velem szemben tanúsított, csak arra magyarázhattam, hogy nagyintelligenciáju, finomlelkü nővé vedlett át, aki többé nem fogja magát kelleténél hamarabb elárulni, mint egykor.

Lassan-lassan, okos számítással édesget magához, láthatatlan, gyöngéd szálakkal fűz össze bennünket, már egy kis gyöngéd féltékenységet is tud ébreszteni bennem. Ha ez így megy tovább . . . vajjon meg fog-e történni a lehetetlen, hogy el tudom felejteni azt, akit az életemnél jobban szerettem és szeretek még most is?

Zerlina nagyon diszkrét, tehát végtelenül bájos menyasszony tudott lenni. Amikor megérkezett a pecsé-

tes levél, amelyben az ügyvédem igazán dícséretes buzgalommal küldte meg a házassági engedelmet, Zerlina szótlanul, hálásan, határozottan megszorította a kezemet. Ez a kézszorítás, mintha azt mondta volna: „Szeretlek és nem félek tőled, mert becsületes, jó ember vagy. Jó lélekkel rád bizhatom magamat. Talán te is szeretni fogsz. Kell, hogy szeress!“

Araságunk egész idejét csak egy dolog zavarta meg egy pillanatra, az is az én hibámból.

— Zerlina, — mondtam egyszer, — nem szabad zokon vennie azt, amit mondani akarok. Abban a pillanatban, amint rosszul esik, már nem is mondtam semmit. Én jól tudom, hogy Pierre Duclos önnek önzetlen jóbarátja . . .

— Hova gondol! — riadt föl Zerlina, — Pierre Duclos-val mindössze néhányszor beszéltem, amikor épp szükség volt reá.

— Bocsánat . . . nem úgy értettem . . . egészen félreért engem, — mentegetőztem.

— Duclos úr — folytatta Zerlina — volt szíves és utána járt, hogy a mi házassági okmányaink rendben legyenek és hogy minden előkészület megtörténjék az esküvőre. Épp ma kaptam tőle levelet, hogy az esküvőt legjobb volna egy kis kápolnában megtartani, ahová kevés ember jár és az ember a feltünést teljesen elkerülheti. Nagyon kedves, bájos, intim kápolna, sze-

relmeseknek való és azt hiszem, önnek sem lesz ellene semmi kifogása.

— Semmi kifogásom nincs, — feleltem, — és bocsásson meg, ha akaratlanul megbántottam . . .

Szív és ész

. . . Az éjjel ismét láttam álmomban Anna asszonyt. Beszéltem vele. Megérintettem a kezét. Újra a régiek voltunk . . .

És mikor reggel fölébredtem:

— Vedd föl a frakkod, Pierrot, — sápadt harlequinje az élet bábszínházának, — vőlegény vagy, ahogy akartad, szerelmi házasságot kötsz . . . a szíved ellenére! Hol van az az ember, aki megértené tragikumodat? Hiszen nem mersz magad sem a tükörbe nézni, hogy csúfondáros torzképet ne vágj a saját „én"-ed szemébe.

A reggeli hüvösség, amint kinyitottam az ablakot, felüdítette a homlokomat, az észnek ezt a padlásszobáját, — nem hiába kell annyit nyomorognia! — és józanabb, higgadtabb gondolatokat sugallt:

— Minden házasságnak ész-házasságnak kellene lennie. Nagy vállalkozásban, hadviselésben, politikában, irodalomban, művészetben nagyrabecsüljük az észt; a házasságban pedig, ahol egyszerre nagyvállalkozónak, hadvezérnek, politikusnak és művésznek kell lennie az

embernek, megfosztjuk trónjától az elmét és a szívet ültetjük a helyébe. Még az ész legkiválóbb emberei, a költők is túlozva magasztalják a bolond, semmivel sem számoló, őrjöngő szerelmet, amely kirúgja maga alól az okosság zsámolyát!

Így szóltam magamban, de a következő pillanatban öszeszorult a szívem és jelentkezett:

— Mondd, ó mondd, bolond gazdám, ha egyszer jön a tél, félre tudunk-e tenni annyi meleget, hogy meg ne dermedjünk?

Kopogtak az ajtómon és ez a kopogás jókor jött, mert szívem ijedten elhallgatott. Nem foglalkozhattam többé magammal és oly jól esett, hogy mással kell foglalkoznom.

— Készen van már? — kérdezte Huberbauer, akit esküvői tanunak kértem föl és jelentkezett.

— Azt hiszem, készen vagyok... — és végignéztem magamon. Talpig díszben, vőlegényi feketében álltam ott, csupán fehér nyakravalót és keztyűt kellett még húznom. Csak akkor vettem észre, hogy az egész idő alatt öntudatlanul, gépiesen öltözködtem föl és mellette gondolataim egészen máshol jártak.

— Hozassak kocsit? — kérdezte Huberbauer.

— Kocsit . . . természetesen, — feleltem.

— Ej de szórakozott, fiatalember . . . nem baj, én is ilyen voltam húsz évvel ezelőtt.

— Nős?

— Sajnos, nőtlen vagyok, — felelte Huberbauer. — Ha meggondolom, hogy én is lehetnék az ön helyén! . . . ejh! szép asszonyt kap, jó asszonyt, okos asszonyt, kedves barátom, meg kell becsülnie . . .

Lementünk együtt a lépcsőn.

— De hová megy? — kiáltott utánam Huberbauer, — hol jár az esze? Előbb a menyasszonyért kell mennünk.

Bekopogtunk Zerlina ajtaján. Pierre Duclos nyitott ajtót. Ő is frakkban volt. Fehér selyemaljat láttam meglibbenni. Zerlina állt ott, menyasszonyi ruhában, fátyollal, mirtusz-koszorúval. Glaszé-keztyűs kis gyermekkezét az enyémbe mélyesztette:

— Hogy van? Izgatott? — kérdezte.

— Nem vagyok izgatott, — feleltem, — de már szeretnék túlesni a szertartáson.

— Szép vagyok? — kérdezte a leány és megforgott maga körül. Mint valami exotikus fehér virágból: finom, szemérmes, elbűvölő parfum párázott ki csipkéi közül.

— Szebbet álmodni sem lehetne . . .

Zerlina még egyszer megnézte magát a tükörben.

— Hát menjünk? — szólt végre és kinézett az ablakon: — Gyönyörü időnk lesz.

Hirtelen pajkosan rám mosolygott és szólt:

— A legyezőmet a szomszéd szobában felejtettem. Nem volna szíves kihozni?

Benyitottam a szomszéd szobába . . . Valaki háttal ült felém, ismerősen, megdöbbentően . . . Lépéseim zajára visszafordította a fejét.

Anna asszony volt.

A csel

Feléje akartam rohanni, eléje akartam borulni, de ő gyorsan megelőzött és a kezét nyujtotta felém. Lehajoltam a kezére és könnyek szivárogtak a szememből.

— Mi történt? Miért van itt? — kérdeztem.

— Meg akarták önt tréfálni, — felelte. — Egészen az utolsó pillanatig tévedésben akarták önt hagyni, de én közbevetettem magam. Ezt mi nem érdemeltük volna meg.

A vállamat keztyűs kéz érintette meg; hátrafordultam, Zerlina áll mögöttem mosolyogva.

— Maga még szigorúbb büntetést érdemelt volna meg, — szólt hozzám. — Képes lett volna feleségül venni anélkül, hogy lelkének egyetlen íze hozzám hajlott volna. Szerencsere az én Pierrem leleményes, zseniális ember. Hallotta a hírét az ő találmányának, a detektivográfnak?

— Nem én, Zerlina, — feleltem, — mi az?

— Roppant kicsiny fonográf, amelyet észrevétlenül el lehet helyezni a szoba akármilyen kicsi zúgában és följegyzi mindazt, amit körülötte beszélnek. Magu-

kon próbálta ki először. Azon az emlékezetes éjszakán, amikor maguk a hotel olvasótermében félrevonultak és a mi sorsunkról döntöttek.

— Ez szörnyűség! — kiáltott föl Anna asszony.

— Csakhogy egy szó sem igaz belőle, — szólt Zerlina és hizelkedve hozzásimult Annához. — Hát azt hiszed, édes jóságom, hogy detektivográf kellett ahhoz, amit mindenki sejtett, hogy ti elkeseredetten szerelmesek vagytok egymásba?

— Zerlina, még neked sincs jogod rá, hogy ilyen hangon szólj rólam, — jegyezte meg Anna.

— Én tudtam, láttam, — felelte Zerlina, — hogy szereted Laborcot . . . és hogy mégis védekezel vele szemben, mert látszólag Pierrerel foglalkozol.

— Erről ne beszéljünk, — felelte Anna, — hanem arra felelj, miért nem voltál hozzám őszinte? Miért növelted bennem azt a hitet, hogy szereted Laborcot?

— Elmondok mindent, ahogy volt, — kezdte Zerlina, — és nagyon kérlek, hogy figyelj a szavaimra. Mikor Laborccal véletlenül találkoztam Innsbruckban, az első pillanatban láttam, hogy ő már nem a régi hozzám. Gyanítottam, hogy egy másik lény tölti be egész valóját. Ebben nekünk leányoknak valami titokzatos, hatodik érzékünk van. De mégsem voltam egészen tisztában a helyzettel. Laborc féltékenykedett Duclosra és rosszakat mondott róla a szemembe.

— Erre nem emlékszem, — szóltam közbe.

— Nekem jobb emlékező tehetségem van, — folytatta Zerlina. — Ön Pierret szélhámosnak tartotta, óva intett tőle és később is tüntetőleg és gúnyosan Meyer úrnak szólította. Azért emlékszem erre olyan pontosan, mert csak ekkor kezdtem alaposabban foglalkozni Pierre-rel és láttam, hogy rendkívül tisztességes, derék és páratlanul jó ember. Egyéb kiválóságát akkor még nem ismertem, de maga az ember már abban az időben vonzott. Szerelemről szó sem volt még köztünk. Érdeklődtem Pierre iránt és egészen megzavart az, hogy Anna feltünően kezdett foglalkozni vele.

— Teljesen félreértettél, — vetette közbe Anna.

— Pierre is kétségbeejtett, — folytatta Zerlina. — Ez az ember, akivel egyszer véletlenül találkoztam, egyre jelentősebb helyet foglalt el az álmaimban, gondolataimban. De ezt ő nem akarta észrevenni. Ekkor voltam kétségbeesésem tetőpontján. Anna pedig szentül meg volt győződve, hogy ön után búsulok, Laborc. Őszinte nem lehettem, homályos célzásaimat pedig Anna egyenesen félreértette és az ön javára magyarázta. Pedig akkor lélekben már egészen Duclosé voltam.

— Szóval, te voltál a hibás, — mondta Anna asszony, — mert nem mertél hozzám egészen őszinte lenni.

— Helyre akarom azzal hozni, — felelte Zerlina, — hogy most teljesen őszinte vagyok hozzád. Amikor

te hirtelen elutaztál, ez Pierret végre gondolkodóba ejtette. Ő maga megvallotta nekem, hogy már csaknem érdeklődni kezdett irántad és a gyanu csak akkor fogant meg benne, amikor téged és Laborcot együtt látott éjjel a hotel olvasószobájában. Gondolkodni kezdett és mivel éppenséggel nem korlátolt ember, hamar belelátott a kettőtök titkába, hogy szerelmesek vagytok egymásba és mégis küzdtök egymás ellen. Még aznap délután, mikor te elutaztál, fölkeresett engem.

— Lássa, ez a délután engem is nagyon érdekel, — szóltam közbe. — Mert este, amikor a vacsoránál megjelent, mintha egészen más Zerlina állt volna előttem. Mi történt akkor délután?

— Ó, semmi különös, — felelte mosolyogva Zerlina, — mindössze csak annyi, hogy együttes erővel lelepleztük magukat. Semmi más és Pierre előttem épp olyan titokzatos maradt, mint azelőtt. Ekkor történt, hogy ön megkérte a kezemet. Én látszólag elfogadtam az ön ajánlatát, — bocsássa meg nekem utólag ezt a hadicselt, — mert ezzel akartam Pierret nyilatkozásra bírni.

Őt kértem meg, hogy járjon el a házasságunk dolgában a papnál. Pierre keserűen kifakadt ellenem, lebeszélt a házasságról és megvallotta, hogy ő akart engem feleségül venni. Erre már én is elárultam, hogy szívesebben látom őt férjemül, mint bárkit a világon. Minthogy pedig szeretem a tréfát . . .

— Egyszer azzal dicsekedett, hogy humorista, — szóltam.

— . . . elhatároztam, hogy végigjátszom önnel az eljegyzés komédiáját. Ön beleegyezett, hogy Pierre járjon el a mi hivatalos dolgainkban és ő meg is szerezte a kellő iratokat, de csak azokat, amik reá és reám vonatkoztak. Aztán beleavattam a csínybe Huberbauert is, aki szintén nem veti meg a tréfaszerző alkalmakat. Napokon át az volt a legnagyobb kedvtelésünk, hogy egymás közt az ön komoly kétségbeesésén mulattunk, amellyel az esküvő elé nézett. Az utolsó pillanatban megsajnáltam önt és sürgős távirattal visszahívtam Párisból Annát . . . Most már mindent tud és nincs más hátra, mint hogy tanunak kérjem föl Pierrel való esküvőmhöz. Duclos tanuja Huberbauer úr lesz . . . Siessünk, mert elkésünk . . .

Nász

Nászajándékul a legszebb tavaszi éjszaka köszöntött be Pierre és Zerlina lakodalmára. A hotel terraszán álltak és nézték az eget, amely a legszelidebb hold jegyében fodros bárányfelhőket és piheket ringatott. A hold ezüstködből szőtt hét csalánfátyolon át merengett maga elé, mint a gileádi mátka, Sáron szemérmes rózsája. A pehelykönnyü felhőbodrok közül csillagszemek

kandikáltak elő: galambszemek, lágyan turbékoló fuvalmak.

— Hív engem is az én menyasszonyom, — mondta Huberbauer, — érzem az illatát az Alpesek felől. Mily jó, hogy csalódások és kudarcok után az ember számára még mindig megmarad Itália.

— Ne menjen még, — biztatták.

— Elég soká voltam itt és tóltam a maga szekerét, Zerlina, — tréfálkozott Huberbauer, — most ötödik kerék lettem.

— Ilyen kedves barátunkat nem szívesen engedjük el, — mondta Anna asszony.

— Köszönöm . . . de már nem tudok ellentállni annak a vágynak, hogy holnap reggel nyolckor Olaszországba utazzam. Korán le kell feküdnöm . . . bocsássanak meg, — szólt Huberbauer és a fiatal házasokhoz fordult. — A maguk helyén én meg sem állanék Sziciliáig. Szerelmeseknek az való.

— Hová utazik holnap? — kérdezte tőle Pierre.

— Rómába.

— És meddig marad?

— Egy évig vagy örökké. Ha maguk ittak volna a Fontana di Trevi vizéből, maguk is így gondolkodnának, mint én.

— Akkor talán még látjuk egymást.

— A viszontlátásra, legközelebb! . . .

Csak négyen maradtunk a terraszon és közülünk

kettő nem számított. Ők az eget nézték, egymás kezét fogták és a csillagokban olvastak, amelyek a jövőbe mutatják az utat.

— Nézze, milyen boldogok! — szóltam Anna asszonyhoz.

— Már rég gyönyörködöm bennük. Mintha az Isten is egymásnak teremtette volna őket. Ők csakugyan boldogok.

— Hát maga?

— Én is sokkal könnyebben érzem magam, Laborc, mióta a gondok felét levették a vállamról, mert Zerlina sorsa örökös nyugtalansággal töltött el.

— Mindig csak a mások boldogságával törődik, — tettem szemrehányást.

— Ne higyje, Laborc. Ember vagyok és az önzésem mindennél hatalmasabb.

— Még tévedésből sem tud rossz lenni, Anna!

— Ha maga most beleláthatna a lelkembe! — sóhajtott föl Anna asszony, — vagy ha föltárhatnám ön előtt gondolkodásom legtitkosabb rugóit, egészen másnak látna. Igy pedig alig várja az alkalmat, hogy igy szólhasson hozzám: „A félreértés elmúlt. Most már semmi akadálya sincs annak, hogy egymáséi legyünk.“

— Csakugyan, ezt akartam mondani, — feleltem.

— Lássa! . . . De gondolkodjék csak egy kissé, Laborc, vajjon az a „félreértés“ elég lett volna-e ah-

hoz, hogy legyőzze szerelmemet? Ön maga mondta azon az emlékezetes éjszakán, hogy a szerelem minden áldozatra képes, csak arra nem, hogy lemondjon szerelméről. Én is csak ember vagyok, mint más, én sem tudtam volna lemondani. Vagy pedig épp ez a hatalmas szerelem vezetett volna rá, hogy tévedek, vagy hogy Zerlina téveszt meg és igyekeztem volna a félreértést eloszlatni, a tévedésnek végére járni. Életbevágó cselekedeteinkben azonban nincs félreértés; az önzés csaknem biztosan vezet bennünket. És én önző voltam, talán önzőbb, mint más.

— Én tudom, Anna, hogy a maga önzése sokkal finomabb, lelkesebb szálakból van szőve, mint másnak az önzetlensége. Amin más gondolkozás nélkül, egész természetesen átsiklanék, attól a maga lelkiismerete visszahőköl. Mondja meg nekem őszintén, hogy mi akadály lehet még köztünk és én el fogom oszlatni a maga aggodalmát.

— Nem voltam önhöz elég őszinte? Nem tártam föl minden titkomat elutazásom előtt? — kérdezte Anna asszony. — Tovább már nem mehetek. Ami még hátra van, az önre nézve is — nebántsvirág.

— Nem szeret! — kiáltottam föl féltékenyen. — Ha szeretne, nem volna előttem titka.

— Többet szenvedtem maga miatt, Laborc, semhogy áltathatnám magamat vagy magát . . . Most is azért szenvedek, mert . . . szeretem.

Megfogtam a kezét, amely jéghideg volt és oda szorítottam forró arcomhoz és így szóltam hozzá:

— Ha tudná, mennyit szenvedtem én, nem ismerne többé lehetetlenséget! . . . Magamat perzselem és türelmetlen vagyok . . . szomjuhozom. Legalább remélni hagyjon, mert így soká már nem birom . . .

Anna asszony visszahúzta a kezét:

— Utazzék gyorsan el, míg nem késő. Legalább szeretettel fog rám mindig gondolni.

— De hiszen megfélemlít. Most utazzam el, amikor a legnagyobb szüksége van rám? — kérdeztem.

— Még egyszer kérve kérem . . .

Mélyen a szemébe néztem:

— Akarom . . . tudni akarom, Anna, hogy miért menekül folytonosan előlem? Minden titkát rám bízhatja! A szívem csak maga előtt tud megnyilni.

— Ne kívánjon tőlem lehetetlent, — védekezett Anna asszony.

— És mégis . . . tudnom kell mindent. Ha igazán szeret, egy percig sem haboz.

Anna asszony kimerülten ült le egy székre és kezével eltakarta az arcát:

— Szerencsétlen vagyok, ennyi az egész. A Dér király leánya vagyok, akit kettős átok terhel. Az egyik megszünt, a másik még sujt.

Letérdeltem melléje:

— Meglátja, — mondtam, — meg fog könnyebbülni, ha mindent megvall . . . Legalább nem egyedül fogja viselni ennek az átoknak, ennek a titoknak minden gondját.

— Nem, nem . . . ne kényszerítsen rá . . . Eleget szenvedtem miatta így is.

— Meglátja, könnyebb lesz a szíve, ha megmondja . . . — esdekeltem hozzá. Anna asszony szeme megtelt könnyel és halkan, fojtottan, fuldokolva rebegte:

— A szívem alatt a férjem gyermekét viselem . . . már három hónap óta . . .

És megeredtek a könnyei bő, enyhítő patakokban.

— Hányszor kértem az Istent, — susogta, — hogy vezesse vissza hozzám ezt az embert. Mi bűnt követtem el én? . . . Tapasztalatlan, ártatlan szívvel hozzá mentem és akkor elszakították tőlem . . . Elüldöztek engem és én menekültem, mert féltem tőlük . . . Amikor pedig már meggyülöltem őket, akkor láttam, hogy hiába minden . . . rabjuk vagyok . . . hozzájuk vagyok fűzve a gyermekem révén . . .

— Nem értem, Anna. Szereti maga még a férjét?

— . . . De anya vagyok és előre reszketek, ha a gyermekem egy napon számon fogja kérni tőlem az édesapját . . . Megtettem-e mindent, hogy visszaszerezzem? . . . Nem volt erőm, sőt menekültem ez elől a kötelesség elől. Még nem voltam tudatában annak,

hogy mit teszek. Még nem tudtam, hogy gyermekem van. És ekkor váratlanul, szinte végzetszerűen meglátottam önt. Nyugtalan, kereső, esdeklő szemével találkoztam minduntalan és nem tudtam többé elfelejteni . . . Majdnem ugyanakkor vettem észre anyaságomat, amikor ájultan, reszketve, félőrülten be kellett vallanom magam előtt, hogy . . szeretem önt . . . A lelkiismeretfurdalás volt az az első érzés, amelyet ez a szerelem izzó pokollá szitott bennem . . . Küzdöttem magam ellen . . . és ezért menekültem . . . Érti most már? Érti?

Ez a Dér király leányának szomoru története.

Búcsúzás

Másnap délben Zerlina táviratot kapott. Még leánynevére érkezett Budapestről és így hangzott:

„Édesapánk halálán van. Látni kíván téged és Annát. Azonnal gyertek. *Tibor.*“

A távirat váratlanul, szinte hihetetlenül csapott le. Pándor Gergely nemrég mint gyűlölködő, harcrakész ellenség állt szemben a két nővel, mint maga az élet, amely aknákat vet a lábunk alá, amikor legkevésbbé sejtjük.

És most egyszerre sápadtan, haldokolva kellett őt elképzelni, amint a halál feléje suhint és ő engesztelő-

dést, békét keres azokkal, akiket gyűlölt. A halál igazán angyalokká változtatja az embereket.

Zerlina és Anna asszony egy pillanat alatt elfelejtették mindazt, amit évek hosszu során át igazságtalanul szenvedtek és csak a csontos békejobbot látták, amely feléjük intett. Őszinte könnyek rezegtek pilláikon és nagy meglepetésükben, megilletődésükben elhatározták, hogy nyomban elutaznak, hogy még életben találják Pándor Gergelyt és megengeszteljék. Érezték, hogy a haldoklóval szemben csak kötelességeik vannak.

Estefelé kocsink már a pályaház felé hajtott. Zerlina és Pierre búcsúzó pillantást vetettek az innsbrucki hegyre, amelynek ormán az alpesi izzás meleg alkonyati színei pompáztak. Anna asszony sem tudott mély, érzékeny tekintet nélkül elválni a hegyóriástól. És mind a négyen talán azon tünődtünk magunkban, hogy e meredek hegy alján hogyan és miért verődtünk össze? Egy perc helyett miért voltunk heteken át szándékunk ellenére a vendégei? Miért épp itt szövődött regényünk?

A hegy ködös, titokzatos homlokával belerótta magát emlékezetünkbe, helyet kért álmainkban és úgy búcsúztunk el tőle, mint valami résztvevő jóbaráttól.

Egy kis tiroli gyermek a kocsink után futott és nagy virágbokrétát tuszkolt ránk.

— Ne felejtsék el Innsbruckot! — kiáltotta utánunk. Zerlina és Pierre összenéztek: ők nem fogják

soha elfelejteni. Anna asszony kerülte a tekintetemet, mert benne ezt a kérdést látta volna meg: „Vajjon mi szívesen fogunk-e visszaemlékezni reá?“

A barokk házban

A halál nagy költő. Megszépíti az embereket és valami bús mosollyal magyarázza: „Ilyen egyforma szépek, ártatlan fehérek vagytok mind, amint többé emberi érdekek nem színezik vonásaitokat.“

Azóta nem láttam Pándor Gergelyt, mióta haragos kakadúképpel berontott a szobába. Most pedig a ravatalon egy nyugodt, tiszta arcu öreg úr pihent, akit már nem találtunk életben, de aki halála előtt még egyszer reánk gondolt és szívében békével, engesztelődéssel tért át a halottak világába. Megbánását kimutatni is igyekezett: végrendeletében bőkezüen emlékezett meg Zerlinárói és Anna asszonyról.

— Két héttel ezelőtt — beszélte el a fia — apát kocsin hozták haza. Hirtelen összeesett az utcán. Lefektettük az ágyba és ettől az időtől fogva örökösen csak rólatok beszélt és látni szeretett volna benneteket. „Meg fogok halni, — panaszkodott nekem, — mielőtt látnám őket, de mondjátok meg nekik, hogy nem voltam rossz ember. Az élet sok mindenfélére megtanított és megkeményített. Számító, fontoló ésszel cselekedtem és mindig szembe találtam magam azokkal, akik még fia-

talok, tapasztalatlanok és akik bennem csak ellenségüket látták. Ha vétettem ellenük, bocsássanak meg nekem. Én életem utolsó napjain megbékülve, szeretettel gondolok vissza mindkettőjükre."

Mindezt tompa, száraz és mégis keservesen megindult hangon mondta el Anna férje. Látnivaló volt, hogy ez az ember igazán árva lett, elvesztette azt, aki életének teljes hatalmu irányítója, vezérlő szelleme volt. Mint a legtöbb erőszakos embernek a fia, ő is egészen alávetve magát apja akaratának és önállóság, iniciáló szellem nélkül nőtt föl. Tévetegen, félénken nézett maga körül, mint egy kormányatörött hajó kapitánya és nem tudta, hogy merre fogják a hullámok vetni.

Alázatosan, szinte meghunyászkodva nézett föl Annára. Érezte, hogy erős és jótékony szellemmel áll szemben, amilyenre szüksége volna. Egész magatartása, szemének gyáva, kutató pillantása elárulták, hogy minden pillanatban kész volna asszonyuralom alá hajtani a fejét.

Anna belelátott ennek az embernek a lelkébe. Tudta, hogy csak bátorító kézszorításra vár és ezt nem tagadhatta meg gyermeke apjától. Tibor félszeg mozdulattal lehajolt Anna kezére, mint régen a jobbágyok új hűberuruk kezecsókolására.

Láttam ezt a némajátékot és föl szerettem volna lázadni ellene. A szívem azt sugalta, hogy erre jogom

van. De a barokk-ház a maga néma, tompa gyászában elfojtotta a hangos szó, az élénk mozdulat lehetőségét és a lemondás csöndjét kényszerítette a szívekre . . .

Élet és halál közt

Pierre és Zerlina a requiem után, amely egy budai templomban volt Pándor Gergely emlékezetére, nyomban elutaztak. Párisból az amerikai folyton levelekkel, utóbb már távirattal hívta sürgősen Duclos-t, aki életének nagy fordulópontja előtt állt és tovább nem halaszthatta utazását.

Anna asszony és én kisértük ki őket a pályaházba. Búcsúzáskor Zerlina, aki már a kupé ablakában állt, mosolyogva nézett végig kettőnkön:

— Nagy bolondok vagytok ti. Miért kínozzátok egymást? . . . Valami azt súgja nekem, hogy ti még együtt eljöttök Párisba utánunk.

Anna asszony védekezni, tiltakozni akart, de a vonat teste megrándult, kerekei forogni kezdtek és Zerlina rejtelmesen mosolygó arcát tova ragadták egy szebb, nagyszerűbb élet felé.

Anna szemébe könnyek szökkentek, sokáig elmerengett a vonat után, aztán kendőjével megtörülte a szemét, ajkát és felém fordult:

— Adja ide a kezét, Laborc. Talán utoljára szorítom meg, vagy talán épp reményt akarok vele magába

önteni. Igérje meg, hogy várni fog. Nem fog háborgatni most, amikor nyugalomra, lelki békére van szükségem, mert ezen múlik az életem. Miért is zaklatna? Jobban már nem bizonyíthatnám be, mint eddig is, hogy szeretem és szeretni fogom, amíg élek...

— Már el akar menni? — kérdeztem remegve. — Nekem még annyi mondanivalóm van. Engedje meg, hogy elkisérjem.

— Ne tartóztasson tovább, már alig állok a lábamon. Kocsiba fogok ülni, egyenesen haza hajtani és lefeküdni az ágyba. Testi és lelki erőm teljességére volt szükségem, hogy idevánszorogjak, de tovább már nem bírom . . . Beteg vagyok, érzem, nagyon beteg.

— Akkor nem hagyhatom egyedül, — kérleltem.

— Vagy talán inkább lelkileg vagyok fáradt, — szólt Anna. — Gondolja meg, hogy az utóbbi időben mennyi lelki izgalmon estem át és amellett örökösen úton voltam, soha egy pillanatig sem testi, sem lelki nyugalmat nem élvezhettem, ide-oda dobált az élet, mint valami szomoru, végzetes bábút . . . és érzem, hogy össze fogok roskadni, ha gyorsan pihenni nem térek...

Az utóbbi szavakat már gyöngén, halk ájulással mondta és elesett volna, ha föl nem fogom a karommal. Csodáltam a lelki erejét, amellyel eddig palástolni tudta gyöngeségét, rosszullétét csak azért, hogy Zerlina nyugodtan utazhassék el.

Gyorsan kocsiba ültettem és elvittem a lakására.

Holtsápadtan ült a helyén és annyi ereje sem volt már, hogy tiltakozzék a kiséretem ellen. Mint valami beteg, könnyü madárkát emeltük föl a lépcsőn, mert a maga erejéből járni már nem tudott. Én elhivattam a háziorvost, aki hamarosan meg is érkezett. Föltétlen nyugalmat, pihenést, alvást rendelt el és engem elküldött.

— Az ön látása csak izgatná a beteget, — mondta az öreg doktor, aki az ujságokból eleget olvashatott rólam. — Ne tartson semmitől, én itt maradok addig, amíg szükség van rám. Ön is nagyon sápadt, fiatalember, láza van, feküdjék le és pihenje ki előbb magát. Aztán majd nyugodtabban intézkedhetünk.

El kellett mennem, de nyugtalanságom nem hagyott pihenni. A kávéház, hol egykor Anna asszonnyal annyiszor találkoztam, épp szemben volt az ablakaival. Ott telepedtem le és onnan kisértem figyelemmel, hogy mi történik odaát.

A kezem ujságnyalábra nehezedett, de hiába kiséreltem meg, hogy aggodalmamat olvasással csillapítsam, betük, sorok összefolytak a szemem előtt és nem láttam belőlük semmit. Gépiesen lapoztam bennök, míg ez a név nem ötlött a szemembe: *Pierre Duclos.*

Egy párisi napilap első cikkének az élén büszkélkedett ez a név és nekem hirtelen azokra a boldogokra kellett gondolnom, akik már Páris felé robogtak. Mily kedves meglepetés, milyen pótolhatatlan nászajándék lesz, amikor Zerlina szeme elé kerül ez az előkelő, vi-

lágraszóló cikk, amelyben Pierre Duclost mint az „aviatio Columbusát“ ünnepelték abból az alkalomból, hogy a francia hadügyminisztérium kisérleteket végzett az ő repülőgép találmányával és ezek a kisérletek mindenkit meggyőztek róla, hogy Duclos legyőzte valamennyi vetélytársát rendszerének szinte columbusi egyszerűségével, tökéletességével.

Csodálatot éreztem Pierre iránt. Az ilyen emberek mintha egészen más idegrendszerrel, más, tökéletesebb érzékekkel születtek volna a világra és messze fölöttünk állnának, fölöttünk, akik még a régi világban gyökerezünk, apáink ősi szimbolumaihoz ragaszkodunk és sem a szükségét, sem a merészségét nem érezzük annak, hogy szakítsunk mindazzal, ami röghöz köt bennünket.

Pierre fölötte állt a mi előitéleteinken. Amikor két haza közt kellett választania, ahhoz pártolt szívvel-lélekkel, amely jobban hozzásegítette nagyszabásu céljához. Amikor két nő közt habozott, egy pillanat alatt kellett fölismernie, hogy melyiknél találja meg boldogságát és skrupulus nélkül választott. És csak így lehet talán megérteni, hogy föl tudta mindig ismerni azt az ihletett, szerencsés pillanatot, amely kisérletei közben fölkínálta magát és amelyet megragadni: csak egy pillanat műve volt.

Hányan, de hányan mulasztunk el ilyen kínálkozó perceket, amikkel életünk folyásán fordíthatnánk egyet vagy egy nőt hódíthatnánk meg, akire régóta vágyód-

tunk vagy egy titkot leshetnénk el, amely millió éven át milliók előtt rejtve volt. Elszalasztjuk és vagy későn vagy egyáltalán észre sem vesszük, hogy fölkínálkozott. Egyes embereknek és az egész emberiségnek a boldogulása is talán a véletlen ilyen szerencsés pillanatain múlik, amelyeknek fontosságát fölismerni, alkalmát megragadni csak szerencsés alkatu, előitéletektől független emberek tudják. Közülük támadnak a nagy föltalálók, világfölforgatók, korszakalkotó emberek, a Columbusok, Darwinok, Edisonok, Michelangelok, Leonardo da Vincik és nem utolsó sorban a Pierre Duclos-k.

Mialatt e gondolatok foglalkoztattak, az este árnyékai leereszkedtek, megkezdődött az az éjszakai élet, amelyben az emberek hiába gyujtják meg apró, költséges fénypontjaikat, mégis tele van az éj titokzatosságával és nyugtalanságával. Nem nyugtatott meg az sem, hogy Anna asszony hálószobájának ablakából gyér világosság látszott, a betegszobák tompított fénye. Rémképekkel telt meg képzeletem és fölsiettem a beteg asszonyhoz.

Előszobájának ajtaja nyitva volt, akadály nélkül léphettem be és néhány szobán keresztül senki sem tartóztatott föl. Ez a csönd válságosnak és aggasztónak látszott és megdöbbentem, amikor a hálószoba küszöbére léptem, amelyre egy ernyős lámpás tompa, bágyadt fénye esett.

Lábujjhegyen léptem be és pillantásom az ágyra

esett, amelynek hófehér, lágy párnáján egy sápadt, megnyúlt, vékony arcocska pihent. Alig volt benne élet. Szívemet a rémület fojtogatta.

Lépéseim halk neszére az arc gyöngén, erőtlenül felém fordult, nehéz pillái lassan kinyíltak és egy ismerős, mély, szomoru szem tapadt rám. Anna megismert, rám mosolygott és én hozzárohantam, letérdeltem az ágya előtt.

— Hogy érzi magát? — kérdeztem szívszorongva.

Halkan felelt :

— Köszönöm . . . kissé már jobban.

Csókkal illettem a kezét és ő mélyen belenézett a szemembe, mintha bele akarna látni a lelkembe. Hirtelen könnyek lepték el a szemét, arcát és szomoruan fölsóhajtott . . . gyönge szavát alig lehetett hallani, de a nagy csöndben mégis tisztán, érthetően hangzott az ajkáról:

— Nem vagyok már anya . . .

Epilógus

A boulevard des Italiens gesztenyefái alatt járunk és a verőfény tobzódik körülöttünk. A lombok nászfehérbe vannak öltözve vagy a nyoszolyó-leányok rózsaszínjébe. A nap harsogó jókedvvel föccsenti szét sugárpamacsait egy-egy ujságkioszk papiros-lepedőire, a kirakatok szeszélyes csodáira, egy-egy ellibbenő divat-

hölgy karcsu, sóvár termetére vagy az utca tarka papirosrongyaira.

Az emberáradat fények és árnyékok játékában úszik kaleidoszkopszerűen, örökké egyforma változásában. A kocsiút robogó hajszája fölött aranyport szitálnak a napsugarak. Egy-egy fényözön szinte ráömlik egy „à la Daumont"-fogatra; paripáit lovászok ülik meg és a hintó belsejében sugárzó divatkirálynők repülnek tova a napszekerek gyorsaságával.

A mesék Hippolita királynője zománcos amazon ruhában pávakékszínü automobilon síklik tova, csaknem nesztelenüll, finom motorzümmögéssel. Egy virágos hintón paradicsommadaras kalap alól alabástromfehér arc sápad elő, ivelt nagy fekete szemöldökkel, nehéz kékes szemhéjjal és nedves, nefelejcskék szemmel, amelynek szerénységén gúnyosan mosolyog a bíborpiros, hetykén fölvetett kis andalúziai ajak: egy spanyol örvény-táncosnő, aki férfiakat és milliókat szédít magához.

A gazdagság dús káprázata permetez le a világvárosra, de az árnyékban, a gesztenyefa-levelek ötujju árnyékában aszott, szemölcsös, mohó kéz nyúl görcsösen egy eldobott szivarcsutka után. Erre Anna asszony figyelmeztet, akinek nyilt, jós szemét nem kerüli el semmi árnyalat.

Nászúton vagyunk. Zerlina vezet bennünket. Kacér háromszögletü francia kalapjával, halvány eper-

színü toalettjével, — amely egy szabóművész kézjegyével van fémjelezve, — úgy csapong előttünk, mint valami postillon d'amour.

Mozdulatai, szeme csillanása, feje tartása már egészen párisi és kitünően illik neki a jellemző, kedves, fesztelen boulevardi őgyelgés. Mintha csak ott született volna a párisi bitumeon.

Rikkancsok süvítenek el mellette:

— Külön kiadás! Pierre Duclos, a levegő királya!

— Voyez la Presse!

— Madame Duclos nászútja a levegőben. Rendkívüli kiadás!

Az utóbbira Zerlina haragosan szól:

— Ez már a párisi blague.

Tréfásan befogja a fülét és panaszkodik:

— A nagy népszerűség is megárt.

De titokban úszik a boldogságban, hogy ahová lép, a férje nevét hallja, a férje arcképét találja és hogy a párisi nép szeretete, tréfáló kedve is fölkapta őket.

— Pierret azonban nagyon féltem, — mondja mégis féltékenyen, — most már alig van egy perce számomra. Valósággal robotol a dicsőségben. Alig várom, hogy ismét enyém lehessen egészen . . . Üljünk le ide a „Café Napolitain" elé; itt adtunk egymásnak találkozót, ha ugyan ráér eljönni.

A kávéház terraszán Anna és én egymás mellé ülünk. Zerlina észreveszi ezt és mosolyogva szól:

— Úgy-e, megjósoltam? . . . Utánunk jöttetek együtt, boldogan.

A következő pillanatban feltűnik a sokaságban Pierre Duclos. Hozzánk siet, leül, boldog és fáradt egyszerre. Szerencsét kívánunk neki, megcsodáljuk, de ő az ünneplést elhárítja magától.

— Mindig vártam a sikerre és most, amikor szemtől-szemben látom, meg vagyok döbbenve tőle. Érzem azt a szakadékot, amely az alkotó ember és a tömeg közt tátong. A tömeg bálványt keres és így kell szólni hozzá: „Ennél tökéletesebbet nem lehet alkotni.“ Pedig az ember föl szeretne jajdulni: „Újra fogom kezdeni, mert épp a fogyatkozásai sarkalnak, hogy még tökéletesebbet alkossak.“

Egyszerre ránk néz és mosolyog:

— Nem is tudják, mennyire irigylem magukat! Ez az igazi boldogság: csak egymásnak élnek és örökösen egymás szemét keresik.

És én magamban elgondoltam: Nem érdemeljük-e meg? Nem megszenvedtünk érte? Hány ölelést temettünk magunkba, hány csókot fojtottunk vissza, hány könnyet rejtettünk el, hogy most mélyen és tisztán egymás szemébe nézhessünk! Mi tiszta szívvel áldoztunk „a szerelem oltárán“.

Ne ítéljenek el bennünket az emberek, hogy most egymás szemét keressük, titokban egymás ujjait érintjük össze, amikor egymás mellé ülünk, vállaink szinte

csókolóznak és hallgatag, néptelen múzeumokban üvegszekrények fölött lopva összeforrnak ajkaink. Fejünket összedugva így betűztük ki a nagy bohémnek, Villonnak „Grand Testament“-jából ezt a sort:

„Pour un plaisir mille douleurs.“

Ez az élet mérlege: „Egy örömért ezer fájdalom.“

És ez minden történetnek a

Vége

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár
ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

„UJ IDŐK"

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap.

Szerkeszti Herczeg Ferenc

VAN a magyar közönségnek egy mindenütt jelenlevő lapja, mely szorgalmasan kopogtat ajtaján minden vasárnapon. Ha nevezetes dolgok történnek valahol az országban, vagy a külföldön: az UJ IDŐK jelen van ott s közli a legfrissebb képeket. Ha érdekes, szép regény készül valamely irodalmi kiválóság asztalán: az UJ IDŐK megszerzi s ajándékul hozza a közönségnek. Ha a szobrász vagy festő műtermében művészi alkotás keletkezik, az UJ IDŐK hamar hozza hű képét. Ha ujat fedez fel a tudomány: az UJ IDŐK közli mindenki által érthető, élvezetes formában. A szinpadról is frissen hozza az érdekességeket; jelen van a falun, a szalonokban, a műhelyben, ad friss ötletet, nyomon követi a magyar kultura mozzanatait.

Előfizetési ára negyedévre 4 korona

Előfizetni lehet a kiadóhivatalban Andrássy-út 10. szám., vagy bármely könyvkereskedésben.

Kapható minden könyvesboltban.

EGYETEMES REGÉNYTÁR

Egy kötet ... I kor.

84.

Rameau Jean. Nina kisasszony . . . 2.40
Roberts Sándor. Lou 1.20
Sardou. Theodora 2.40
Schultz Jeanne. A fogadalom. 1.20
Theuriet. Veszedelmes bűbáj. 2.40
— Angela 2.40
Tinseau Leon. A hívek. 1.20
Uchard. Blaisot kisasszony 1.20
— Az ő védence 1.20
Zola Emile. Álom. 2.40
— Nantas 2.40

Angol írók.

Aldé. Az uri körökben 1.20
Alexander Mrs. Sibilla. 3.60
— Egy házaság története . . . 2.40
Boothby. Doktor Nikola 2.40
Bret-Harte. Yerba Buena 2.40
Burnet F. H. A kis lord 1.20
Burton E. A Holladay eset 1.20
Caine Hall. A tékozló fiu 3.60
— Az örök város 3.60
— A számüzött 3.60
— A vörös Jázon 3.60
Coleman John. Curly, egy színész tört. 1.20
Conway. Beatrice házassága. 2.40
— Élő halott. 2.40
— Paulina 2.40
Croker B. A szép Neville kisasszony 2.40
— Családi hasonlatosság. 2.40
— A milliomos 2.40
— Asszony-e vagy leány 2.40
— Két férfi 2.40
— Gwen 1.20
— A másik 2.40
— A vándormadár. 2.40
— Balmaine kisasszony multja . 2.40
— Jasra gyöngyök 3.60
— Barington Diana 2.40
— Női diplomata 2.40
— Ahol a boldogság terem . . 1.20
— Váratlanul 2.40
— Hamupipőke 2.40
— Jogosúlt büszkeség? 2.40
Doyle A. Conan. A nábob kincse . . . 1.20
— Az üldöző 1.20
— Napoleon 1.20
Grath. A szerelem bolondja 1.20
Gunter A. C. Az amerikai 2.40
— Marina 2.40
Haggard Rider. Beatrice 2.40
— Salamon király kincse 2.40
— Ismeretlen ország 2.40
— Hajnalcsillag 2.40
Harding R. Szerencse katonái 2.40
Harland. A biboros burnót-szelencéje 1.20
Hope Antal. A zendai fogoly. 1.20
— Hentzau Rupert 2.40
Hungerford Mrs. Kis herczegnő . . . 1.20
— A kis hóbortos 1.20
Malling M. Az első konzul regénye . 1.20
Marimon. A rózsaszinü levél 2.40
Murray. A püspök kalandja 1.20

Norris. Nem házasodunk. 1.20
Orczy E. A vörös Pimpernel 2.40
— Megfizetek 2.40
Ouida. A freskók 1.20
Pemberton M. A szépség doktora . . 2.40
— Kastély a tenger fenekén . . 2.40
— A kronstadti kém 1.20
— Vezércsillag. 2.40
Savage R. Henry. Hivatalos feleség . 1.20
Thurston K. C. Chilcote képviselő . 3.60
Warden F. A rejtélyes ház. 2.40
Wells. Mikor az alvó ébred 2.40

Holland írók.

Couperus Louis. Végzet. 1.20

Német írók.

Eckstein. Violanta 1.20
Eschstruth. Tündérkirálynő 1.20
Heimburg. Öreg barátnőm 2.40
Heyse P. Felejthetetlen szavak . . . 1.20
Sudermann. A kegyencz 2.40
— A róka-út 2.40
— Csillagok 2.40
Werner E. A becsület utja 2.40
— Szent Mihály 3.60
Wildenbruch. Kis mama 1.20
— Semiramis. 1.20
Zobeltitz H. A spártai nagynéne. . . 1.20

Svéd írók.

Blicher Clausen. Feri bácsi 1.20
— Heine Inga 1.20
— Erősebb az életnél 1.20
Lagerlöf Zelma. Szent Veronika zsebkendője 1.20

Dán írók.

Carit. Vendetta 1.20
Moeller O. M. Az arany 1.20

Olasz írók.

Farina Salvatore. Vénus 1.20
Lara Contessa. A komédiásné 1.20
Neera. Kerüld az asszonyt 1.20
— Egy élet árán 1.20
Rovetta G. Egy leány miatt 2.40
Serao. Bün és büntetés 2.40
Tarchetti. A szív küzdelmei 1.20
Verga. D' Arce kapitány 1.20
— Parasztbecsület 2.40

Orosz írók.

Csehov P. Antal. A párbaj 1.20
Dosztojevszkij. Fehér éjszakák . . . 1.20
Galitzin. A rubel 2.40
Gorkij. Három elbeszélés 1.20
Turgenyev. Első szerelem. Kipp-Kopp 1.20

Lengyel írók.

Poradowska M. Noémiért. 1.20

MAGYAR LÁNYOK

Képes hetilap fiatal lányok számára.

Szerkeszti Tutsek Anna.

Előfizetési ára negyedévre 3 korona.

Mutatványszám kivánatra ingyen.

Kiadóhivatal Budapest, Andrássy-út 10.

GOTTERMAYER N.
KÖNYVK. MÜINT. BUDAPEST.